

МОЯТ ИБАДЕТ

ОСНОВНИ ПОЗНАНИЯ ЗА ИСЛЯМА

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВО ПО РЕЛИГИОЗНИТЕ ДЕЛА – ДИЯНЕТ

ПРЕДСЕДАТЕЛСТВО ПО РЕЛИГИОЗНИТЕ ДЕЛА – ДИЯНЕТ

МОЯТ ИБАДЕТ

Редактори:

Проф. д-р Мехмед Емин Йозафшар – проф. д-р Реджаи Доган

Главен редактор:

Д-Р. Фатих Курт

Координатор на изданието:

Локман Арслан

Проект на:

Отдел „Религиозно образование“ към
Председателство по религиозните дела – Диянет

Автори:

Д-р Яшар Игит – д-р Екрем Келеш

Графичен дизайн и приложение

Угур Алтунтоп

Превод на български: Джемал Хатиб

Редакция на превода: Ведат С. Ахмед

Редактор-стилист: Ваня Стефанова

Печат:

Başak Mat. Tanı. Hiz. İth. İhr. Tic. Ltd. Şti.
+90 312 397 16 17

Издателство на Председателството по религиозните дела – Диянет № 1226
Професионални книги № 106
Второ Издание, Анкара 2019

По решение на Висшия съвет по религиозните дела № 09.05.2016/24
2019-06-Y-0003-1226
ISBN 978-975-19-6552-3
Сертификат № 12930

© Главна дирекция „Религиозни издания“
към Председателството по религиозните дела - Диянет

Контакти:

Dini Yayınlar Genel Müdürlüğü
Yabancı Dil ve Lehçelerde Yayınlar Daire Başkanlığı
Üniversiteler Mah. Dumlupınar Bulvarı No: 147/A 06800 Çankaya - ANKARA / TÜRKİYE
Tel.: +90 312 295 72 81 • Fax: +90 312 284 72 88
E-posta: yabancidiller@diyanet.gov.tr

РАЗДЕЛ I: ИБАДЕТЪТ (БОГОСЛУЖЕНИЕТО)

1. Определението на ибадета	7
2. Значението и целта на ибадета	7
3. Видове ибадети	8
4. Норми действията на мукеллефа (вменяемия)	11
5. Нещата, които човек печели от ибадета	13

РАЗДЕЛ II: ЧИСТОТАТА

1. Чистотата в живота на индивида и обществото.	25
2. Значението, което ислямската религия отдава на чистотата	25
3. Видовете чистота	26
4. Връзката между чистотата и ибадета	35
5. Чистотата като подготовка за ибадета	35
6. Забърсването месх.....	41
7. Състоянията, които са специфични за жените.....	42
8. Чистотата на хората с увреждания и болести	44

РАЗДЕЛ III: НАМАЗЪТ

1. Значимостта на ибадета намаз	51
2. Видовете намаз	52
3. Времето за намаз	53
4. Фарзовете на намаза	54
5. Ваджибите на намаза	55
6. Нещата и ситуациите, които развалят намаза	55
7. Други религиозни норми за намаза	56
8. Начинът, по който се кланя намаз	57
9. Сехив и тилавет седжде.....	63
10. Намазът при специфични обстоятелства	64
11. Събирането на намазите (джем)	66
12. Изпълняването на намаза в джамията с джемаат	66
13. Социалната роля на джамиите	67
14. Правила (адаб) при посещение на джамиите	68
15. Намазът с джемаат	69
16. Нещата, които намазът допринася за човека	70

РАЗДЕЛ IV: ОРУЧЪТ

1. Значимостта на ибадета оруч	77
2. Основните понятия на оруча	77
3. Видовете оруч	80
4. Месец рамазан и задължителният оруч	81
5. Възнамерението (нийет) за оруча и времето му	82
6. Обстоятелствата, при които е позволено да не се говее.....	82
7. Ситуациите, при които се разваля оруча	83
8. Кеффаретът за оруча и ситуациите, при които се налага	84

9. Оручът впоследствие (казá оруч) и ситуациите, при които се налага	84
10. Положенията, при които оручът не се разваля	85
11. Нещата, които са мекрух за говеещия.. ..	85
12. Нещата, които оручът допринася за човека	86

РАЗДЕЛ V: Споделянето и подпомагането в исляма: ЗЕКЯТЪТ И САДАКАТА

1. Чувството на човека да споделя и помага	93
2. Значението, което ислямът отдава на споделянето и подпомагането	93
3. Садаката	94
4. Зекятът като ибадет за споделяне и подпомагане	97
5. Основните понятия за зекята	98
6. Хората, които са длъжни да дават зекят	99
7. Хората, на които може да се даде зекят	100
8. Имуществата, които подлежат на зекят	101
9. Имуществата, които подлежат на зекят	103
10. Нещата, които зекятът допринася за обществото	104
11. Споделяне на щастието и радостта	104
12. Споделяне на мъката и скръбта при нещастие	107
13. Учреждения за социално подпомагане в мюсюлманско-турската традиция	112

РАЗДЕЛ VI: ХАДЖЪТ И КУРБАНЪТ

1. Значимостта на ибадета хадж	121
2. Основни понятия, които се отнасят до поклоненията хадж и умре	122
3. Местата, свързани с ибадета хадж	123
4. Видове хадж	125
5. Как се прави хадж?	126
6. Как се прави умре?	127
7. Нещата, които хаджът допринася за индивида и обществото	128
8. Курбанът	129

РАЗДЕЛ VII : МОЛИТВАТА ДУА И ПОКАЯНИЕТО ТЕВБЕ

1. Понятието дуа и същността й	141
2. Определението и значението на дуата	142
3. Дуата като средство за комуникация	143
4. Нещата, които допринася дуата за човека	145
5. Примерни молитви от Корана и сунната на Пейгамбера (с.а.с.)	146
6. Понятието тевбе и същността му	148
7. Мястото на покаянието в живота на човека	150
8. Примери за покаяние от Свещения Коран	151

ОТГОВОРИ НА ТЕСТОВЕТЕ	157
-----------------------------	-----

ПРЕДСТАВЯНЕ

МОЯТ ИБАДЕТ

Всевишният Аллах, Който е милостив и милосърден, е сътворил човека по най-добрия начин, дарил го е с превъзходни качества, удостоил го е с божествената Си повеля и го е натоварил с отговорности. В земния живот не го е изоставил сам, а го е извел от тъмнините на неверието и му е изпратил пейгамбери (пратеници) и книги в името на божествената милост и благоволение, за да постигне светлината на вярата и прекрасния морал.

Религията съществува заедно с първия човек и е онтологична необходимост за него. Религията е сбор от наставления, които се отнасят за всички сфери на живота и ни указват целостта и същинския му смисъл; осигуряват възможността да постигнем хармония между този и отвъдния свят, между разума и духа; даряват индивида с вътрешно спокойствие, укрепват обществото с обич и справедливост и превръщат индивидуалните и обществените ни задължения в отговорност, окачествена като ибадет (богослужение).

Човекът, който се опитва да разбира себе си, вселената и Създателя, обича Го и Му се обвързва, се е напътил към служенето на Всевишния и осъзнаването на истината като следва пратениците и свещените книги, които е изпратил Творецът.

От този аспект е съществено важно да се посрещне религиозната потребност на човека чрез адекватна и достоверна информация.

Щом приоритетната цел на религията е човекът, от голямо значение е религиозното познание постоянно да се самообновява така, че да осветлява нашия живот, сияйното послание на исляма да освежава умовете и сърцата, да се изгради динамична връзка между знанието и живота. Нашето ръководство цели да отговори на необходимостта от религиозно просвещаване на народа ни с достоверни религиозни знания – далеч от суеверията, да ги осветли по отношение на вярата, ибадетите, житието на Мухаммед (с.а.с.) и морала. Именно затова, вземайки предвид съвременните и научните дадености, сме планирали една серия от издания под заглавието „Основни познания за исляма“.

Настоящата книга озаглавена „Моят ибадет“ е втората от тази серия и е изготвена в съответствие с учебния план за Основни религиозни познания, които се преподават в курсовете разкрити към Председателството по религиозните дела – Диянет на Република Турция.

Този труд е съсредоточен върху въпроса за ибадета (служенето), който е един от основните принципи на ислямската религия. В него са разгледани въпроси свързани с определението на ибадета, значението, което религията отдава на служенето, нещата, които човек придобива чрез служенето, значението на чистотата в исляма, молитвата намаз, постът оруч, важността на общественото споделяне, милостинята зекят, поклонението хадж, жертвоприношението курбан, молитвата дуа и покаянието тебве.

Най-голямото ни желание е този труд да е в полза на читателите.

Старанието е от нас, а успехът – от Аллах.

Председателство по религиозните дела – Диянет

МОЯТ ИБАДЕТ
МОЯТ ИБАДЕТ

РАЗДЕЛ

ИБАДЕТЪТ (БОГОСЛУЖЕНИЕТО)

1. Определението на ибадета
2. Значението и целта на ибадета
3. Видове ибадети
4. Норми за действията на мукеллефа (вменяемия)
5. Нещата, които човек печели от ибадета

ОТНОСНО РАЗДЕЛА

В този раздел се разглеждат:

- Същността на ибадета, неговите видове и начина, по който се извършва. Съответно на това се дава информация за намаза, оруча, хаджа, добрите дела и садаката.
- Разглеждат се някои религиозни постановления, отнасящи се до мукеллефа (вменяемия според исляма) и неговото поведение. Съответно на това се разясняват някои основни понятия относно духовния живот, който заема важна роля при осмислянето на някои религиозни въпроси.
- И накрая се обсъжда темата – какво допринася ибадетът за човека.

УЧЕБНИ ЦЕЛИ

След като усвоим раздела:

1. Ще научим за същността, видовете и целта от извършването на ибадета.
2. Ще разберем понятието даването на садаката и извършването на праведните дела.
3. Ще научим някои основни понятия, като: фарз, ваджиб, суннет, мюбах, мекрух и харам, както и тяхното значение от религиозна гледна точка.
4. Ще имаме представа какво печели човекът с извършването на ибадета.

ИЗУЧАВАНЕ НА РАЗДЕЛА

1. Опитайте да се сдобиеете със знания относно ибадета в живота на Пратеника на Аллах (с.а.с.) и неговите сахаби (сподвижници).
2. Разгледайте айетите от Коран-и Керим, които се отнасят до извършването на праведни дела.
3. Разгледайте хадисите свързани с милостинята садака.
4. Опитайте да си спомните за дела и ибадети, които вършим в нашия живот и са фарз, ваджиб или суннет.
5. Придобийте от книгата по вероучение (илмихал) предварителни знания относно думите еф'ал-и мукеллефин (действията на вменяемия).

1

Определението на ибадета

Речниковото значение на думата „ибадет“ е: служене, покоряване и подчиняване. А от религиозна гледна точка думата може да се определи както в тесен, така и в по-широк смисъл.

В широк смисъл думата ибадет означава: Да възвеличаваш Аллах и с добро намерение да вършиш праведни дела, чрез които да спечелиш севаб (награда), за да докажеш любовта, уважението и обвързаността си към Него.

В това определение влизат както ибадетите, които са обвързани с определени условия, така и всички тези, които човек извършва, като очаква единствено задоволството на Аллах Теаля.

В тесен смисъл думата ибадет означава: определени действия, които се вършат с намерение, доближаване до Аллах. Като например, кланянето на намаз и спазването на оруч.

Ибадет е най-високата точка, до която рабът може да достигне в служенето, подчинението, обвързаността и уважението към Аллах.

Нека да отбележим

Принципите, които се отнасят до същността на ибадета, са определени от самия Аллах Теаля. А това, как и по какъв начин трябва да бъдат изпълнени, е показано с подробности и на практика от Неговия Пратеник (с.а.с.). Хората от само себе си не могат да определят формата и начина на изпълнение на определен ибадет, нито пък да измислят нов такъв.

7

2

Значението и целта на ибадета

Във вселената човешкото око наблюдава един възхитителен ред и хармония. Виждайки тази красота, невъзможно е той да не изпитва дълбоко възхищение към техния Създател. Това се посочва и в айета **„...Боят се от Аллах само знаещите сред Неговите раби.“** (Фатир, 35:-28)

Това възхищение при хората, чиято натура (фитрат) не е развалена, постепенно се превръща в огромна обич, след която друга не може да просъществува.

Човекът, който се обръща с обич към Аллах, Му служи поради тази обич. Защото най-напред самият той има необходимост от това. Точно тази обич заема място в основата на потребността му да прави ибадет на Аллах.

Този, който обича Аллах, стои далеч от поведението, което противоречи на

Неговото задоволство. И постоянно търси пътища във всяко свое поведение да действа по най-добрия начин и да стои далеч от лошите дела. Винаги и навсякъде се старае да се държи прилично и знае, че Аллах обича държащите се прилично. Винаги действа с търпение и знае, че Аллах обича търпеливите. Постоянно се уповава на своя Господ, вярва Му, и знае, че Той обича уповаващите се. Действа балансирано и умерено във всяко дело и поведение. Никога не прибегва към разхищение. Защото Аллах не обича разхищаващите. И така се старае прилага исляма изцяло според повелите, които Аллах и Неговият Пратеник са му посочили. И действайки с чувството на страхопочитание, ще се превърне във вярващ и приближен до Аллах раб.

Всемогъщият Аллах в Свещения Коран повелява, че е сътворил хората и джиновете единствено, за да Му служат (ез-Зарият, 51:-56). Мюсюлманинът, който върши своите ибадети като осъзнава, че е раб на Аллах, постоянно ще се чувства спокоен и ще се радва на това, че се е отдал на Аллах. И като продължава да извършва ибадетите си, ще се отдалечава от злото.

Нека да помислим

- Ибадетът е израз на привързаност към Аллах.
- Ибадетът е покорство пред Неговата воля.
- Ибадетът е преданост и признание, че всичко е в Неговите ръце.
- Ибадетът е символ на признание на Неговия безкрайна власт.

Да поговорим заедно

Поговорете с приятели и близки за значението и целта на ибадета!

Видовете ибадети

Възможно е ибадетите да бъдат разделени на три: физически, материални и както физически, така и материални. Според това разделение ибадетите като намаз и оруч са физически, като зекята и курбана са материални, а хаджът е както физически, така и материален ибадет.

Но при класификацията, която взема под внимание и действията, извършени единствено за задоволството на Аллах, ибадетът не се обсъжда единствено от терминологична гледна точка, а се разглежда в широкия смисъл на думата. Съответно на това ибадетите могат да бъдат разделени на две групи: определени по форма и условия от религията, и – неопределени.

Ибадети, определени по форма и условия от религията *Намазът (молитвата)*

Той е начело на ибадетите, които са определени по форма и условия от религията, защото е в основата на религията. Кланянето на намаз в определеното време, по пет пъти на ден е религиозно задължение за всеки мюсюлманин и мюсюлманка. Освен това има и намази, които се наричат нафиле и се кланят за пречистване и приближаване до Аллах. По-подробна информация относно намаза ще бъде дадена в съответния раздел.

Оручът (говеене)

Той е от основите на исляма. Определя се като: въздържане от ядене, пиене и сексуални контакти за времето от имсак (закорвяване) до ифтар (залез слънце) с намерение за извършване на ибадет. Оручът през месец рамазан е една от основите на исляма. Освен този, който се спазва през месец рамазан, има и други видове оруч, които се спазват за спечелване на повече севаб. Информацията относно тях ще бъде разгледана по-подробно в съответния раздел.

Зекятът (милостинята)

Това е едно от петте основи на исляма и една от материалните ибадети. Определя се като: раздаване на определена част от имуществото на мюсюлманите, приети от религията за богати, съответно на вида и количеството (обикновено една четиридесета). Повече относно този материален ибадет ще научим в определения за него раздел.

Хаджът (поклонението)

Определя се като: извършване на вакфе (стоене) в планината Арафат, таваф (обикаляне) около Кябе и посещение на останалите свещени места около него, обличайки ихрам според ислямските правила в определеното за хадж време. Поклонението хадж е от петте основи на исляма и е както физически, така и материален ибадет. Подробна информация относно поклонението хадж ще бъде дадена в определения за него раздел.

Ибадетите – неопределени по форма и условия от религията

Всички действия и поведения, които не са определени по форма и условия от религията и се вършат единствено за задоволството на Аллах, се определят в широк смисъл за ибадети. Към този вид спадат всички действия и поведения, които човек извършва с намерение да бъде добросърдечен и праведен мюсюлманин.

Като примери са: човек да бъде с усмихнато лице към другите или пък да похарчи от богатството си за позволени социални услуги, които могат да бъдат обобщени в изразите „садака“ (милостиня) или „амел-и салих“ (праведно дело).

Да проучим - да научим

Анализирайте с примери ибадетите в широкия смисъл на думата.

Салих амел (праведни дела)

Въпреки че понятието „салих амел“ включва и двата вида ибадети, то като израз ни напомня повече за добрите, праведните и полезните дела.

„А които вярват и вършат праведни дела, непременно ще ги въведем сред праведните.“ (ел-Анкебут, 29:-9)

Да проучим - да научим

Кой човек се нарича праведен (салих)? Проучете.

Когато думата „салих“ се използва при квалифициране на определени действия и поведение, носи значения като: добро, хубаво, полезно и удобно. Но обикновено се използва заедно с действието, което описва, като например; „това е салих амел – тоест праведно дело“.

Съответно на това, салих амел е всяко добро, хубаво и полезно дело. А всяко дело, което Аллах е определил като такова и бъде доволен от извършването му, се приема за салих, т.е. добро, хубаво и полезно.

Праведните дела са причина човекът да бъде в постоянен мир както със своя Създател, така и с всички останали създания.

Нека да отбележим

Салих амел: са всички праведни дела, думи и действия, които са сторени с изисканите от вярата искреност и добро намерение, не противоречат на Свещения Коран и суннета. Те допринасят за засилването и укрепването на вярата в човека. Опазват религията му и го правят зрял, добър и полезен за обществото.

„Който върши праведни дела и е вярващ, не ще се отхвърли неговото старание. Ние му го записваме.“ (ел-Енбия, 21:-94)

„Кълна се в следобода – човекът е в загуба, освен онези, които вярват и вършат праведни дела, и взаимно се наставляват за истината, и взаимно се наставляват за търпението.“ (ел-Аср, 103:-1-3)

„Онези, които вярват и вършат праведни дела, те са най-добрите от творенията.“ (ел-Бейине, 98:-7)

4

Норми за действията на мукеллефа (вменяемия)

Думата „мукеллефийет“, която означава задължение, в ислямската религия изразява отговорността на човек спрямо заповедите и забраните на религията.

За да бъде такъв, той трябва да е разумен (акил) и пълнолетен (балиг). Всеки, който притежава тези две качества се нарича мукеллеф – отговорен, вменяем.

Термини, свързани с религиозната вменяемост

Норми, които се отнасят до мукеллефа: фарз, ваджиб, сюннет, мустехаб, мубах, харам, мекрух и муфсид.

Фарзът

Той е задължението, което се изисква от религията да бъде изпълнено по категоричен начин с категорично доказателство. Съответно на това, всички дела, които Аллах и Пратеника Му определено са поискали да бъдат изпълнени от страна на религиозно-отговорният, са фарз. Като например, кланянето на намаз, спазването на оруд и даването на зекят.

Айетът: „**И отслужвайте молитвата намаз, и давайте милостинята зекят...**“ (ел-Бакара, 2:-43), е потвърждение, доказващо задължителността на намаза и зекята.

По същия начин айети като: ел-Бакара, 2:-183; ен-Нахл, 16:-90; ел-Исра, 17:-23-34, които заповядват справедливостта, добротата, добрите отношения към родителите и близките, и забраняват да се присвоява имуществото на сираците, са от айетите, които са за задължителното изпълнение на тези заповеди.

Да поговорим заедно

Какво означава доказателство (делил)? Беседвайте с целия клас.

Да проучим - да научим

Какво означава фарз-и айн и фарз-и кифайе? Проучете!

Нека да обсъдим

Каква е религиозната отговорност на човека при изоставянето на фарза? Дискутирайте!

Ваджибът

Също като фарза е дълг, който се изисква от религията задължително да бъде изпълнен, но по отношение на доказателството не е толкова силно. Тъй като не е така категорично. Като пример за ваджиба може да вземем витр намаз и байрамските намази.

Да поговорим заедно

Какво означава доказателството да бъде категорично? Беседвайте с целия клас.

Сюннетът

Така се наричат всички онези дела, които са желателни да бъдат изпълнявани, но не са фарз или ваджиб. Тоест това са дела, които са вършени от Пратеника на Аллах и са препоръчани от него.

Сюннетът се дели на две – сюннет-и муеккеде и сюннет-и гайр-и муеккеде.

Сюннет-и муеккеде са онези ибадети, дела и действия, които Пратеника на Аллах редовно изпълнявал и много рядко изоставял. Сюннетите на сутрешния, обедния и вечерния намаз са от този вид.

Сюннет-и гайр-и муеккеде са дела, които допълват задължителните от религията ибадети. Това са сюннетите, които Пратеника на Аллах също вършел постоянно във вид на ибадет, но понякога ги изоставял, за да покаже, че не са задължителни. Такива са сюннетите на следобедния (икинди) и нощния (ятсъ) намаз.

Нека да отбележим

Действия като правилата при ядене, пиене, обличане и спане, които Пратеника на Аллах (с.а.с.) извършвал като обикновен човек и без намерение за ибадет, се наричат сюн-и зеваид (тоест допълнителни сюннети).

Мустехабът

Речниковото значение на думата „мустехаб“ е: харесвано, обичано, привлекателно и предпочитано. А в религиозната терминология: действия и дела, които Пратеника на Аллах понякога е правил, а понякога – не. Като пример за това може да дадем кланянето на духа (следутринен) намаз.

Мубахът

Речниковото значение на думата е: нещо разяснено, явно и позволено. А като религиозен термин: това са постъпки и дела, чието извършване или неизвършване от религиозна гледна точка са позволени.

Като например, човек да ляга и заспива навреме, за да отпочине и изкарва прехраната си по позволен от религията начин. Или пък да яде и пие, за да се засили за извършване на ибадет.

При положение, че изоставянето на нещо, което е позволено, ще навреди на здравето на човека или ще попречи за изпълнението на отговорностите му, то тогава изоставянето на този мубах се смята за грях. Като например, изоставянето на яденето и пиенето до степен, която застрашава здравето.

Всички неща, за които няма никаква религиозна забрана или порицание, влизат в категорията на мубаха.

Харамът

Нещата и постъпките, които окончателно и с категорично доказателство са забранени от религията, се наричат харам. Действия като: убийството на човек, лъжата, лишаването на хората от правата им, набеждаването на целомъдрени жени, прелюбодеянието, кражбата, употребата на алкохолни напитки, играенето на хазарт, консумирането на свинско месо и противопоставянето на майката и бащата, са категорично харам.

Нека да отбележим

- Който е извършил харам, той заслужава наказание и мъчение, а който избягва харама – печели севаб (награда).
- Който отрече харама, излиза от религията. По същия начин, ако някой приеме харама, който е доказан с категорично доказателство – за хелял, това също вреди на вярата му.

Мекрухът

Речниковото значение на думата „мекрух“ е: необичано, отблъскващо, грозно и неприятно. А като термин в науката фъкъх: са постъпки и дела, чието неизвършване е повелено от религията по некатегоричен и незадължителен начин.

Мекрухът се разделя на два вида: тахримен мекрух, който е по-близо до харама и тензихен мекрух, който е по-близо до хеляла.

Да проучим - да научим

Намерете примери за тахримен и тензихен мекрух.

Муфсидът

Думата „муфсид“ е производна на един и същи корен с думите „фесад, фасид и ифсад“. Фесад означава – разруха, разваленост; фасид – развален, негоден; а ифсад – разваляне. А когато става въпрос за ибадета – муфсид е онова, което разваля, анулира започнатият ибадет. Съответно на това, постъпките и делата, които развалят или стават причина за развалянето на ибадета, който е започнат по правилен начин, се наричат муфсид. Като пример за муфсид може да дадем: излизането на неща, развалящи абдеста от тялото на човек, който е с абдест или пък умишленото ядене и пиене от страна на този, който спазва оруч.

Ползите на човека от ибадета

В нещата, които нашата велика религия е заповядала да бъдат изпълнени, има много знайни и незнайни мъдрости и ползи. И без съмнение, в тези, които тя забранява и приема за харам, се крият доста опасности и вреди.

Религията ни не забранява неща, които могат да са полезни на хората и не запо-

вядва такива, които могат да им навредят. Ползите от всеки ибадет – било то за този свят или за отвъдния – могат да бъдат проучвани.

Въпреки всичко това, не трябва да се забравя, че основната цел на човека при извършване на ибадет е: постигане на духовна зрелост, предпазване от лоши навици и моралното усъвършенстване.

Общо казано: Ибадетите, които са причина за постоянното възпоменаване на Аллах, пораждат в сърцата ни обич и уважение към Него. Държат ни далеч от всякакъв вид злини и ни отвеждат към красотата на морала, предпазват душите ни от разрушителните въздействия на различните тревоги и проблеми. Защото при споменаването на Аллах сърцата се успокояват.

„Онези, които вярват и сърцата им се успокояват при споменаването на Аллах. О, да, наистина при споменаването на Аллах сърцата се успокояват.“ (ер-Раад, 13:-28)

Ибадетите приближават човека към Аллах

Човекът, който спазва правилата, които Всевишният Аллах е поставил за хората, засилва връзката между него и Създателя му. Насочвайки се към Аллах и стараейки се да практикува Неговите постановления в живота си, засилва връзката между него и Всевишния Аллах. Ибадетите са ясни доказателства за тази силна връзка. Например, мюсюлманин, който се кланя по пет пъти на ден, с всеки намаз засилва връзката си с Всевишния Аллах. Защото човек, който стои пред Аллах с поведение, което си доказва, че Го помни и не Го е забравил. Този, който дава заради Аллах една част от имота си като зекят на бедните, изпълнява Неговите заповеди, още повече заздравява тази връзка. Същото се отнася за оръча и всички останали ибадети.

Когато човекът прави ибадет с мисълта, че Аллах го вижда, показва силата на връзката между него и Неговия Създател. Без съмнение Той няма да остави невъзнаградена близостта и искреността на Своя раб. И няма да погуби усилията на стареещия се да се приближи и засили връзката си с Него. Всевишният Аллах разтваря още повече материалните и духовните си блага в полза на този, който иска да задълбочи взаимоотношенията си с Него.

Ибадетът в същото време е благодарност

Благодарността е от най-важните средства, които заздравяват връзката с Всевишния Аллах, а ибадетът е знак за благодарност и признателност към Аллах за дадените от Него блага. В този смисъл благодарността е от най-важните средства, които активизират взаимоотношенията между Аллах и Неговите раби.

Нека да отбележим

Целта на нашето сътворяване е да опознаем Аллах и да Му служим. Ако вършим задължителните ибадети, хем ще се отблагодарим на Аллах за дадените от Него блага, хем ще спечелим Неговата обич.

Осигурява духовно спокойствие

Вярата и ибадетът са от основните духовни потребности на човека.

Защото човешкият дух може да намери истинското спокойствие само като споменава Аллах. В Свещения Коран тази истина се споменава по следния начин: „О, да, наистина при споменаването на Аллах сърцата се успокояват.“ (ер-Раад, 13:-28)

От друга страна факт е, че от време на време човек се среща с редица проблеми в своя живот. Особено в такива ситуации ибадетът е много важно убежище за него. Вярващият, който прави ибадет на Аллах, в подобни ситуации никога не губи своята твърдост и кураж. Той знае, че това, което го е сполетяло, е изпитание от Аллах и е търпелив. И така, в тежки ситуации, които изглеждат нерешими и без надежди за спасение, ибадетът се превръща в най-важното убежище за човека. Така този, който се уповава на Аллах чрез ибадета може да преодолее трудностите, в които е попаднал.

Развива чувството за сигурност

Чрез ибадета човек опознава себе си по-добре и с увереността си постига духовно спокойствие. Защото знае, че Всемогъщият Аллах го вижда, знае неговите проблеми и потребности, и го оценява.

„(О, Мухаммед), чети онова, което ти бе разкрито от Книгата! И кланяй намаза! Намазът предпазва от покварата и порицаваното. Най-великото е споменаването на Аллах. Аллах знае какво правите.“ (ел-Анкебут, 29:-45)

Ибадетът не само, че помага на човека да опознае позицията и мястото си на този свят, а в същото време да развие индивидуалните си способности. Ограничава прекомерните му чувства и наклонности. Чрез него освобождава себе си от духовните и материалните нечистотии, които го притесняват и достига индивидуална зрелост, която го кара да бъде уверен в себе си. Обогаत्या го с добри човешки качества и му помага да ги развие. Така той съумява да владее своето его (нефс), не е изкушен от прекомерните и вредни пристрастия.

Начело на нещата, които го притесняват и го карат да загуби доверие в себе си, са съмнението, колебанието и противоречията, в които е попаднал. Този, който изпълнява ибадета, познава себе си и позицията си на този свят, и знае Всемогъщия Аллах. Всичко в съзнанието му е поставено на естественото му място. Той не изпада в безизходица от колебания, съмнения и противоречия. Затова една от най-важните функции на ибадета е да балансира съзнанието на човека и да го освободи от лабиринта на съмненията.

Хората, които успяват да изпълнят своите ибадети по най-добрия начин и улавят истинския им смисъл, дават сигурност и на околните. Те биват приети сред обществото като доверени (вярващи) хора и всички им вярват. И благодарение на това живеят в сигурност и безопасност. Вследствие на това в обществото, в което се развива съзнанието за ибадет, ще властва чувството за сигурност и доверие.

Нека да обсъдим

Да обсъдим връзката между ибадета и самоувереността на човека, като дадем примери от всекидневието си.

Предпазва от злините и лошите постъпки

Една от най-важните ползи на ибадета е, че предпазва хората от злините и лошите постъпки. Защото ибадетът и злото никога не могат да са съвместими един с друг. От тази гледна точка, този който съзнателно извършва ибадета си, с леснота не може да се забърка в злото. Защото извършването на ибадет от една страна, заедно със злините от друга, е знак за неискреност в отношенията ни с Всемогъщия Аллах. Същността на ибадета е искреността. Защото без нея, са само формални действия.

В Свещения Коран ясно се споменава, че намазът предпазва човека от лошите постъпки (ел-Анкебут, 29:-45), а оручът допринася за постигането му до богобоязънта (таква), която от ислямска гледна точка е съзнанието за отговорност. Отговорният и богобоязлив човек непременно избягва злините и лошите постъпки. Значението на айета, който се отнася до оруча е следното: **„О, вярващи, предписано ви е говеенето, както бе предписано и за онези преди вас, за да се побойте.“** (ел-Бакара, 2:-183).

Забележително е това, че Пратеника на Аллах (с.а.с.) в един от своите хадиси съветвал да се възползваме от оруча, за да се предпазим от злините. Той препоръчал на младежите, които не са успели да се оженят и има риск от прелюбодеяние (зина), да спазват оруч. Неговата препоръка е доказателство за това колко голяма може да е ползата на оруча при усилието на човек да се предпази от злините. А в друг хадис оручът е характеризиран като щит, с който човек се предпазва от лошото. (Бухари, Савм, 9; Муслим, Сиям:-163)

С една дума, тези, които добре познават Всемогъщия Аллах и вярват в Него, вършат ибадетите си с искреност. И поради това, че се чувстват отговорни относно моралните принципи, с които религията ги е задължила, се съобразяват с тях и се стараят колкото се може повече да странят от злото и лошите постъпки. Дори понякога да се забъркат в нещо лошо – поради човешкото им естество, те чувстват съвестно притеснение, което ги кара веднага да направят покаяние (тевбе). И ако са отнели или пренебрегнали правата на някого, стараят се да му ги възвърнат. Защото се страхуват да се явят пред Аллах с чуждите неща. Съобразно този подход и разбиране, ще бъде разбрана по-добре функцията на ибадетите при предпазването на хората от злото и лошите навици.

Насърчава социалното подпомагане

Без съмнение, всички ибадети имат много важен принос за социалното подпомагане. Немислимо е да се приеме, че мюсюлманите ще останат безразлични към проблемите на тези, с които застават рамо до рамо в намаза.

По същия начин мюсюлманите, които влизат в положението на гладуващите,

спазвайки оруч, естествено, че ще настроят съзнанието си за подпомагане на тези хора. Същото важи и за хаджа, където хората за известно време живеят в една и съща среда и при едни и същи условия, което им помага да развият чувството си за солидарност. Без съмнение в това отношение зекятът и садаката фитре също заемат много важно място като част от финансовите ибадети.

Да поговорим заедно

Разговаряйте с ваши приятели относно това как ибадети като зекята и садаката фитре насърчват обществото към социалното подпомагане.

Социалното подпомагане и взаимопомощта, които се извършват посредством ибадетите, са израз на любовта към Аллах. Който Го обича, той обича всичко, което е свързано с Него. Обича Неговите създания и се отнася учтиво и загрижено към тях.

„Хората, които раздават своите имоти по пътя на Аллах, приличат на зърно, родило седем класа, а във всеки клас – по сто зърна. Аллах умножава комуто пожелае. Аллах е всеобхватен, всезнаещ.“
(ел-Бакара, 2:-261)

Допринася за сплотяването на обществото

Сплотяването сред хората в обществото може да се постигне по различни начини. Обаче нито един друг начин на сплотяване и приближаване не може да бъде толкова всеобхватен и искрен като този, който е постигнат посредством някои ибадети като намаз, зекят и хадж. Хората се събират по пет пъти на ден – за петкратния намаз, по един път седмично – за джума (петъчен) намаз, и по два пъти годишно – за байрам (празничен) намаз, това го превръща в един от най-добрите поводи за сплотяването на обществото. По този повод хората от високите етажи на обществото застават в един и същи саф (редица) с обикновените хора.

Хаджът е ибадет, който се прави по един и същи начин и в приблизително еднакви обстоятелства от всички мюсюлмани, независимо от длъжността и класата им. Така се преживява един уникален пример за единство и сплотеност между милиони хора. Подобна на тази гледка би била доста трудна за реализиране извън поклонението хадж.

От друга страна, един от ибадетите, които най-много допринасят за сплотяването между членовете на обществото, е зекятът. При този финансов ибадет, богатият мюсюлманин доброволно и възнамерявайки да извърши ибадет, отделя определена част от богатството си и я раздава на бедните и имащите потребност, без да очаква никаква материална награда.

Тази ситуация подпомага сплотяването между бедните и богатите в обществото, и още от самото начало премахва възможността за възникване на конфликт между тях. Защото, когато богатите извадят и дадат зекята си, тогава в сърцата на бедните не остават никакви чувства за враждебност срещу тях.

Ибадетът учи на търпение и алтруизъм

Във всички ибадети, много или малко, има обучение за търпение (сабр). Например, стриктното изпълнение на намаза в определено време изисква голямо търпение. Също така, при изпълнението на поклонението хадж човек претърпява доста трудности и проблеми. Като тези, с които се среща по време на път, а и други, пред които се изправя, при поклонението заедно с милиони други хора. Всичко това, разбира се, изисква известно търпение. Като приема всички тези трудности и проблеми, той практически се научава на търпение и загриженост към другите.

Между ибадетите, особено оручът от началото до края, е обучение за търпението. Чрез него човек се научава как да контролира телесните си желания, като: ядене, пиене, сексуалност и други. Постигането на това обучение без търпение е невъзможно.

Зекаът е ибадет, който учи човека на алтруизъм, готовност за преотстъпване на другия и го дарява със съзнание да споделя с другите това, което притежава.

Намазът с джемаат (колективно) също така, помага да бъде информиран за състоянието на другите хора и по този начин с чувството за братство да мисли и приема техните проблеми като свои.

Допринася за развитието на добрия нрав

Ибадетът е повод да се придобие с добри мисли и чувства и да се пречисти от лошите навици. Това, което най-напред повлиява върху поведението на човека, положително или отрицателно, е намерението (нийет). Обикновено добронамереният върши добри дела, а злонамереният – лоши. В тази връзка доброто намерение се приема за един от основните градивни елементи на високия морал. Погледнато от тази страна се вижда, че ибадетите имат много голям принос за развитието на добрия нрав (ахляк). Защото основното в ибадета е искреността. Действията и ибадетите, които са извършени без искреност, при Аллах нямат никаква стойност. Ето за това Пратеника на Аллах (с.а.с.) е казал: „Религията е искреност.“ Винаги, когато човек прави ибадет, трябва да е искрен. Защото липсата на правилно намерение е несъвместимо със същността на ибадета. И поради това, че искреността и чистосърдечността са от основните градивни елементи на ахляка, то тогава между добрия морал и ибадета има задължителна връзка.

Нека да обсъдим

Обсъдете връзката между добрия нрав и ибадетите.

Развива чувството за отговорност

Ибадетите са плодове, появили се от практичното изпълнение на религията. Те играят важна роля при придобиването на чувството за отговорност към Аллах, помагат на вярващият да действа винаги с това съзнание. Така той осъзнава, че един ден ще бъде запитан за всичко, което е извършил – добро или зло, и вземайки предвид всичко това, се старее да върши само добри дела.

Например, този, който пет пъти на ден се обръща към Аллах, не може да излезе против Него, затова се старее да действа според Неговите правила и закони. Това, че един ден ще се яви пред Аллах и ще бъде запитан за всичко, което е извършил на този свят, го кара да бъде винаги честен и справедлив. Ибадетът заема важна функция при придобиването на това съзнание у човека. Също така, допринася доста много при спазването на определени религиозни отговорности спрямо обществото като това: да печели по позволен начин и от позволени неща; да се предпазва от корупцията; да се пази от измама, когато върши професията си, и да върши всичко по начин, по който се изисква; да не пречи и внимава с околните; да страни от егоизма и самолюбието; да разпространява добрините и възпрепятства злините и така нататък.

От друга страна, ибадетите въвеждат дисциплина в живота на човека. Тези, които се извършват в определено време, го предпазват от мързел и безотговорност. Стават повод да почувства от сърце, че Аллах Теаля следи всички негови дела. Този, който успее да изгради това чувство на отговорност, ще развие положително своето поведение сред обществото и ще остане завинаги редовен и умерен. Ще се въздържа от вредата и несправедливостта спрямо другите в обществото, ще се старее да върши добрини на околните, очаквайки наградата си единствено от Аллах.

ОБОБЩЕНИЕ НА РАЗДЕЛА

19

Ибадет са: всички действия и постъпки, които се вършат с добро намерение за възвеличаване на Аллах и в израз на обич и обвързаност към Него, и за които се очаква награда (севаб) от Него.

Ибадетът е символ на преданост и подчинение към Аллах, приемането на Неговата безкрайна власт и упоаване на волята Му и, че всичко е в Неговите ръце.

Ибадетите, които са определени по форма и условия от религията се разделят на три; физически, материални, и както физически, така и материални. Намазът и оручът – физически, зекятът и курбанът – материални, а хаджът е както физически, така и материален ибадет. Начинът на изпълнение и количеството на ибадетите са споменати и определени в Свещения Коран и суннета на Пейгамбера (с.а.с.). Затова те никога не се променят. В този смисъл принципите, които се отнасят до същността на ибадета, могат да бъдат определени единствено от Аллах Теаля.

Садаката, праведните дела и всички добродетелни действия и поведение, с намерение да бъде добър човек и вярващ мюсюлманин, са приети от учените за ибадети в широкия смисъл на думата.

Всеки разумен мюсюлманин, който е достигнал пълнолетие (булюг), се приема за мукеллеф (вменяем) относно заповедите и забраните на религията.

Нормите, които се отнасят до мукеллефа са осем: фарз, ваджиб, суннет, мустехаб, мубах, харам, мекрух и муфсид. Фарзът е категоричното задължение, което се изисква от религията да бъде изпълнено, като: петкратната молитва намаз и оруча. Съответно на това, всеки мукеллеф е задължен да ги изпълнява.

Този, който извърши фарза, хем ще изпълни задължението си, хем ще получи севаб (награда) за това. А този, който не го направи – ще изпадне в грях и ще бъде наказан. Всеки, който отрече нещо, което е фарз – излиза от религията.

Ваджибът – също като фарза е задължение, което се изисква от религията задължително да бъде изпълнено, но по отношение на доказателството не е силно колкото фарза.

Сюннетът – всички онези дела, които са желателни да бъдат изпълнявани, но не са фарз или ваджиб. Тоест дела, които са вършени от Пратеника на Аллах и са препоръчани от него.

Мустехаб – ибадетите, които Пратеника на Аллах понякога правил, а понякога – изоставял, а също така и някои въпроси и постъпки, които са свързани с изпълнението на ибадетите.

Мубах – всички постъпки и дела, чието извършване или неизвършване от религиозна гледна точка са позволени: яденето, пиенето, спането и други.

Харам – нещата и постъпките, които категорично са забранени от религията: убийството и кражбата. Извършващият харам прегрешава, а този, който го отбягва, получава награда (севаб). Приемането на харам, доказан с категорично доказателство, за хелял, извежда човека от религията.

Мекрухът се разделя на две: тахримен мекрух – всички дела и постъпки, чието извършване е забранено, но забраната им не се основава на ясно доказателството, както е при харамата. Тензихен мекрух – делата и постъпките, чието неизвършване е по-добро, отколкото извършването им. И въпреки че извършителят на подобен мекрух е направил непристойна постъпка, той не е грешник и не заслужава наказание.

Муфсид – всяко нещо, което разваля започнатия ибадет, се нарича муфсид. Например, да се говори по време на намаз или яденето и пиенето по време на оруч.

В нещата, които нашата свята религия е заповядала, има много знайни и незнайни мъдрости и ползи. А в тези, които е забранила и приела за харам със сигурност има редица опасности и вреди.

Религията ни е приела за принцип да не забранява неща, които могат да са в полза на хората, и да не заповядва такива, които могат да им навредят.

Ибадетите носят много ползи. Заздравяват връзката между човека и неговия Създател. Приближават го към Аллах. Предпазват го от попадането му в злини и лоши постъпки. Осигуряват духовното му спокойствие. Имат важен принос за социалното подпомагане в обществото и развитието на чувството за доверие в него. Допринасят за развитието на добрия нрав (ахлак) сред хората и други.

ДА ПРЕГОВОРИМ РАЗДЕЛА

1. Какво е ибадет? Дайте определение.
2. Защо правим ибадет?
3. Откриването на изобретение, което може да е в полза на хората, влиза ли в кръга на праведните дела (салих амел)?
4. Какво е фарз-и кифайе? Има ли в живота ни дела, които изпълняваме и са фарз-и кифайе? Дайте примери.
5. Как да извършваме ибадетите, за да печелим ползите от тях?

ТЕСТ

1. Кое от посочените по-долу може да се каже за ибадета от терминологична гледна точка?

- А) Може да го правим както си искаме, важното е намерението.
- Б) Ибадетът си има условия, които сме длъжни да спазваме, затова не може да го правим както си искаме.
- В) Ислямските учени могат да го променят според времето, мястото и обстоятелствата или да поставят нови ибадети.
- Г) Важното е чистотата на сърцето. Ибадетите може и да не се правят.

2. Кое от посочените по-долу е описанието за салих амел (праведно дело)?

- А) Ибадет, който е определен по форма и условия от религията.
- Б) Салих амел няма нищо общо с нито един ибадет.
- В) Това са всички добри, хубави и полезни дела и постъпки, за които се получава награда (севаб).
- Г) Това са всякакъв вид думи, действия, поведение и убеждения, които са в разрез със задоволството на Аллах.

3. Кое от посочените не е сред делата на мукеллефа?

- А) Фарз Б) Мекрух В) Мубах Г) Фъкъх

4. Кое от посочените не е правилно относно нещата, които човек печели от ибадета?

- А) Засилва връзката между човека и неговият Създател
- Б) Учи го на безотговорност и мързел
- В) Предпазва го от лошите дела
- Г) Допринася за развитието на добрия нрав (ахлак)

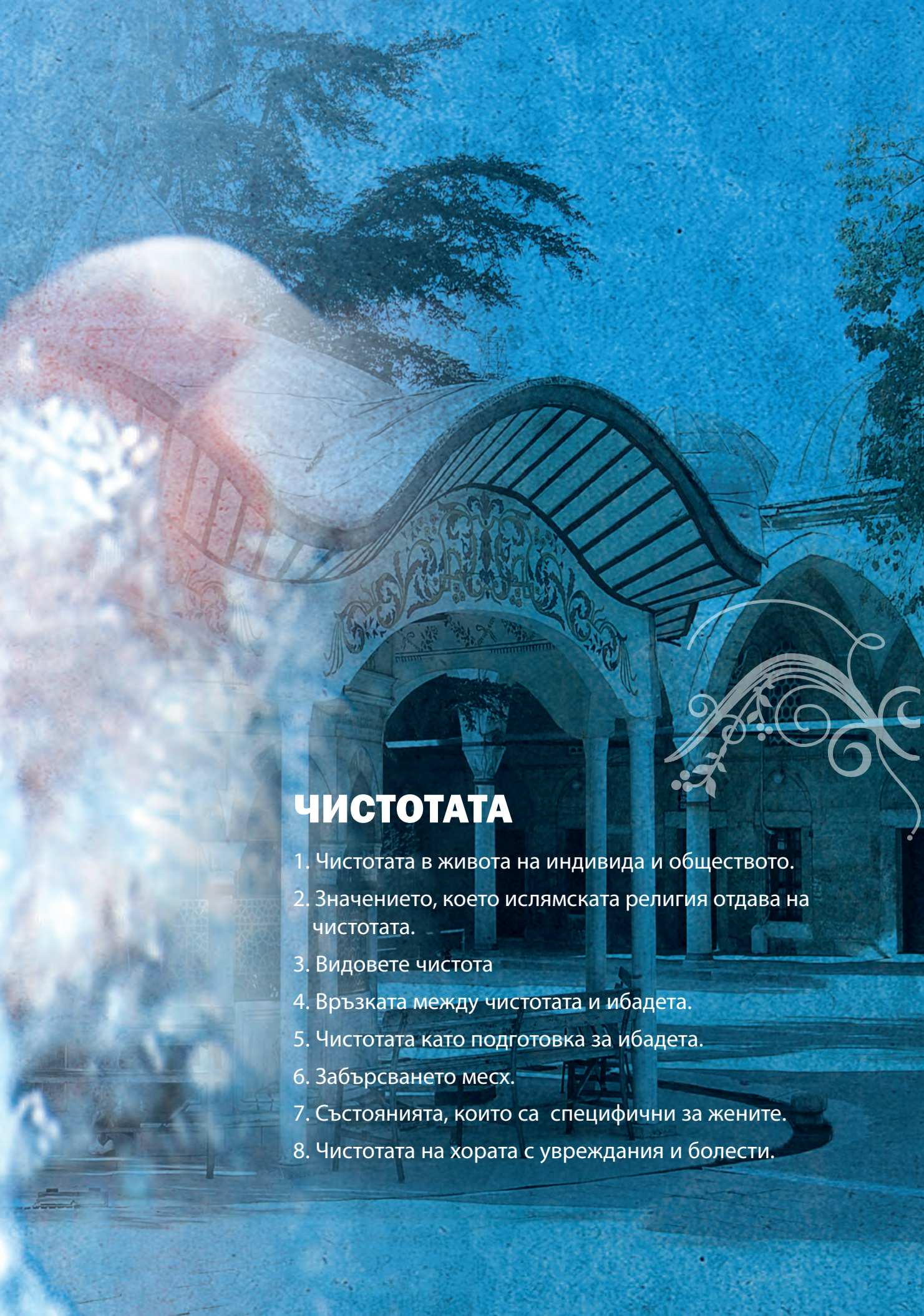
5. Каква е религиозната норма относно това мюсюлманинът да има религиозни знания, колкото да може да изпълнява ибадетите си?

- А) Мубах. Ако иска може да се научи, ако не иска – не, това си е негова работа.
- Б) Фарз-и айн. Ако няма познания относно религията, ще бъде отговорен.
- В) Фарз-и кифайе. Ако част от обществото имат религиозни познания, то отговорността от останалите отпада.
- Г) Мендуб. Добре е да има религиозни познания, но ако няма, това не е проблем.

МОЯТ ИБАДЕТ

РАЗДЕЛ

ЧИСТОТАТА

1. Чистотата в живота на индивида и обществото.
2. Значението, което ислямската религия отдава на чистотата.
3. Видовете чистота
4. Връзката между чистотата и ибадета.
5. Чистотата като подготовка за ибадета.
6. Забърсването месх.
7. Състоянията, които са специфични за жените.
8. Чистотата на хората с увреждания и болести.

ОТНОСНО РАЗДЕЛА

В него се разглеждат;

- Значението на чистотата за индивида и обществото.
- Ислямската религия отдава голямо значение на чистотата, която е задължително условие за човешкото щастие. Поради тази причина, накратко се представя значението, която религията ни отдава на чистотата.
- Като се спираме на видовете чистота и връзката между ибадета и чистотата, се разглеждат и някои ритуали, които са своеобразни средства за ибадетите като: абдест, гусюл и тейеммум.
- Във връзка с темата, се разискват и някои конкретни състояния, специфични за жените, а и други, които се отнасят до болните и хората с увреждания.

УЧЕБНИ ЦЕЛИ

След като усвоим раздела, ще знаем:

1. Какво е чистота и видовете ѝ.
2. Значението на чистотата за индивидуалния и обществен живот.
3. Значението, което ислямската религия отдава на чистотата.
4. Какво означават материалната и духовната чистота.
5. Чистотата, която сме задължени да спазваме, за да изпълняваме ибадета си.
6. Какви специфични приложения относно ибадета са присъщи на жените, които са в състояние на хайз (месечен цикъл), нифас (следо̀родилно течение) и истихазе (извънменструално кървене).
7. Улесненията, които са предоставени за инвалидите и болните при изпълнението на ибадетите им.

ИЗУЧАВАНЕ НА РАЗДЕЛА

1. Наблюдавайте внимателно как се взема абдест и как се извършва тейеммум.
2. Опитайте се да научите принципите, които ислямската религия е поставила за чистота на тялото и средата, която се обитава. Помислете върху това дали има или няма противоречия между принципите и поведението на днешните мюсюлмани. И ако има, какво може да се направи за отстраняването им?
3. Опитайте се да проучите връзката между чистотата на сърцето и ибадета, и влиянието на ибадета върху духовната чистота.
4. Опитайте да се сдобие с научни изследвания, в които се проучват ползите за здравето от религиозните ритуали за почистване (абдест, гусюл и тейеммум).

1

Чистотата в живота на индивида и обществото

„Наистина Аллах е красив и обича красотата. Той е чист и обича чистотата. Щедър е и обича щедростта. Така че, пазете чистотата в околната ви среда.“ (Тирмизи, Едеб, 41)

Ислямската религия цели да стори човекът щастлив както на този свят, така и в отвъдния. Затова дава основополагащи наставления за целия човешки живот.

Ясно е колко е важна чистотата за един мирен, здравословен и достоен живот. Било то от обществена гледна точка или индивидуална, чистотата е сериозна необходимост.

От друга страна, тя е задължително условие за здравословния начин на живот. Известно е, че много от болестите се появяват от неспазването на хигиенните правила, а и това, че микробите се установяват и размножават в нечистите среди.

Както неспазването на хигиенните правила относно тялото и околната среда довеждат до неудобства и безпокойство, така и неспазването на етичните норми, които се приемат в качеството на духовна чистота, могат да доведат до индивидуални и обществени притеснения и проблеми. Затова, ако хората искат да живеят почтен, достоен и добър живот, те трябва да бъдат чисти както физически, така и духовно.

2

Значението на чистотата в ислямската религия

„Чистотата е половината от вярата.“ (Муслим, Тахарет, 1; Тирмизи, Даават, 86)

Един от най-добрите изрази, които описват значението, което ислямската религия отдава на чистотата, е хадисът: „Чистотата е половината от вярата.“

В Свещения Коран, хадисите на Пейгамбера и неговия примерен живот постоянно се фокусира и набляга върху значението на чистотата.. Много от поставените за това принципи могат да се приемат за универсални и всеобщи. Още от самото начало на човечеството, всички пейгамбери са предупреждавали народите си, да се съобразяват с хигиенните правила и чистотата. Най-накрая Свещеният Коран и суннетът на Пратеника (с.а.с.) са определили тези универсални хигиенични принципи по прекрасен и добър начин.

Ислямската религия иска хората да са безупречни и чисти във всяко отношение. За това заповядва на мюсюлманина да бъдат чисти тялото, дрехите, къщата, храната и пиетието му, мястото за ибадет и така нататък. Погледнато от тази гледна точка, спазването на хигиенните правила от мюсюлманите, в същото време е тяхно религиозно задължение.

Търсената в ибадетите физическа и духовна чистота конкретно показва колко голямо значение отдава великата ни религия на чистотата. Защото човек трябва да бъде чист пред своя Създател. Това е израз на уважение към Него, а и това му помага да се съсредоточи върху ибадета си.

Ето за това, специално се изисква от мюсюлманина по време на намаза да застава чист пред Аллах Теаля.

Нека да обсъдим

Каква е разликата между всекидневното изчистване и почистването за ибадет? Обсъдете заедно.

26

3

Видовете чистота

Чистотата е три вида; физическа (мадди), духовна (маневи) и религиозно-нормативна (хукми), т.е., съчетаваща както физическата, така и духовната чистота.

Чистотата на тялото, храната, дрехите и околната среда са в обхвата на физическата чистота.

Абдестът и гусюлът са в обхвата на религиозно-нормативната – както физическата, така и духовната чистота.

А третата степен, т.е. духовната чистота, е пречистване на сърцето от лоши нрави и болести като завист, лъжа, горделивост, злословие и други, и украсяване му с добри и благоприлични качества.

Почистването на физическата нечистота (неджасет) става като се почистят тялото, дрехите и мястото за намаз от нещата, които са приети от религията за нечисти. Всичко това се нарича „неджасеттен тахарет – пречистване от реална нечистотия”.

Религиозно-нормативната (хукми) чистота, която се изисква за ибадетите, се осъществява с вземането на абдест или гусюл, което се нарича „хадестен тахарет – пречистване от нормативна нечистотия”.

Хадес е състоянието на човек, който няма абдест или е джунуб (омърсен след полов контакт). В тази категория са и жените, които са в менструация (хайз) или следродилно течение (нифас).

Почистването от хадеса в много случаи допринася и за физическата чистота. Например, гусюлт и абдестът в същото време са и физическо почистване на тялото.

Духовната чистота е моралното изчистване на сърцето от грехове и злини.

Физическата чистота

Физическата чистота е както пречистване от неджасета, който е пречка за изпълнението на някои ибадети, така също обхваща чистотата на тялото и обитаваната среда, която гарантира почтен, достоен и добър живот.

Почистването от неджасета, или почистването на тялото, дрехите и мястото, където се кланя намаз, изгражда в човека съзнание както за индивидуална, така и за обществена чистота.

Сега нека разгледаме накратко най-важните части на физическата чистота:

Чистотата на тялото

Това е чистотата, от която човек има потребност и е длъжен да я спазва всекидневно, за да води здравословен и щастлив начин на живот.

Редовното къпане, бръсненето, изрязването на ноктите и почистването на някои части от тялото, които изискват специално почистване, са тези, които религията ни заповядва да направим.

Чистотата, под формата на гусюл и абдест, за изпълнението на някои от ибадетите, допринася телесната чистота да се превърне в естествен и редовен навик у човека.

„О, вярващи, когато станете за молитвата, измийте лицето и ръцете си до лактите, и обършете главата, и измийте нозете си до глезените. И ако сте омърсени, почистете се..." (ел-Маиде, 5:-6)

Във връзка с телесната чистота, една от темите, на които ислямската религия обръща най-голямо внимание, е постоянната лична хигиена, като: почистването на устата и зъбите, изрязването на ноктите, грижата за косата и брадата, почиства-

нето на някои части от тялото, които изискват специално почистване. Както при всички останали въпроси, така и при чистотата, Пратеника на Аллах (с.а.с.) е най-прекрасният пример за нас. Той бил изключително чист, спретнат и подреден. Режел ноктите си навреме и държал брадата си чиста. Косите му били винаги сресани и излизал пред хората чист както външно, така и вътрешно. Както самият той се грижел за себе си, така също изисквал от сподвижниците си да бъдат чисти, спретнати и подредени. (Муватта, Ша'р, 6; Ебу Давуд, Тераджжул, 3; Несаи, Зинет, 860). В един хадис-и шериф повелил: „Който има коса, нека се грижи за нея.” (Ебу Давуд, Тераджжул, 3).

Пратеника на Аллах (с.а.с.) в специалните празнични дни като петък и байрам, когато излизал сред обществото, отдавал още по-голямо значение на чистотата си. В тези дни той се къпел, обличал най-хубавите си дрехи и използвал най-приятните ухания и парфюми. (Ибн-ул-Кайим, Зад-ул-меад, I, 364)

Пратеника на Аллах повелил: „Ако не се боях, че ще затрудня общността ми, щях да им наредя да използват мисвака преди всеки намаз.” (Бухари, Джума, 8; Муслим, Тахарет, 42-48). „Мисвакът е средство за почистване на устата и начин за спечелване задоволството на Аллах.” (Несаи, Тахарет, 5).

Чистотата, която се прави за ибадета до голяма степен се припокрива с телесната.

Не трябва да се забравя, че пътят към пречистването на сърцето, което се стараем да постигнем чрез ибадетите, минава най-напред през телесната.

Да поговорим заедно

Говорете в клас относно това защо Пратеника на Аллах (с.а.с.) отдавал голямо значение на почистването на устната кухина и зъбите.

Чистотата на дрехите

Колкото е важна телесната чистота, толкова е важна и чистотата на дрехите. Защото тялото колкото и да е чисто, ако дрехите са мръсни, тогава телесната чистота няма никаква стойност. Една от първите повели на Всевишния Аллах, отпратена към Неговия Пратеник е: „...и дрехите си почиствай...” (ел-Муддессир, 74:-4). А в друго знамение на Свещения Коран се казва:

„О, синове на Адем, спуснахме ви одежда, за да скрива срамотиите ви, и за украса. Ала одеждата на богобоязливостта е най-доброто. Това е от знаменията на Аллах, за да се поучите.” (ел-Араф, 7:-26)

Чистотата на дрехите се изисква от човека, за да живее сред обществото уверено и елегантно. Той постоянно е сред близки, -роднини, колеги и други хора. За това трябва да се старае да не притеснява околните и да не го намразят поради измърсените му дрехи. Излизането сред хората с мръсни чорапи и дрехи вмирисани на

пот, ще е причина за неудобството и притеснението им. Дрехите могат да бъдат стари, но трябва да са чисти.

Поговорките, в това отношение като; „Правилното облекло е най-добро препоръчително писмо.“ и „По дрехите се посреща, по ума се изпраща.“, показват колко голямо внимание обръща обществото на дрехите. В това отношение Пратеника на Аллах (с.а.с.) бил естествен пример за нас. Той се обличал в чисти, спретнати, стилни и обикновени дрехи.

Като имаме предвид практиката на Пейгамбера (с.а.с.), ние постоянно трябва да внимаваме с чистотата на дрехите и облеклото си, за да изпълним условието за чистота (неджасеттен тахарет), което се изисква при ибадетите и да се превърне в естествен навик.

В Свещения Коран има доста заповеди и препоръки, които се отнасят до облеклото и дрехите на човека, някои от тях са:

Нека да коментираме

„О, синове на Адем, обличайте се подходящо при всяка молитва! И яжте, и пийте, ала не разхищавайте! Той не обича разхищаващите. Кажете: „Кой възбрани украсата на Аллах, която Той създаде за Своите раби, и благата от препитанието?“ Кажете: „В деня на къямета те ще са всецяло за онези, които вярват през земния живот.“ Така разясняваме знаменията за хора знаещи.“ (ел-Араф, 7:-31-32)

Коментирайте споменатите по-горе айети!

Чистотата на мястото, което обитаваме

Без съмнение в айетите и хадисите, в които се заповядва и препоръчва чистотата, заема място и почистването на мястото и средата, в която човек живее.

Що се отнася до почистването на жилището, то заповедите и препоръките на Пратеника (с.а.с.) са относно това, да не се оставят в дома нещата, които могат да го замърсят или да разнесат лоши миризми. Джамиите са обществени места за вярващите. Затова в неговите заповеди и препоръки, свързани с чистотата, също се посочва чувствителността, която човек трябва да отдава на чистотата на мястото, в което се намира.

И ако трябва да обобщим: поддържането на чистотата в жилищата, работните и обществените места са от нещата, които се изискват от ислямската религия.

„И заръчахме на Ибрахим и Исмаил: „Почистете Моя Дом за тези, които обхождат, пребивават и се кланят, свеждайки чела до земята в суджуд!“ (ел-Бакара, 2:-125)

„Наистина Аллах обича каещите се и обича пречистващите се.“ (ел-Бакара, 2:-222)

Почистването на околната среда

Показаната стриктност относно чистотата на тялото, дрехите, храната и жилището, трябва да бъде изявена и за почистването на околната среда и нейното опазване. Защото пропуските, които се допускат, могат да са причина за пряко нарушение правата на останалите хора и другите живи същества.

Околната среда е област, към която всички хора имат взаимни права и задължения. Например, тези, които хвърлят отпадъците си на обществени места, не само че замърсяват околната среда, но в същото време нарушават и правата на останалите хора и живи твари, които имат право върху това място.

Поради тази причина, опазването на чистотата в градинките около жилищните блокове,

улиците, булевардите, парковете и всички останали обществени места е не само човешки дълг, а и религиозно задължение.

Мюсюлманите, като членове на религия, която отдава много голямо значение на чистотата, трябва да са по-чувствителни и отговорни относно опазването на околната среда и да са примерни в това отношение.

В хадисите на Пейгамбера (с.а.с.) има доста много заповеди и препоръки относно опазването на околната среда от замърсяване.

В хадисите на Пратеника (с.а.с.) строго се осъждат тези, които замърсяват пътищата, сенчестите места, където хората отсядат да отпочиват. Това показва под каква тежка отговорност и грях попадат тези, които са причина за подобни замърсявания. (Муслим, Тахарет, 68).

Два от хадисите, отнасящи се до тази тема, са следните:

„Вратата има над седемдесет степени. Най-високата от тях е да се засвидетелства, че няма друг Бог, освен Аллах, и че Мухаммед е Негов Пратеник. (Ля иляхе илляллах, Мухаммедун расулюллах). А най-ниската степен е отстраняването на препятствие от пътя, за да не пречи на минаващите. И свенливостта е от вратата.” (Бухари, Иман, 3)

„Бяха ми показани всички дела на моята общност – лошите и добрите. Сред добрите дела видях и отстраняването от пътя на нещата, които пречат на хората. А сред лошите дела имаше и такива като плюенето пред хората.” (Муслим, Месаджид, 57)

Да поговорим заедно

Проучет айети и хадиси относно опазването на околната чистота и ги разисквайте.

Духовно пречистване

Физическата чистота е -почистването на материалните нечистотии, които имат физически измерения. Ислямската религия ѝ отдава голямо значение, а още по-голямо значение на духовната чистота и изисква от човека да стои далеч от така нареченото духовно замърсяване. А ако по някакъв начин е прегрешил, тогава му заповядва да се пречисти. Човекът е създаден духовно чист. Детето, което идва на този свят, не се ражда духовно мръсно, а е съвсем чисто. Но впоследствие духовно се замърсява от злините и греховете.

В това отношение опазването на човека от духовното замърсяване и запазването на неговата първородна чистота е една от основните цели на религията ни. Вратите на спасението и милостта не са затворени. За тези, които са прегрешили и духовно са се замърсили, им се дава възможност да се отърват от греховете, в които са попаднали и духовно да се пречистят.

Ислямската религия е оставила вратите на покаянието отворени за тези, които окончателно изоставят злините и обещаят, че никога повече няма да се завърнат в тъмния си свят.

Затова изисква – ако някой е взел нещо насила, да го върне на неговите собственици и да иска прошка от тях. Да обещае, че никога повече няма да върши лошите дела и, съжалявайки, да иска прошка от Всемиловичивия Аллах.

Духовната чистота е изоставянето на лошите и грозни навици и украсяването с добър нрав (ахлак). Като религиозен термин това очистване от греховете обикновено се изразява с понятието „тезкийе” (пречистване от лошите навици и дела).

С други думи – хората, които успяват духовно да се очистят, се сдобиват с качества като: искреност, честност, почтеност, справедливост, доверие и много други, които са основните морални принципи.

Нека да обсъдим

Каква е връзката между покаянието и духовната чистота?
Обсъдете!

Сега нека видим някои от незаменимите критерии на духовната чистота:

Пречистване на сърцето

То е същността на религията. Както с пример се споменава в един хадис, стореното зло или грях като мръсно петно духовно потъмнява сърцето. И колкото повече се извършват несправедливи дела и грехове, толкова повече се увеличава духовното зачерняване. Така продължава, докато върху него не остане дори и точка чисто място, и накрая – изворът на духовната чистота ще спре да извършва своята функция.

Чистотата на сърцето е източникът на добродетели като: искреност и праведност, добросъвестност и честност, почтеност и справедливост. За това Пратеника на Аллах (с.а.с.), показвайки сърцето си, казал: „Богобоязънта (таква) е ето тук.“ Така той искал да обърне вниманието върху това, че изворът на добродетелите и моралните качества, които предпазват човека от греховете, е чистотата на сърцето.

„Всевишният Аллах не гледа вашият образ и вашите тела, а гледа вашите сърца...“ (Муслим, Бирр, 33; Ибн Мадже, Зухд, 9)

32

Религията е искреност, откровеност. Едно от нещата, които ислямската религия строго забранява е двуличието (нифак). Поради тази причина, двуличието, което е несъвместимо с искреността е прието от ислямската религия за една от най-лошите черти на характера. Мюсюлманинът е еднакъв отвън и отвътре, на думи и на дела. Той е винаги искрен в думите и отношенията си.

Правилността на намерението на един мюсюлманин е един от най-важните признаци за неговата искреност и довереност. Пратеника на Аллах (с.а.с.) е повелил: „Религията е наставление.“ При което го попитали: „За кого?“ А той отговорил: „За Аллах, за Неговата книга, за Неговия Пратеник, за водачите на мюсюлманите и за всички мюсюлмани.“ (Муслим, Иман, 95, хадис № 55)

Затова искреността е приета като основна мярка за оценката на ибадетите при Аллах Теаля. А измамата, коварството и лицемерието – точно обратната страна на искреността са поведения, които никога не са съвместими с ислямския морал.

Казано накратко: искреността и сърдечността са същността на исляма. Затова Пратеника на Аллах (с.а.с.), казвайки: „Делата са единствено според намеренията и на всеки ще се въздаде само според онова, което е възнамерявал...“ (Бухари, Бед-ул-вахий, 1; Иман, 41; Муслим, Имарет, 155), е искал да подчертае значимостта на искреността и сърдечността при изпълнението на ибадетите.

Нека да коментираме

„Кажете: „И да скривате онова, което е в сърцата ви, и да го показвате, Аллах го знае. Знае Той какво е на небесата и какво е на земята. Аллах за всяко нещо има сила.“ (Ал-Имран, 3:-29).

„Аллах Теаля повелява: „Това, което най-много обичам от ибадетите на Моя раб е той да бъде искрен към Мен..“ (Ахмед ибн Ханбел, V, 254).

Коментирайте по-горния аят и хадис от гледна точка на искреността.

Довереността на мюсюлманина

„Който не опазва повереното, няма полза от вярата, а който не удържа на думата си, няма полза от религията.“ (Ахмед ибн Ханбел, Муснед, III, 135, 154, 210, 251).

Думата „мюмин“ означава „човек, който вярва в съществуването и единството на Аллах“. А също и човек, на който останалите хора се доверяват, т.е. доверен човек. Истински вярващ „мюмин“ е онзи, който е правдив и почтен, държи на думата си и хората му се доверяват. В Свещения Коран тези основни качества на вярващите се споменават доста често. В първите айети на сура Муминун се споменават качества на вярващите, които ще бъдат спасени в съдния ден:

„... и които повереното им и обетите си съблюдават.“ (ел-Муминун, 23:-8; вижте също ел-Меаридж, 70:-22-35)

Да проучим - да научим

Проучете защо Пратеника (с.а.с.) бил окачествен с качеството „ел-емин – сигурен и доверен“!

Нека да обсъдим

Истински мюсюлманин е онзи, от чийто език и ръка мюсюлманите остават невредими...” (Тирмизи, Иман, 12; Несаи, Иман, 8)

Обсъдете основната идея, скрита в по-горния хадис.

Правотата е най-важното качество на довереността. Затова лъжата, която е противоположна на правотата, е приета от исляма за един от най-големите грехове. Поради тази причина довереността за мюсюлманина е задължително качество, което в същото време показва и степента на неговата вяра. Когато довереността на човек намалява, вярата му започва да се наранява.

Изпълнението на обета

„И изпълнявайте обета! За обета се носи отговорност.“ (ел-Исра, 17: -34)

В Свещения Коран и сюннета на Пратеника (с.а.с.) изпълнението на дадената дума се смята за едно от най-важните качества на вярващите. А неизпълнението – за грозно и несправедно дело.

Изпълнението на обета е заповед от Аллах. Думата на вярващия мюсюлманин е като официален документ.

„О, вярващи, защо говорите онова, което не вършите? Най-омразно пред Аллах е да говорите онова, което не вършите.“ (ес-Сафф, 61:-2-3).

Вярващият човек не изменя на думата си. Защото знае, че това е от признаците на двуличието (нифак).

34

„Има четири качества – у когото се намират, той е истински мюнафък (двуличник). А у когото има едно от тях, докато го остави, той носи качеството на двуличниците. Това са: изневерява на повереното, когато говори – лъже, когато даде дума – не удържа на думата си, и когато враждува – прекалява.“ (Бухари, Иман, 24; Муслим, Иман, 106).

В Свещения Коран изпълнението на дадената дума се споменава като едно от качества на вярващите, които ще спечелят вечното щастие и благополучие в отвъдния свят. Ако трябва да се каже накратко – изпълнението на обета е едно от най-важните качества на вярващия мюсюлманин, защото между думите и действията му не трябва да има противоречие.

„... и които повереното им и обетите си съблюдават.“ (ел-Муминун, 23:-8)

4

Връзката между чистотата и ибадета

Ибадетът в известна смисъл е излизане пред Аллах Теаля. Човекът, който ще се яви пред своя Създател трябва да е чист както външно, така и вътрешно. Тоест, да е чист във всяко отношение.

В много от ибадетите, начело с намаза, ритуалната чистота е предвидена като предварително условие. В повечето случаи, за да изпълним даден ибадет, ние задължително трябва да изпълним определени действия за почистване. Оттук можем да направим заключение, че в ислямската религия, физическата и духовната чистота са приети като плътно свързани една за друга.

5

Чистотата като подготовка за ибадета

Преди започване на много от ибадетите, начело с намаза, задължително трябва да се извършат редица действия за почистване. Накратко, както се споменахме и по-горе, това са: почистване на тялото, дрехите и мястото, където ще се кланя намаз, което е „почистване от неджасет“. А за да се почисти от религиозно-нормативните (хукми) нечистотии, трябва да вземе гусюл или абдест, което е „почистване от хадес.“

Абдестът

Това е измиване на лицето, ръцете заедно с лактите, забърсване на главата (месх) и измиване на краката заедно с глезените.

Абдестът е фарз за извършването на някои ибадети като кланянето на намаз и правенето на таваф около Кябе. Освен духовните, абдестът носи и много ползи от здравословна гледна точка.

Един мюсюлманин може да вземе абдест и без да има задължителни причини. С това си поведение той печели награда (севаб). Абдестът допринася за спокойствието на човека.

Достойнствата на абдеста

Въпреки че абдестът сам по себе си не е ибадет, а е средство за извършването му, осигурява голямо възнаграждение на вярващия.

Пратеника на Аллах се стараел да бъде постоянно с абдест. Затова и за мюсюлманите се препоръчва, доколкото е възможно, да бъдат постоянно с абдест и да лягат в това състояние, което ще им помогне да не се откъсват от духовната атмосфера при извършването на ибадетите си.

Има доста хадиси от Пратеника на Аллах за достойнствата на абдеста.

„Белотата и светлината на вярващия в съдия ден достига мястото, докдето е достигнала водата при вземането на абдест.“ (Муслим, Тахарет, 40; Несаи, Тахарет, 109).

„Който вземе абдест и го направи по най-добрия начин, неговите грехове излизат от тялото, та дори и изпод ноктите му.“ (Муслим, Тахарет, 33; Несаи, Тахарет, 84; Ибн Мадже, Тахарет, 6).

36

Фарзовете на абдеста

Те са четири:

1. Измиване веднъж на лицето.
2. Измиване веднъж на ръцете заедно с лактите.
3. Забърсване с мокра ръка (месх) на една четвърт от главата.
4. Измиване веднъж на краката заедно с глезените.

Ако един от тези фарзове не се извърши, абдестът е невалиден. За да бъде извършен по-най добрия начин, то трябва да се спазват всички негови сюннети и адаб (правила).

Измиването на лицето, ръцете заедно с лактите и краката по един път е фарз, а измиването им по три пъти е суннет.

Да проучим - да научим

Какви сюннети има при вземането на абдеста? Научете от ислямското вероучение (илмихал).

Вземането на абдест

Възнамерява се (нийет) вземане на абдест и се изрича „еузу-бесмеле“. Измиват се ръцете до китките три пъти, като се разтриват добре междупръстията. Ако има пръстен, трябва да бъде раздвижен, за да влезе вода под него. После се подава три пъти вода в устата с дясната ръка и се измива добре, като се почистват зъбите с мисвак или четка. След което се подава три пъти вода в носа и се измива добре, а след него и лицето три пъти. После се измива три пъти първо дясната, а после лявата ръка – заедно с лактите. След това се прави месх, като се забърсва главата веднъж с влажна ръка, а след нея и ушите и врата като с кутрето се забърсва вътрешната, а с палеца – външната част на ушите, а с обратната страна на останалите три пръста се забърсва врата. Най-накрая се измиват по три пъти заедно с глезените първо десния, после левия крак. По този начин се приключва с абдеста. Това е накратко начинът, по който се взема абдест.

Нещата, които развалят абдеста:

1. Всички твърди и течни вещества, които излизат отпред или отзад като кръв, гной, семенна течност и други.
2. Излизането на кръв, гной или подобни на тях от някоя част на тялото.

3. Изпускането на газове.

4. Смях на висок глас по време на намаз от мукеллеф (вменяем) до такава степен, че да бъде чуто от кланящия се до него.

Да проучим - да научим

Проучете и научете от ислямското вероучение (илмихал) кои са другите неща, които развалят абдеста, после разкажете на вашите съученици в класа.

Гусюлт

Измиването на цялото тяло, заедно с устната кухина и вътрешната част на носа, се нарича гусюл.

В Свещения Коран повелявайки: „... **И, ако сте омърсени, почистете се.**” (ел-Маиде, 5:-6), е известно, че за да се острани духовната нечистотия (дженабет), трябва да се вземе гусюл.

Достойнствата на гусюла

Гусюлт е религиозно-нормативен (хукми) ибадет, който се изисква от религията, в същото време е и физическо телесно почистване, което е полезно за опазването на здравето.. Това е доказано от много лекари и експерти в тази насока. Заедно с това, че премахва физическата нечистотия от тялото на човека, но и умората от него. Нормализира кръвното налягане и му дава сила.

Заедно с физическите ползи, гусюлт има и други – духовни и психологически. Хората, които се къпят за ибадет, се чувстват спокойни и щастливи.

Пратеника на Аллах (с.а.с.) повелил мюсюлманите да правят гусюл поне веднъж седмично – в петъчните дни. Някои от хадисите, в които насърчават за това са:

„Когато някой от вас иска да отиде на джума намаз, нека да вземе гусюл (тоест да се изкъпе).” (Бухари, Джума, 2, 5, 12; Тирмизи, Джума, 3; Несаи, Джума, 7, 25; Ибн Мадже, Икамет, 80).

„Който от вас вземе абдест в петъчния ден, ще е сторил добре, а който направи гусюл, ще е сторил още по-добре.” (Ебу Давуд, Тахарет, 128; Тирмизи, Джума, 5; Несаи, Джума, 9).

Ситуациите, при които трябва да се направи гусюл

Това са: дженабет, хайз и нифас – тоест след сексуални действия, приключване на месечния цикъл и следродилното течение при жените. Тези, които са измърсени в резултат на сексуални действия (джунуб) и искат да кланят намаз, да правят таваф, тиялвет седжде (седжде при четене на определени айети от Корана), да докоснат или четат Корана, задължително трябва да са направили гусюл. Жените се изкъпват (гусюл) при всяко завършване на месечния цикъл и следродилното течение.

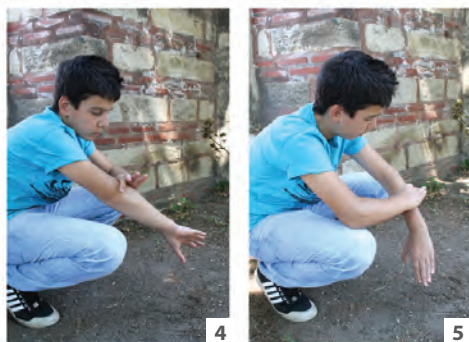
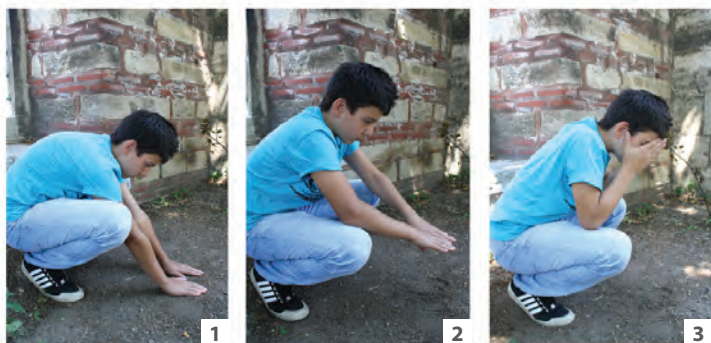
Фарзовете на гусюла

1. Измиване на устата
2. Измиване на вътрешната част на носа
3. Измиване на цялото тяло

Как се прави гусюлът?

Този, който ще прави гусюл най-напред започва с „еузу-бесмеле“, после прави възнамерение (нийет) за гусюл. Ако някъде по тялото има нечистотия, трябва да бъде отстранена. После измива интимните си части и взема абдест както за намаз, но трябва да внимава и да измие добре устата и вътрешната част на носа си (и ако на мястото, където прави гусюл се събира вода, то краката се измиват накрая при излизане от банята). След като вземе абдест, ако използва вода от ведро, изсипва по три пъти първо по главата, после по дясното, а след това и по лявото рамо, като всеки път търка добре измиваната част. Ако се къпе под душ, влиза под него и измива цялото тяло по най-добрия начин. Ако има пръстен, обици или гривни трябва да се раздвижат.

Тейеммумът

При липса на чиста вода, с която да се вземе абдест или гусюл, и когато водата не е възможно да се използва (поради болест или опасност), вместо тях се прави тейеммум.

Възнамерявайки да се направи тейеммум, ръцете се потриват в чиста пръст или подобен на нея материал и се забърсват лицето и ръцете до лактите. По този начин се задоволява необходимостта от абдест

или гусюл.

Тейеммумът е символична форма за ибадет, която е специфична единствено - за мюсюлманите и религиозно улеснение.

Мюсюлманинът е свикнал винаги да прави ибадета си чист. За това, когато не намери вода, не може да излезе пред Аллах Теаля, чувствайки се мръсен от религиозно-нормативна гледна точка. Тейеммумът осигурява човека да не е лишен от чистотата, с която е свикнал и така задоволява духовната му потребност. Завръщането на човека към земята - основният елемент, от който е създаден, съживява в него чувството за уважение и смирение към неговия Създател.

Фарзовете на тейеммума

Тейеммумът има два фарза:

1. Възнамерение (нийет).
2. Да се потрият ръцете два пъти в чиста пръст, да се забърше лицето на първия път, а на втория – ръцете до лактите. Когато се забърсват лицето и ръцете, ако има нещо, което пречи на забърсването, трябва да се отстрани.

Условията на тейеммума

Тейеммумът е временно и извънредно ритуално действие, което се прави на мястото на абдеста и гусюла. За да се премине към него трябва да са се осъществили определени условия.

40

Да поговорим заедно

Потвърдете знанията си относно условията на тейеммума от книгата по ислямско вероучение (илмихал) и ги споделете с приятелите си в класа.

Как се извършва тейеммум?

Прави се по следния начин: Този, който трябва да вземе абдест или да направи гусюл, но няма възможност за това, потрива един път с дланите си върху чиста пръст или подобни на нея и забърсва лицето си. После потрива с дланите си втори път и започвайки от дясната, забърсва ръцете си до лактите. Всичко това се прави с намерение да се изчисти духовно, да се кланя намаз или пък да се извърши определен ибадет, който не се приема, освен с абдест.

Изричането на „бесмеле“, когато се започва тейеммумът; спазването на реда, тоест забърсването първо на лицето, после ръцете; последователността при извършване на тези действия; раздвижването на ръцете напред и назад, когато се потриват в пръстта и изтупването на прахта от ръцете и между пръстите след вдигането им са приети за сюннети на тейеммума.

По време на тейеммума, когато заедно с китките се забърсват и ръцете до лактите; големият пръст на лявата ръка се свива и с останалите пръсти се забърсва дясната ръка, започвайки от външната страна и върха на пръстите до лактите. После с големият пръст и кутрето се прави халка върху ръката и се забърсва вътрешната ѝ част, като този път се започва от лакътя към върха на пръстите. По същия начин се забърсва и лявата ръка.

Забърсването месх

То е забърсването с влажна ръка на определеното място. Месх е чистота от религиозно-нормативен вид. Извършването на тейеммум се осъществява чрез потриване на ръцете в пръстта и забърсване (месх) на лицето и ръцете.

Също така забърсването месх е предвидено като улеснение при вземане на абдест и гусюл. Прави се като чистота от религиозно-нормативен вид. Като улеснения са предвидени и забърсването месх на местовите (специални обувни изделия) и превръзката.

Забърсването месх на местове

Местовите са вид обувни изделия, които са изработени от кожа или подобен на нея материал. Покриват краката заедно с глезените, не пропускат вода и са без връзки. Ботуши и боти, които покриват краката заедно с глезените и са чисти, също могат да се приемат за местове. Позволено е да се прави месх върху местове, с условието да бъдат обути преди това с абдест. Това е едно от улесненията, които ислямската религия е осигурила за вяващите.

Нещата, които развалят абдеста, развалят и месха на местовите. Освен това, изхлузването на местовите от краката, тяхното събуване или завършването на определения от религията срок за месха също го развалят.

Нека да прочетем

Прочетете от книга по ислямско вероучение за още подробности, които се отнасят до месха върху местове.

Забърсването месх върху рана и превръзка

Ако при вземането на абдест или гусюл, измиването на орган, върху който има гипс или превръзка е вредно, то тогава тя не се развързва и се прави месх върху нея. Но ако и месхът ще навреди, то тогава и той не се прави. Тъй като направеният месх се приема за измиване на съответния орган, еднократното забърсване върху гипс или превръзка е достатъчно за извършения абдест или гусюл.

Когато се прави месх върху превръзка не е необходимо да се забърсва цялата, достатъчно е да бъде забърсана по-голямата част от нея.

Да проучим - да научим

Проучете нормите на науката фъкъх, които се отнасят до месх върху превръзка.

7

Състояния, които са специфични само за жените

Има някои състояния, които са специфични само за жените. Поради религиозните задължения, които ги засягат, те трябва добре да ги познават, както и всички религиозни постановления свързани с тях.

От утробата на една пълнолетна според исляма жена текат три вида кръв.

Поради естеството на жената менструацията (хайз) идва между определени години и през определени периоди, затова се нарича месечен цикъл. Следродилното течение (нифас) се появява след раждане. И кръвта, която е извън тези два вида и в повечето случаи е поради някаква болест се нарича истихазе. Както се спомена вече, поради религиозните задължения на жената и сексуалните ѝ отношения със съпруга, тя трябва много добре да познава тези състояния и религиозните норми за тях.

42

Хайзът (месечният цикъл)

Течението, което идва в определени периоди от утробата на здрава и небременна жена, която е навлязла в полова зрелост, се нарича хайз (т.е. месъчен цикъл или менструация). Днешните медицински сведения доказват, че то започва от 11 до 13-годишна възраст и спира между 45 и 50-годишна възраст. А времетраенето му е приблизително от 3 до 6 дни.

Според виждането на ханефитския мезхеб, най-краткото времетраене на менструационното кръвотечение е 3, а най-продължителното – 10 дни. Като през този период не е задължително кръвотечението да е постоянно. Възможно е от време на време да прекъсва, после пак да идва. Времето, през което жената не вижда кръв, т.е. между двете течения, се нарича – чист период. Времетраенето на минималния чист период е 15 дни. Каквото и да е цветът на течението, в периода

на месечния цикъл, докато не прекъсне напълно, менструацията продължава и не е свършила. Когато течението стане съвсем бяло, тогава жената разбира, че е свършило.

В периода преди исляма, жената, която имала месечен цикъл, била изключвана от обществото и човешките взаимоотношения. Ислямската религия е поправила това грешно разбиране и е пояснила, че менструацията е вродено и естествено състояние за нея. Затова е поискала от мъжете да се държат съвсем нормално към тези, които са в това специфично състояние и да избягват сексуалната връзка с тях.

Изоставянето на намаза и някои други ибадети в този период от жената е религиозно разрешение (рухсат), което религията ѝ дава.

Нифасът (следродилното течение)

Кръвта, която идва от утробата на жената веднага след раждането, се нарича нифас, и няма определен минимален срок. Може да продължи само един ден или по-кратко. А максималният срок е 40 дни. Чистият период, който се получава при прекъсвания в рамките на максималния период на нифаса, също се счита за нифас. Например, ако жената има течение 10 дни, после прекъсне за 5 дни, после пак продължи за 10 всички 25 дни се считат за нифас.

Ако жената пометне дете, чиито органи като ръце и крака вече са оформени, кръвотечението след това също се счита за нифас. Но ако пометне дете, чиито органи не са оформени, то тогава не се приема за нифас. При това положение, течението продължава най-малко три дни, и ако преди това е имало най-малко 15 дни чист период, то тогава тази кръв се счита за хайз. А ако не са минали 15 дена, то това течение се приема за истихазе.

Религиозни норми отнасящи се до хайза и нифаса

В периодите на хайз и нифас жената е освободена от кланянето на намаз, да спазва оруч, да прави таваф около Кябе, да прави тилавет седжде и да влиза в сексуален контакт с мъжа си. Извършването на всички тези неща в периодите на нифас и хайз е харам (забранено). Ако тези периоди се паднат по време на месец рамазан, то тогава жената не спазва оруч, а след като свърши течението ѝ компенсира пропуснатото като оруч впоследствие (казáоруч) – толкова дни, колкото е оставила. Правенето на гусюл след превишаването на периодите хайз и нифас е фарз (задължително).

Когато периодите за хайз и нифас надвишават максимално определените срокове, тогава влизането на жената в интимен контакт с мъжа ѝ е позволено (хелял). Но ако течението прекъсне преди изтичането на максималния срок, тогава не е позволено,

докато не направи гусюл или не мине време (вакит) за един намаз.

На жената, която е в хайз или нифас, ѝ е позволено да прави зикр и споменава Аллах. Може също да чете наизуст айети от Корана с намерение за дуа. Някои от учените са казали, че ако е наложително, дори и жената да е в хайз и нифас, може да чете от Корана.

Абдестът при извинени състояния (йозюр)

Телесните болести, които са причина за постоянното разваляне на абдеста, се наричат йозюр (оправдано състояние). Като например, кървенето на носа, незадържането на урината, постоянното повръщане, постоянното кървене на рана, теченията и кървенето при жените и така нататък.

Ако това състояние продължи колкото времето за един намаз (един вакит), и през това време не се отдава възможност да се вземе абдест и се кланя намаз, то тогава мукеллефтът попада в оправданото състояние. Ако болестта или причината продължи повече или е постоянна, то и оправданото състояние за мукеллефа продължава.

44

Нека да отбележим

Ислямската религия е религията на леснините. Тя не натоварва човека с повече от това, което може да изпълни. Затова е предприела и определени принципи и улеснения за хората с физически увреждания. Едно от тях, че се дава възможност на вменяемия (мукеллеф), който е в оправдано състояние да кланя намаза си без затруднения.

Човекът, който е в оправдано състояние, взема абдест за всеки намаз. Продължителността на състоянието му не разваля абдеста. През това време за намаз, за което е взел абдеста, може да кланя колкото си иска фарз, ваджиб и допълнителен намаз, освен ако не развали абдеста си по друга причина. С излизането на времето на намаза, за който е взел абдеста, той му се разваля, и когато навлезе времето на другия намаз, отново трябва да се вземе абдест. Абдестът на този, който е в оправдано състояние се проваля и от нещата, които в нормалните случаи развалят абдеста (като например, ходенето до тоалетната). Ако оправданото състояние не се появи в продължение на един вакит за намаз и повече, то тогава оправданието отпада от мукеллефа и той е длъжен да действа според нормалните норми и условия на ибадета.

Да поговорим заедно

Дайте примери за оправдани състояния (йозюр), които сте видели и ги коментирайте.

ОБОБЩЕНИЕ НА РАЗДЕЛА

Ислямската религия е отдала голямо значение на чистотата. Хадисът „*Чистотата е половината от вярата.*“ е най-добрият пример за това.

Религиозно задължение на мюсюлманина е да бъде чист от всяка гледна точка. Неговото тяло, дрехи, ядене и пиене, мястото, където живее и прави ибадет, винаги трябва да са чисти.

Чистотата се разделя на три вида; физическа, духовна и религиозно-нормативна (хукми), която съчетава както физическата, така и духовната чистота.

Неджасет – почистване на тялото, дрехите и мястото, където ще се кланя намаз, от физически нечистотии. Това се нарича още „неджасеттен тахарет.“

Духовна чистота – почистване на характера от грехове и лоши навици. Същността – й е изоставяне на лошите навици и подобряване на нрава. Хората, които успяват духовно да се пречистят, се сдобиват с качества като: искреност, честност, почтеност, справедливост, доверие и много други, които са от основните морални принципи.

Хадес – религиозно-нормативната чистота, тоест почистване на сърцето и тялото от духовни нечистотии – състояние на дженабет, липса на абдест, хайз и нифас. Споменатите по-горе нечистотии могат да бъдат премахнати с гусюл и абдест. Това се нарича още „хадестен тахарет“.

Религиозно-нормативната чистота от много гледни точки допринася и за физическата. Например, гусюлът и абдеста са от този вид, но заедно с това са и физическа.

Абдестът е измиване на лицето, ръцете заедно с лактите, забърсване на главата (месх) и измиване на краката заедно с глезените.

Абдестът е фарз за извършването на някои ибадети като кланянето на намаз и правенето на таваф около Кябе.

Измиването на цялото тяло заедно с устната кухина и вътрешната част на носа се нарича гусюл.

Ситуации, при които се налага правенето на гусюл са: състояние на дженабет, хайз и нифас – след сексуален контакт, приключване на месечния цикъл и следродилното течение при жените.

При липса на чиста вода или водата не може да се използва за вземане на абдест или гусюл, се прави тейеммум.

Възнамерявайки да се направи тейеммум, ръцете се потриват в пръст или подобни

на нея и се забърсват лицето и ръцете до лактите. Това е символична чистота.

Има някои състояния, които са специфични само за жените и това са: хайз, нифас и истихазе.

Течението, което се появява в определени периоди от утробата на здрава и небременна жена, навлязла в полова зрелост, е хайз – месечен цикъл или менструация.

Кръвотечението от утробата на жената веднага след раждането е нифас – следродилно течение. За този вид кръвотечение няма определен срок. Може да продължи само един ден или по-кратко, максималният срок е 40 дни.

В периодите на хайз и нифас жената е освободена от кланянето на намаз. В това положение тя не може да кланя намаз, да спазва оруч, да прави таваф около Кябе, да прави тилавет седжде и да влиза в сексуален контакт с мъжа си.

Жената в тези периоди е освободена от намаза.

Ако тези периоди се паднат по време на месец рамазан, то тогава жената не спазва оруч, а след като свърши течението ѝ, компенсира като „казá оруч“ (оруч впоследствие) пропуснатото – толкова дни, колкото е оставила.

Правенето на гусюл след края на периодите хайз и нифас е фарз (задължително).

Кръвта, която се появява от утробата на жената извън тези течения – хайз и нифас, се нарича истихазе. Кръвотечението истихазе разваля само абдеста.

46

ДА ПРЕГОВОРИМ РАЗДЕЛА

1. Каква е значимостта на чистотата за индивидуалния и обществен живот?
2. На колко вида можем да разделим чистотата?
3. Каква е разликата между духовната и религиозно-нормативната чистота?
4. Каква връзка има между чистотата на околната среда и правата на останалите хора и животни?
5. Какъв принос имат ибадетите за физическата и духовната чистота?
6. Какво разбирате от определението на Пратеника (с.а.с.) за религията като искреност?
7. Какви са улесненията, които религията ни е предвидила относно гусюла и абдеста?
8. Какво прави вземащият абдест, когато върху един от органите му, които трябва да измие има рана, гипс или превръзка?
9. Как ще се кланят хората, които имат сериозни заболявания като постоянното изпускане на капки от урина?

ТЕСТ

1. Кое от посочените не е от физическата чистота?

- А) Телесната чистота
- Б) Чистотата на дрехите
- В) Чистотата на сърцето
- Г) Чистотата на мястото

2. Кое от посочените няма нищо общо с религиозно-нормативната (хукми) чистота?

- А) Гусюл
- Б) Абдест
- В) Тейеммум
- Г) Чистотата на дрехите

3. Кое от посочените е правилно?

- А) Жените, които са в месечен цикъл оставят намазите си за „казá оруч“.
- Б) Не оставят намаза си, кланят го в това положение.
- В) Когато са в месечен цикъл са опростени от изпълняване на намаз и впоследствие не компенсират пропуснатото.
- Г) Когато месечният цикъл се падне по времето на рамазана, са опростени от спазването на оруч и впоследствие не компенсират пропуснатото.

4. Кое от посочените не е от фарзовете на гусюла?

- А) Възнамерението (нийет)
- Б) Измиване на устата и устната кухина
- В) Измиване на носа
- Г) Измиване на цялото тяло

5. Кое от посочените не е от в духовната чистота?

- А) Чистотата на сърцето
- Б) Удържане на думата
- В) Довереност
- Г) Чистотата на околната среда

РАЗДЕЛ

МОЯТ ИБАДЕТ
МОЯТ ИБАДЕТ

The background of the page is a photograph of a mosque's interior. A person is seen from behind, kneeling in prayer on a patterned rug. The person is wearing a dark, long-sleeved garment. In the background, there is a large, ornate wooden door with intricate geometric carvings. Above the door is a decorative panel with Arabic calligraphy. The lighting is warm, creating a serene atmosphere.

НАМАЗЪТ

1. Значимостта на ибадета намаз
2. Видовете намаз
3. Времето за намаз
4. Фарзовете на намаза
5. Ваджибите на намаза
6. Нещата и ситуациите, които развалят намаза
7. Други религиозни норми за намаза
8. Начинът, по който се кланя намаз
9. Сехив и тиявет седжде
10. Намазът при специфични обстоятелства
11. Събирането на намазите (джем)
12. Изпълняването на намаза в джамията с джемаат
13. Социалната роля на джамиите
14. Правила (адаб) при посещение на джамиите
15. Намазът с джемаат
16. Нещата, които намазът допринася за човека

ОТНОСНО РАЗДЕЛА

Този раздел се отнася до:

- Обсъждат се въпроси относно намаза, който е един от най-важните ибадети в ислямската религия.
- Мястото и значението на намаза в ислямската религия.
- Как намазът става фарз, времето за изпълнение, видове, фарзове, ваджиби, сюннети, нещата, които го развалят и други религиозни и фъкъхски норми за намаза.
- Намазът с джемаат и значимостта на джамиите в социалния живот.
- Какво допринася намазът за човека.

УЧЕБНИ ЦЕЛИ

След като усвоим раздела, ще знаем:

1. Ще разберем значението на намаза – един от всекидневните ибадети на мюсюлманина.
2. Ще научим времената за изпълнението на намазите, как се кланя намаз и как болните и пътниците го кланят.
3. Ще разберем какви са разликите между байрамския, дженазе и петкратния намаз.
4. Ще научим какво е сехив и тилавет седжде и как се правят те.
5. Ще добием знание относно значимостта на намаза с джемаат и каква е ролята на джамиите в социалния живот.
6. Ще научим за нещата, които допринася намазът за човека.

ИЗУЧАВАНЕ НА РАЗДЕЛА

1. За да намерите повече информация относно намаза, вижте книгите по ислямско вероучение (илмihal).
2. Помислете върху основната функция на намаза в ислямската религия.
3. Времето на намазите.
4. Помислете защо кланяме намаз.
5. Разгледайте как е кланял намаз Пратеника на Аллах (с.а.с.).
6. Помислете защо Пратеника на Аллах (с.а.с.) е казал: „Аз съм най-спокоен в момента, в който съм в намаза.“
7. Как се приема намазът във вашата среда – като момент на спокойствие или като бремене и тежест? Помислете и анализирайте.
8. Защо намазът заема първото място сред заповедите в Свещения Коран? Помислете и анализирайте.
9. Въпреки че в Свещения Коран се повелява, че изпълняването на намаза **„...предпазва от покварата и порицаваното...“**, тогава какво ще кажете за хората, които кланят намаз и вършат лоши дела? Анализирайте това.

1

Значимостта на ибадета намаз

Намазът, който осигурява постоянна връзка между раба и неговия Създател е един от стълбовете на исляма. Кланянето на петкратния намаз е фарз (задължение) за всеки разумен и пълнолетен мюсюлманин – мъж или жена. В Свещения Коран и хадисите на Пратеника (с.а.с.) има доста повели и препоръки, които се отнасят до молитвата намаз. В един от тези айети се повелява:

„(О, Мухаммед), чети онова, което ти бе разкрито от Книгата! И изпълнявай намаза! Намазът предпазва от покварата и порицаването. Най-великото е споменаването на Аллах. Аллах знае какво правите.“ (ел-Анкебут, 29:-45)

А значението на друг аят е:

„И отслужвайте молитвата, и давайте милостинята зекят, и каквото и благо да направите отнапред за душите си, ще го намерите при Аллах. Аллах съзира вашите дела.“ (ел-Бакара, 2:-110)

А това, че намазът ще въведе светлина в сърцата на хората и който иска да я увеличи, може да го постигне с намаз, се споменава в хадисите на Пратеника на Аллах (с.а.с.).

Той е казал:

“Ислямът е изграден върху пет (стълба): Засвидетелстване, че няма друг Бог, освен Аллах, и че Мухаммед е пратеник на Аллах; изпълняването на молитвата намаз; раздаването на милостинята зекят; поклонението при дома на Аллах хадж и спазването на поста оруч през месец рамазан.” (Бухари, Иман, 1-2; Тефсиру сура ел-Бакара, 30; Муслим, Иман, 19-22; Тирмизи, Иман, 3; Несаи, Иман, 13)

Вечната сила и мощ на Всевишния Аллах, Който поставил прекрасен ред във вселената и дал безбройни блага на човека, карат умните хора да Го възхваляват, уважават, обичат и Му благодарят постоянно. Намазът изразява редовността на тази обич и уважение. Хората имат необходимост от това, защото човекът се различава от останалите живи същества със своя ум, чувства, мисли и душа. Както тялото има някои потребности, така и душата има такива. Всекидневната храна на духа, на човека, който вярва в Аллах, е намазът. Изоставянето му осъжда духа на глад. Човекът, който постоянно живее със съзнанието, че Аллах го е дарил с безбройни дарове и блага, и всеки момент чувства Неговата милост върху себе си, винаги ще се старее да поддържа здрава тази жизнена връзка. Намазът допринася за заздравяването на връзката между раба и неговия Създател.

2

Видовете намаз

Нормативно намазът се разделя на четири групи: фарз, ваджиб, сюннет и мустехаб. Нека накратко разгледаме всяка една от тях:

Намазите, които са фарз

Те се разделят на две групи: фарз-и айн и фарз-и кифайе. Фарз-и айн са тези, които са задължителни за всеки разумен и пълнолетен мюсюлманин – като петкратния и петъчния намаз, намаза за дженазе (покойник) е фарз-и кифайе. Когато дадена група от мюсюлманите изпълнят този фарз (фарз-и кифайе), то отговорността от останалите отпада, но награда печелят само тези, които са го изпълнили.

Намазите, които са ваджиб

Те също са задължителни за всеки разумен и пълнолетен мюсюлманин подобно на тези, които са фарз, но тяхната задължителност и категоричност не достигат степента на фарза. От този вид намаз са: витр – намазът, който се кланя след ятсъ намаз; байрамските намази; намазът, който се кланя след извършен таваф около Кябе; повторното извършване като „казá“ нафиле намазите, които са били прекъснати по дадена причина и обещаният намаз (незир, адак).

Намазите, които са нафиле

Това е общото наименование на всички намази, които са извън фарза или ваджиба. Всички намази, които се кланят за печелене на награда (севаб), като сюннет и мустехаб са от тази група. Сюннетите, които се кланят преди и след фарзовете, теравих намазът и всички останали нафиле намази влизат в тази категория. Но има и учени, които приемат нафиле намазите като отделна и извън тези, които са сюннет. Според това разграничение, под сюннет намазите се имат предвид тези, които редовно се кланят пред и след фарзовете, наричани още „реватиб“, а нафиле намазите, които се кланят при различни поводи за приближаване към Аллах и спечелване на Неговото задоволство и севаб, са наречени „регаиб“. В тази категория влизат намазите: текеджуд, духа, истихаре, тахиййет-ул-месджид, хусуф, кусуф и други.

„Който от мюсюлманите кланя дванадесет рекята нафиле намаз извън тези, които са фарз, целейки единствено задоволството на Аллах, Всемогъщият Аллах ще му построи дворец в дженнета.“, а в друго предаване: „...ще му бъде построен дворец в дженнета.“ (Муслим, Мусафирин, 103; Ебу Давуд, Татавву, 1; Тирмизи, Саят, 189; Несаи, Къям-ул-лейл, 66-67)

3

Времето за намаз

Петкратният, витр, теравих и байрам намазите се кланят в определено време. Съблюдаването на времето (вакит) е условие при изпълнението им. Фарз намазите се кланят пет пъти в определено време на денонощието: сутрешен намаз – сабах, обеден/пладнина – йоглен, следобеден – икинди, вечерен – акшам и нощен – ятсъ. Петъчният (джума) намаз се кланя във времето на обедния, а теравих и витр – във времето на ятсъ намаз и след него.

Кланянето на намазите в съответното им време (вакит) е условие. Намазът, който е изпълнен преди навлизането на съответното му време не е валиден, затова трябва да се изпълни още веднъж. Кланянето на даден фарз намаз в определеното за него време се нарича „еда“ (изпълнение), а след това – „казá“ (отслужване впоследствие). Фарз и ваджиб намазите, които не са изпълнени в определеното за тях време трябва да се компенсират (да се направи казá), а на петъчните, сюннетите и байрамските намази не се прави казá. Само сюннетът на сутрешния намаз, ако е пропуснат поради някаква причина, може да се кланя, правейки казá, същия ден – известно време след изгрева на слънцето.

Днес времето на намазите се определя чрез астрономически изчисления. Накратко, те са следните:

Да проучим - да научим

Проучете каква е духовната отговорност на неизпълнените на време намази.

Времето за сабах намаз е от второто зазоряване, когато светлината на зората започне да се разширява по източния хоризонт до изгрева на слънцето. Това зазоряване е наречено още „феджр-и садък“ (истинско зазоряване). С настъпването на феджр-и садък навлиза времето на сабах намаз. Казано по друг начин, това зазоряване е границата, която разделя времето на ятсъ намаз и на сабах, който продължава до изгрева на слънцето.

Времето на обедния намаз започва, когато слънцето премине върхната си точка и започне да се накланя на запад. Когато сянката на всяко нещо стигне собствения си размер, това време се нарича „аср-и еввел“ (ранен, първи следобед), а когато сянката на даденото тяло достигне двукратната си дължина, това време се нарича „аср-и сани“ (късен, втори следобед).

Времето за джума намаз е същото с това на обедния.

Времето на икинди намаз започва от момента, в който излиза времето за обедния и продължава до залеза на слънцето. Но изоставянето на икинди намаз до времето преди залеза, което наричаме „керахет“, е мекрух (нежелано). Времето от момента, в който слънцето започне да пожълтява и стане оранжево до неговото пълно залязване, се нарича „керахет“ (нежелателно).

Времето на акшам намаз започва със залеза на слънцето и продължава до изчезването на вечерната заря от хоризонта. Вечерната заря е аления цвят на хоризонта, който се появява след залеза на слънцето и белотата, която го последва. Поради това, че времето за вечерния намаз е доста кратко, мустехаб е той да бъде изпълнен с навлизането на времето му. Затова не трябва да се отлага, освен ако има извинителни причини.

Времето за ятсъ намаз започва от момента, когато свършва това на акшам намаз и продължава, докато започне времето на сабах. т.е., започва с изчезването на вечерната заря и продължава, докато се появи второто зазоряване „феджр-и садък.“

Времето за витр намаз е същото с времето на ятсъ намаз, само че витр се кланя след ятсъ намаз.

Времето за теравих намаз е започва след ятсъ намаз и продължава до сабах. Може да се кланя както преди витр, така и след него. Но не може да се кланя преди фарза на ятсъ намаз.

Времето за байрамските намази започва след като слънцето изгрее и се издигне толкова, доколкото да излезе времето „керахет“ (40-45 минути), и продължава до момента, в който слънцето се издигне на върхната си точка в средата на деня.

54

4

Фарзовете на намаза

Фарзовете на намаза са дванадесет. Шест от тях се изпълняват преди намаза и се наричат условия за намаза (шарт), а останалите шест се изпълняват в намаза и се нарича основите, стълбовете на намаза (рукюн).

Условията за намаза

- а) Хадестен техарет (почистване от духовни нечистотии, т.е. вземането на абдест, от тези които нямат абдест и правянето на гусюл, от тези които са джунуб).
- б) Неджасеттен техарет (почистване на тялото, дрехите и мястото, където ще се кланя намаз от физически нечистотии).
- в) Сетр-и аврет (покриване на интимните места по време на намаз).
- г) Истикбал-и къбле (обръщане към къбле – Кябе).
- д) Вакит (съблюдаване и кланяне на намаза в определеното за него време).
- е) Нийет (възнамеряване за намаза, който ще се кланя).

Основите на намаза

- а) Ифтитах текбир (започването на намаза с възвеличаване на Аллах – текбир).

- б) Къям (правостоеене).
- в) Къраат (четене на част от Корана).
- г) Рукю (навеждане в поклон до степен, в която ръцете да достигнат колената).
- д) Седжде (поклон, при който челото, носа, ръцете, краката и колената се поставят на земята).
- е) Кааде-и ахире (сядане в края на намаза за тешеххуд, тоест колкото е необходимо за прочитането на дуата „ет-Техийят“).

5

Ваджибите на намаза

Намазът има както фарзове, така и ваджиби. При закъсняло извършване на определен фарз или ваджиб, или неумишлено изоставяне на някои от ваджибите, трябва да се направи „сехив седжде“ (поправително седжде).

Ако пък някой от ваджибите е изоставен нарочно, то тогава намазът трябва да бъде извършен наново. Някои от ваджибите на намаза са:

1. Започване на намаза с израза „Аллаху екбер“ (Аллах е най-велик).
2. Четенето на сура Фатиха във всеки рекят на фарз намазите.
3. Четенето на сура или айети, които са равностойни на една сура, след Фатиха в първите два рекята на фарз намазите и във всеки рекят на витр и намазите, които са нафиле.
4. Поставянето на носа заедно с челото на земята по време на седжде.
5. Сядането на втория рекят в намазите, които са три или четири рекята.
6. Даването на селям в края на намаза

6

Нещата и ситуациите, които развалят намаза

Този който кланя намаз, трябва да внимава с изпълнението на фарзовете, ваджибите, суннетите и адаба (етикета) на намаза. Несъблюдаването им не съответства на същността и духа на намаза. Поведението, което не съответства на същността на намаза, въз основа на своята степен са или мекрух или напълно развалят намаза. Нека най-напред се опитаме накратко да разясним нещата и ситуациите, които го развалят:

Неизпълнението на един от фарзовете на намаза го правят фасид (развалят, анулират). Освен тези, има и други ситуации, които го развалят. Може да споменем най-важните от тях:

1. Говорене по време на намаз.
2. Ядене, пиене или дъвчене на нещо по време на намаз.
3. Смеха дотолкова, колкото човек да чуе собствения си глас. (Ако се смее дотолкова, колкото стоящият до него да го чуе, тогава се разваля и абдеста му.)
4. Поздравяване – даване и отговаряне на поздрава „селям“. Разплакване заради нещо, свързано със земния живот, изказване на възклицания като „ах“, „оф“, „уф“ в знак на отегчение, безпричинно ахкане, пъшкане, кашляне, духане...
5. Извършването на прекомерни действия, които ще оставят впечатление у хората, които наблюдават отстране, че човекът не е в намаз. Това се нарича още „амел-и кесир“ (много действия).

Да проучим - да научим

- Разследвайте и научете от книгите по ислямско вероучение (илмихал) за още неща и ситуации, които развалят намаза.
- Защо „амел-и кесир“ разваля намаза? Говорете по този въпрос.

56

7

Други религиозни норми за намаза

В намаза заедно с фарзовете и ваджибите има и неща, които са суннет и мекрух. Някои от суннетите в намаза са:

1. Когато се взема ифтитах текбир, ръцете да се вдигнат нагоре.
2. След ифтитах текбир да се чете безгласно дуата „Субханеке“. А след нея преди Фатиха да се изрече „еузу-бесмеле.“ В следващите рекяти преди Фатиха да се изрича „Бесмеле“, а след нея да се казва „амин“.
3. Когато се навежда на рукю или седжде да се казва: „Аллаху екбер“, а когато се изправя от рукю – „Семиаллаху лимен хамидех“.
4. В положение на рукю да се казва най-малко по три пъти: „Субхане раббийе-лазим“, а на седжде – най-малко три пъти: „Субхане раббийе-л-аля“.
5. Правенето на дуа след четенето на салевата („Аллахумме салли“ и „Аллахумме барик“) в последното сядане преди селяма.
6. Когато се дава селям в края на намаза, да се дава първо надясно, а след това – наляво, също е суннет.

Да проучим - да научим

Разследвайте от книгите по ислямско вероучение останалите сюннети на намаза.

При извършването на намаза има и неща, които са мекрух.

Всички действия и ситуации, които пречат на човека да се отдаде на намаза, и не съответстват с уважението и скромността му пред Аллах, са от нещата, които не са одобрени в намаза – мекрух. В повечето случаи те са резултат от изоставянето на сюннетите. Заставането за намаза в състояние, в което ще занимава сърцето си със странични неща и ще го отдалечи от смиреността (хушу), която е наложителна в намаза, също е мекрух. Или да застава за намаз на място, където се чува музика, въпреки че има по-подходящи места. Или пък на места, където е възможно да му откраднат багажа. Да започва намаза, въпреки че има потребност да отиде до тоалетната. Жената да застава за намаз малко преди яденето да е готово и постоянно да мисли за него. Всички тези и подобните на тях неща се смятат за мекрух в намаза.

В книгите по илмихал са дадени повече подробни знания за нещата, които са мекрух.

Начинът, по който се кланя намаз

57

Като пример ще посочим как се кланят двата рекята сюннет на сабах намаз, като същевременно се изпълнят фарзовете, ваджибите и сюннетите в него.

- Този, който ще кланя намаз, застава прав с абдест и обърнат към къбле.
- После казвайки: „Възнамерявам единствено за задоволството на Аллах да кланям сюннета на сабах намаз“, прави нийет.
- После вдигайки ръцете до нивото на ушите, казва: „Аллаху екбер“ и извършва текбир.
- След което слага дясната си ръка върху лявата – връзва ръцете си под пъпа. (Жените връзват ръцете върху гърдите си като дясната ръка се поставя върху лявата.)
- После чете дуата „Субханеке“. Веднага след това чете „еузу-бесмеле“, а след това Фатиха и сура или айети, които се равняват на една сура, което е най-малкото, но може да чете и повече.
- Завършвайки четенето, казва: „Аллаху екбер“ и се навежда за рукю, където казва: „Субхане раббийе-л-азим“ – 3, 5 или 7 пъти. После вдигайки глава от рукю, казва: „Семиаллаху лимен хамидех“ и изправяйки се напълно, казва: „Раббена леке-л-хамд“.
- След което казва: „Аллаху екбер“ и слагайки най-напред колената, а след тях ръцете, челото и носа на земята, прави седжде. (По време на седждето пръстите на ръцете и краката се държат насочени към къбле. Мъжете вдигат лактите и не ги допират до земята.)

- По време на седжде казва: „Субхане раббийе-л-аля“ – 3, 5 или 7 пъти, а след това вдигайки главата, казва: „Аллаху екбер“ и остава в седнало положение толкова, колкото му е необходимо, за да каже един път: „субханяллах“.
- После казвайки отново: „Аллаху екбер“ отива за второто седжде, което прави по същия начин като първото. След което още веднъж казва: „Аллаху екбер“ и се изправя за втория рекят.
- Вторият рекят се кланя по същия начин, както първият. Само че при втория рекят не се чете „Субханеке“, а се започва директно с „бесмеле“, което се чете преди Фатиха.
- След седждетата на втория рекят се сядат на колена, като ходилото на левия крак се слага хоризонтално на земята, а на десния, превивайки пръстите се оставя във вертикално състояние, насочени към къбле. Ръцете се поставят върху колената и се четат „ет-Техийят“, „Аллахумме сали“, „Аллахумме барик“ и дуа, а след това се дава селям.
- Двата рекята фарз или сюннета на сабах намаза, и всички останали намази, които са по два рекята, се кланят по същия начин. Намазите, които са по три или четири рекята, след като се седне на втория рекят се чете „ет-Техийят“, а след това казвайки: „Аллаху екбер“, се става за третия рекят и по този начин се завършва намазът. Но при фарз намазите, които са по три или четири рекята, на третият и четвъртият рекят се чете само Фатиха.

58

Петкратният намаз

През денонощието се извършва пет пъти намаз. Сабах намаз има два, пладнината – четири, икинди – четири, акшам – три и ятсъ – четири рекята фарз. Витр намазът, който се кланя след ятсъ намаз е три рекята. Но преди фарза и след фарза на всеки намаз има и намази, които са сюннет. Събрани всички заедно, през денонощието (24 часа) имаме 17 рекята фарз, 3 рекята ваджиб (витр) и 20 рекята сюннет, което общо прави 40 рекята намаз. Това може да се покаже със следната схема:

ВРЕМЕТО	Първи сюннет	Фарз	Краен сюннет	Общо
Сутрешен намаз	2	2		4
Обеден намаз	4	4	2	10
Следобеден намаз	4	4		8
Вечерен намаз		3	2	5
Нощен намаз	4	4	2	10
Витр намаз			(3 ваджиб)	3
ОБЩО	14	17	9	40

След намазите, които са фарз и ваджиб, най-силният сред суннетите, е този на сутрешния намаз, а суннетите на следобедния и нощния намаз са от вида суннет-и гайр-и муеккеде.

Сутрешният намаз – сабах

Намерението (нийет) за сутрешния намаз се прави по следния начин: „Възнамерявам да кланям фарза на днешния сабах намаз.“ След четенето на Фатиха при изпълняване на фарза на сабах намаз е суннет да се чете малко повече от Корана. Позволено е за този, който ще кланя сам фарза на сабах намаз да чете на глас Фатиха, сура или айети от Корана, текбирите и думите: „семиаллаху лимен хамидех“.

Да поговорим заедно

Разкажете как се кланя фарза на сутрешната молитва.

Обедният намаз – пладнина

Двата рекята от първите четири рекята суннет на обедния намаз се кланят както суннета на сутрешния намаз. Единствената разлика между тях е възнамерението (нийет), което се прави по следния начин: „Възнамерявам да кланям първият суннет от днешния обеден намаз.“ Също така, в първото сядане (кааде) след двата рекята се чете само „ет-Техийят“. Другите два рекята се кланят по същия начин като първите. Но в началото на третия рекят не се чете „Субханеке“. Четирите рекята фарз на обедния намаз се кланят по същия начин като суннета, единствената разлика между тях е, че на третия и четвъртия рекят се чете само сура Фатиха. Двата рекята суннет, които се кланят след фарза, се кланят по същия начин като суннета на сутрешния намаз.

Следобедният намаз – икинди

При кланянето на четирите рекята сюннет на следобедния намаз, при първото сядане след двата рекята, за разлика от сюннета на обедния намаз се четат дуите „ет-Техийят“, „Салли“ и „Барик“, после се става и се кланят още два рекята. Затова всеки два рекята от този сюннет се кланят като сюннета на сутрешния намаз, но между тях няма селям. А фарзът на следобедния намаз се кланя по същия начин като този на обедния.

Вечерният намаз – акшам

Трите рекята фарз на вечерния намаз се кланят по същия начин като трите рекята от фарз на обедния и следобедния намаз. На третия рекят се сяда и след като се четат „ет-Техийят“, „Салли“, „Барик“ и „Раббена“, се дава селям надясно и наляво. Поради това, че времето на вечерния намаз е кратко, се четат по-къси сури и айети. Двата рекята сюннет на вечерния намаз се кланят по същия начин, както се кланят двата рекята сюннет на сутрешния намаз.

Нощният намаз – ятсъ

Първите четири рекята сюннет на нощния намаз се кланят по същия начин, както се кланя сюннета на следобедния. А четирите рекята фарз се кланят по същия начин, както се кланя фарза на следобедния. Двата рекята последен сюннет, които се кланят след фарза, се кланят по същия начин, както се кланя сюннета на сутрешния.

Витр намазът (саят-и витр)

Витр намазът е три рекята. Първите два рекята се кланят по същия начин, както се кланя сюннета на сутрешния. След втория рекят се сяда и се чете „ет-Техийят“, а след това се става за третия рекят. На третия рекят се чете „бесмеле“, „Фатиха“ и една сура или айети колкото една сура. После оставайки прав, се извършва текбир – също като встъпителния (ифтитах), вдигат се ръцете до нивото на ушите и се казва: „Аллаху екбер“. След текбира, ръцете се връзват повторно и се четат дуите „Кунут“, а след това казвайки: „Аллаху екбер“ се отива на рукю и седжде. После се сяда и се четат дуите „ет-Техийят“, „Салли“, „Барик“ и „Раббена“, както при другите намази, а след това се дава селям първо надясно и след това наляво – така завършва витр намазът.

Петъчният намаз – джума

Кланянето на петъчния намаз (джума) от страна на мъжете е фарз-и айн. Тези, които кланят джума намаз, не кланят обедния намаз в този ден. Джума намаз задължително трябва да се кланя в джамията с джумаат. Преди фарза се чете хутбе.

Фарзът на джума намаз е два рекята. Преди фарза и след него се кланят по четири рекята суннет, а след това, който иска може да кланя още четири рекята така наречения „ахир зухр“ и още два рекята суннет.

Петъчният ден е много важен за мюсюлманите. В този ден къпането, обличането в нови или чисти дрехи, извършване на добри дела при възможност и раздаването на милостиня е от адаба (етикецията) на петъчния ден.

Да проучим - да научим

- Прочетете от книга по илмихал кои са условията за валидност на джума намаз.
- Проучете от книга по илмихал кои хора не са задължени да кланят джума намаз.

Дженазе намазът

Възнамерението при дженазе намаза (за покойник) е условие (шарт). С това намерение се определя какъв е покойникът – мъж или жена, мъжко дете или женско. След първия текбир, както при останалите намази, връзват се ръцете и се чете „Субханеке“. После заедно с имама без да се вдигат ръцете, се извършва втория текбир и се четат двете „Салли“ и „Барик.“ След извършването на третия текбир заедно с имама, се прави дуа за мъртвия и всички останали мюсюлмани. А след четвъртия текбир се дава селям надясно и наляво, както при останалите намази.

Мустехаб е дженазето да бъде погребано колкото се може по-бързо. Не е хубаво да бъде забавяно на погребването на покойника без основателни причини за това.

Байрамските намази

В годината има два байрама:

1. Рамазан байрам: Чества се в първия, втория и третия ден от началото на месец-шеввал, който идва след месец рамазан.
2. Курбан байрам: Чества се през десетия, единадесетия, дванадесетия и тринадесетия ден от месец зулхиджже, който е дванадесетия месец на лунния календар.

Намазът и на двата байрама се състои от два рекята, които се кланят сутринта, след времето за керахет, който трябва да се изчаква след изгрева на слънцето, на първия байрамски ден. (За повече информация частта, в която споменахме времето за намазите).

За тези, за които е фарз да кланят джума намаз, е ваджиб да кланят байрамските намази.

Байрамските намази се различават от останалите с шест допълнителни текбира. Трите от тях са в първия рекят, а другите три – във втория.

Байрамският намаз се кланя по следния начин:

- Първо се възнамерява с нийет за кланяне на байрамски намаз (рамазан или курбан).
- Следвайки имама, се взема текбир, като се вдигат ръцете до нивото на ушите.
- След като се чете дуата „Субханеке“, ръцете се вдигат до нивото на ушите и заедно с имама се извършват още три текбира. При първите два текбира ръцете се отпускат настрани, а след третия се връзват и се чете „Фатиха“ и част от Корана.
- После се правят рукю и седждета и се завършва първия рекят.
- На втория рекят имамът започва да чете най-напред „Фатиха“ и част от Корана, а след това преди да се отиде на рукю, се правят три текбира, като при всеки от тях ръцете се спускат настрани от тялото, а при четвъртия се отива на рукю.
- След това имамът се качва на минбера и чете хутбе. (Това хутбе е суннет). След привършването му се прави дуа.

Теравих намазът

Теравих намазът е суннет и се кланя по време на месец рамазан, след ятсъ намаз. Изпълнява се с джемаат и самостоятелно. И тъй като теравих намазът не е от суннетите на оруча, а е суннет на самия месец рамазан, то тези, които поради определена причина не са спазвали оруч, могат да кланят теравих. През рамазана и витр намазът се кланя с джемаат. Теравих намазът може да се кланя от всички мюсюлмани – мъже, жени, пътници и тези, които не са пътници. Ако теравих намазът се кланя по два рекята, то те се кланят по същия начин, както се кланя суннета на сабах намаз. Но може да се кланя и по четири рекята, при това положение се кланя така, както се кланя първият суннет на ятсъ намаз. Но даването на селям при всеки два рекята е прието за по-превъзходно.

“Онзи, който кланя рамазанския намаз (теравих), вярвайки и очаквайки севаба си единствено от Аллах, то неговите минали грехове се опрощават.” (Бухари, Иман, 37; Муслим, Мусафирин, 173; Ебу Давуд, Рамазан, 1; Тирмизи, Савм, 1; Несаи, Къям-ул-лейл, 3; Савм, 39-40; Иман, 31-32; Ибн Мадже, Икамет, 173; Съям, 3, 39-40).

Сехив и тиявет седжде

Думата „сехив“ означава сбъркване, грешене и забравяне. Поради това седждето се нарича „сехив“ – т.е., което се прави при грешка или забравяне. Сехив седжде се прави при положение, че поради грешка или заборава се забавя изпълнението на определен фарз или се пропуска някой от ваджибите на намаза. Забавянето на определен фарз в същото време се смята за пропуснат ваджиб (защото изпълнението на фарза в определеното за него време и място е ваджиб). Подобни грешки и забравяния се поправят със сехив седжде. Когато е забавен фарзът или пропуснат някой от ваджибите, правенето на сехив седжде е ваджиб.

Поради неумишлено пропускане или изоставяне на суннетите в намаза не се изисква правене на сехив седжде.

Да проучим - да научим

Проучете и научете от книга по илмихал, как и при кои ситуации се прави сехив седжде.

Що се отнася до тиявет седждето:

В Свещения Коран има 14 айета, в които има заповед за седжде. Когато човек, който е мукеллеф, прочете или чуе един от тези айети, трябва да направи седжде. Въпреки, че не е задължително да се изпълни веднага, то по-добре е да се направи, след като се прочете или чуе айета, в който има заповед за седжде. Този, който ще прави тиявет седжде, трябва да е с абдест, да е с чисти дрехи и покрит, както при намаза. Ако при прочитането или чуването на един от тези айети не е възможно да се направи седжде, то тогава мустехаб е мукеллефът да каже: „Семи'на ве ета'на, гуфранеке раббена ве илейке-л-масир.“

Нещата, които развалят намаза, развалят и тиявет седждето.

Да проучим - да научим

Проучете и научете сурите и номерата на айетите в Свещения Коран, в които има заповед за седжде.

10

Намазът при специфични обстоятелства

Независимо в какво положение и ситуация се намира, мюсюлманинът винаги има необходимост да поддържа връзка със своя Създател. Затова той трябва да извършва своите всекидневни ибадети както в нормалните, така и в специфичните обстоятелства и ситуации. Но спрямо същността и тежестта на извънредното положение, в което се намира, са били дадени някои улеснения в начина на кланяне на намаз. Това е отражение в практиката на принципа за леснината и облекчението при изпълнение на ибадетите в исляма.

По-долу ще бъдат споменати някои от тези обстоятелства:

Намазът на пътника

Човекът, който е тръгнал на път, се нарича сефери (пътник). Противоположната дума на сефери е „муким“, което означава – отседнал, установен на дадено място. Като религиозен термин „муким“ се нарича всеки, който се намира в своето родно място (роден край или населено място) или в мястото, което е в такъв статут от религиозно-нормативен аспект. Когато мукеллефът излезе от това място и се отправи на път към друго, което е на най-малко 90 км. разстояние, то тогава той се приема за мусафир или сефери, тоест пътник. Понеже пътуването обикновено е съпроводено с трудности и мъки, които липсват при установеното положение на човека, то за

този, който е пътник, са били осигурени много улеснения при изпълнението на ибадетите.

Пътникът кланя четирите рекята фарз намаз – два, а тези, които се състоят от два или три рекята – толкова, колкото са. Въпреки че може и да не кланят суннетите, то ако имат време по-добре да кланят и тях. Хората, които са сефери, както не са задължени да изпълнят петъчният и байрамският намаз, така също не са задължени и с коленето на курбан. Но ако искат, могат да изпълнят тези неща и да получат севаб за това. Тези, които поради това, че са сефери, не са кланяли петъчния намаз, тогава трябва да кланят обедният. Този, който е възнамерил и е тръгнал на път, докато не се върне на мястото, в което е установен, или докато не възнамери да

остане повече от 15 дена на определено място, той продължава да е пътник.

Нека да прочетем

Прочетете от книга по илмихал за детайлите при намаза на пътника.

Намазът на болния

Една от ситуациите, в които хората са притеснени и затруднени, е болестта. Според диагнозата тези затруднения се увеличават или намаляват. Но хората дори и да са болни, трябва да поддържат всекидневната си връзка с Всевишния Аллах. Поради това и болните имат необходимост от ибадет, даже повече, отколкото другите. Затова, докато болните не загубят съзнание, те все още имат определени задължения, но заедно с това религията е осигурила доста улеснения и за тях.

В намаза също има улеснения, които са предимно за болните. Най-напред болният е длъжен да кланя намаза по начина, който може. Този, който няма сили да стои на крака или се опасява, че стоенето ще удължи и влоши болестта му, кланя намаза си в седнало положение. А ако няма сили да го кланя седнал, тогава го кланя както му е удобно, облегнат на страна или по гръб и с определени движения на тялото и главата си. Тези движения (ишарети), могат да се правят както в право, така и в седнало положение. Но ако няма сили дори и това да направи, тогава оставя намазите си за казѝ, когато оздравее. Според някои от учените, ако това положение продължи повече от едно денонощие, то тогава тези намази отпадат. Дори и болният да е на себе си, постановлението е еднакво.

11

Събирането на намазите (джем)

Ако при дълго междуградско пътуване с обществен транспорт, има вероятност да се изпусне един от намазите, поради оправдателна причина като неспиране или вероятност за неспиране на превозното средство, то при подобна ситуация изпълняването на обедния със следобедния и вечерния с нощния намаз е от улесненията, които религията е осигурила. Намазите, които могат да бъдат изпълнени заедно (събрани) при приетата от религията основателна причина са тези, които са един след друг като: обедният и следобедният, вечерният и нощният. Както сутрешният намаз не може да бъде събран с някои от другите, така също и тези, които не са един след друг, като обедният и вечерният, не могат да бъдат събрани.

Нека да отбележим

При приетата от религията основателна причина, могат да бъдат събрани, обедният със следобедния – във времето на обедният намаз, и вечерният с нощният – във времето на вечерния намаз, което се нарича „джем-и такдим“ (предварително събиране). А тогава, когато се съберат обедният със следобедния – във времето на следобедния намаз, и вечерният с нощният – във времето на нощния намаз, се нарича „джем-и техир“ (забавено събиране).

Човекът, който ще изпълни намазите чрез събиране поради основателна причина, трябва да спазва този ред. Така сюннетите, които са между двата фарза не се кланят. Например, ако автобуса, в който се е качил човекът, спре за почивка по време на обедния намаз и след това има вероятност да не спира за следобедния, тогава той кланя фарза на обедния намаз, без да кланя сюннет след него, прави икамет кланя фарза на следобедния. По този начин прави джем-и такдим на обедния и следобедния намаз. Но ако се случи точно обратното и автобусът продължи да пътува без да спира, като се знае, че ще спре по време на следобедния, то тогава лицето отлага обедния намаз и го кланя заедно със следобедния. Тогава прави икамет и кланя първо фарза на обедния, а след него без да кланя сюннет, прави още един път икамет и кланя фарза на следобедния намаз. По този начин прави джем-и техир, като кланя обедният със следобедния намаз във времето на следобедния.

66

12

Джамията и намазът с джемаат

Аллах Теаля повелява: „Устройва храмовете на Аллах само онзи, който вярва в Аллах и в сетния ден, и отслужва молитвата, и дава милостинята зекят, и се страхува единствено от Аллах. Тези са напътените.“ (ет-Тевбе, 9:-18).

Докато няма основателна причина, кланянето на намаз с джемаат в джамията е от важните религиозни задължения на мюсюлманина. В това отношение има доста хадиси, които поощряват изпълняването на намаза с джемаат и напомнят отговорността на тези, които изоставят намаза с джемаат.

„Който вземе абдест и се почисти добре, после излезе от къщи и се отправи към един от домовете на Аллах (джамия), за да изпълни един от фарзовете, то всяка направена крачка опрощава по един негов грях и го издига с една степен.“ (Муслим, Месаджид, 282).

Причината за значимостта на изпълняването на намаза с джемаат е приносът му

за единството, взаимопомощта и разбирателството на мюсюлманите. Тази тема е развита по-обширно в следващите редове под заглавието „Намазът с джемаат.“

13

Социалната роля на джамиите

Всъщност самата дума „джамия“ дава важни индикации за социалната роля на джамиите в обществения живот, защото означава: събиращ и обединяващ. Още от ранните векове, джамията е играла голяма роля в жизненото поддържане на духовното единство, сътрудничеството и солидарността, които са от същността на исляма.

Джамията е играла основна роля в изграждането на първото ислямско общество. Затова веднага след хиджрета, когато Пратеника на Аллах (с.а.с.) пристигнал в Медина, първото нещо, което направил, било построяването на Месджид-и Небеви. Там правел своите съвещателни срещи със сподвижниците си и поставил основите на много благоприятни дейности. Така джамията още от ранните векове на исляма продължила да заема важно място в живота на мюсюлманите.

Погледнато в контекста на примера от живота на Мухаммед (с.а.с.), веднага се вижда, че джамиите били нещо повече от места за ибадет.

Джамията, където се провеждали редица добротворчески дейности, като; преподаване на лекции и уроци; разглеждане на въпроси, отнасящи се до ислямското общество и приютяване на бездомните; била винаги в централната точка на градовете и селата. Даже в много случаи играла важна роля във формирането на населените места. Винаги при построяването на нови градове и села се определяло най-напред мястото ѝ, а след това останалите сгради и къщи около нея. Така джамиите се превръщали в социални центрове и места, където мюсюлманите поставяли основите на взаимната солидарност между тях; решавали проблемите си; укрепвали единството и сътрудничеството и подготвяли бъдещето си.

Джамиите са места с функцията да събират различни хора на едно място с чувство за преданост към Аллах, като оставят на страна професионалните, социалните и културните статутни. Тя сплотява хората и ги превръща в едно тяло.

Освен джамията, кой може да предостави по-добър начин на хората от това социално сближаване, единство, сътрудничество и солидарност от джамията?

67

Нека да обсъдим

Обсъдете каква е социалната роля на джамиите в днешно време?

14

Етиката (адабът) спрямо джамиите

Правилата, които се отнасят до етиката спрямо джамиите могат да бъдат разглеждани под три заглавия или точки.

Първата от тях: джамиите като социални места, и правилата за учтивост, които трябва да се спазват при човешките взаимоотношения. Защото джамиите са места, където хората идват за извършване на ибадет и други религиозни дейности. Там те са заедно и използват едно и също пространство, а това изисква да се спазват определени правила за учтивост: като уважение, обич, любезност, въздържане от действия и поведение, които могат да притеснят другите, отдаване на внимание, ненакърняване и непритесняване на останалите... Всички тези и много други норми всъщност са от етичните правила, които ислямската религия изисква да бъдат спазвани постоянно.

Пратеника на Аллах (с.а.с.) е поискал от нас да стоим далеч от джамията, когато сме вмирисани от лоши миризми, които могат да притеснят останалите хора. Затова нещата, за които най-напред трябва да внимаваме относно джамиите, които са обществени места, е да стоим далеч от действия и поведения, които могат да притеснят останалите.

Идването на джамия с нечисти чорапи или други тежки миризми, които могат да притеснят останалите хора, е поведение, което е несъвместимо с етиката спрямо джамиите.

В айета, който повелява: „...**обличайте се подходящо при всяка молитва!**“ (ел-Араф, 7: 31), се описват и основните мерки, които трябва да се съблюдават при ходенето в джамията. А в предание от Пратеника на Аллах (с.а.с.) се казва: „*Когато някой от вас възнамери да отиде на джума намаз, нека извърши гусюл.*“ (Бухари, Джума, 2, 5, 12; Муслим, Джума, 1, 2, 4; Тирмизи, Джума, 3; Несаи, Джума, 7, 25; Ибн Мадже, Икамет, 80).

Втората точка, с която трябва да се внимава относно етиката спрямо джамиите е, че те трябва да се пазят чисти.

Ако мястото, където хората идват за ибадет и други видове религиозни дейности, не се поддържа чисто и спретнато, това ще притесни всички, които го посещават. А това е в противоречие с принципа, че мястото, където се прави ибадет, успокоява хората. Затова почистването и поддържането на джамията е колективна отговорност на целия джемаат.

Третата точка е свързана с правилата за изпълнение на ибадетите. Джамиите в преносен смисъл са наречени „Бейтуллах“ (дом на Аллах) и са свещени места. Те са направени за служене на Всевишния Аллах, затова трябва да се пази свещеността им и да бъдат почитани. Поради това в тях се влиза с абдест и не е позволено да бъдат ползвани като места за постоянно преминаване, освен ако има основание

за това или ако се влиза с намерение за намаз. Също така, просенето в джамията е забранено, а правенето на търговия не е позволено. Защото всичко това не се съчетава със свещеността и уважението на джамията.

15

Намазът с джемаат

Кланянето на намаза с джемаат е от най-важните суннети и характерните черти на исляма. Изоставянето на изпълнението на намаза с джемаата, без основателни причини, не е правилно, защото е един от важните символи (шиар) на исляма. Джемаатът допринася за заздравяването на единството, обичта, уважението и солидарността между вярващите. И е един от най-важните елементи, които помагат за информационен и културен обмен между тях. Освен това при извършването на ибадет с праведни хора, има по-голяма вероятност да се приеме от Аллах.

„Намазът, който се кланя с джемаат е превъзхожда с двадесет и пет или двадесет и седем пъти този, който се кланя сам.“ (Бухари, Езан, 30; Муслим, Месаджид, 249; освен това вж. Несаи, Икамет, 42; Ибн Мадже, Месаджид, 6).

69

16

Нещата, които намазът допринася на човека

„Когато мюсюлманинът вземе абдест, допуснатите от неговите очи грешки биват измити от водата на абдеста (или падат с последната капка на водата); когато измие ръцете си, той измива и грешките, които е извършил с тях; когато измие краката си, измива греховете, до които е ходил с краката си, така със завършването на абдеста, той излиза пречистен от всички грехове.“ (Муслим, Тахарет, 32; Тирмизи, Тахарет, 2)

Намазът е от най-важните ибадети, чрез които се придобиват прекрасни чувства и духовно спокойствие. Той осветява сърцето, пречиства душата и отдалечава човека от лошите дела и навици. Подтиква го към добри мисли и го кара да подобри нрава си. Пречиства го от прегрешенията и го приближава към задоволството на Аллах. Намазът е възнесението (мирадждът) на вярващия, отзоваването му пред Аллах. Затова той е извор на щастие и наслада за тези, които успяват да се доберат до истинската същност на вярата. Защото най-голямата радост за един мюсюлманин е да бъде приет от Аллах. А чрез намаза, той го постига. Ето за това, истин-

ските вярващи никога не приемат намаза като тежест, а го очакват с четири очи. Пратеника на Аллах (с.а.с.), разказвайки за седемте групи, които ще бъдат засенчени под сянката на Аллах в съдния ден, когато няма да има друга сянка, освен Неговата, споменава и тези, чиито сърца са обвързани за намаза и джамиите. Чрез намаза вярващият духовно се възвисява и приближава до Аллах.

Намазът, който е разпределен в определени часове на денонощието, обхваща всички сфери на човешкия живот. Въвежда дисциплина и дава възможност на човека да се самоконтролира. Да се отдалечи от лошите нрави и навици. И така, най-важното, което намазът допринася за човека е, че заема функцията на щит, който го опазва от лошите постъпки. Намазът е обучение на искреност. Човекът, който кланя намаз, се научава на искреност и откровеност. Тези качества се развиват във всички сфери на живота и той започва да се отнася искрено при всички действия и поведение. Намазът предава жизненост както в духовния, така и във физическия живот. Помага на човека за неговата чистота, здраве и да се сдобие с навици, чрез които да оползотвори времето си.

Постоянството в намаза поддържа жизнено съзнанието на човека относно абсолютната власт и сила на Аллах Теалю. Така той не забравя отговорността, с която Аллах го е натоварил, избирайки го за Негов заместник на този свят. И разбира значението на поверената мисия.

70

Да поговорим заедно

Запишете на лист нещата, които намазът допринася за човека.

„Първото нещо, за което човекът ще бъде питан в съдния ден е неговият намаз. Ако е бил редовен в намаза си, сметката му ще върви добре и ще излезе печеливш. А ако не е бил редовен в намаза си, то тогава ще загуби и ще бъде от опечалените. Ако има недостатъци във фарзовете, които е кланял, то тогава Всемиловичият Аллах ще повели: „Вижте дали моят раб има нафиле намаз“, и ако има, недостатъците на фарзовете ще бъдат допълнени от тях. После по същия начин ще бъде съден за всички останали дела.“ (Тирмизи, Мевакит, 188; Ебу Давуд, Салат, 149; Несай, Салат, 9; Ибн Мадже, Икамат, 202).

Намазът на човека става повод да установи връзка с останалите и го кара да чувства това, което те чувстват. По този начин му помага да се социализира и го спасява от психологическите болести, до които довежда откъсването му от обществото.

Събирайки всички вярващи в една редица, без да прави разлика между тяхната раса, език, цвят, държава, бедни или богати, намазът заздравява у мюсюлманите съзнанието за единна ислямска общност.

„Горко на отслужващите молитвата, които своята молитва [съзнателно] пренебрегват, които лицемерят,...“ (ел-Маун, 107:-4-5)

ОБОБЩЕНИЕ НА РАЗДЕЛА

Намазът е стълб на религията. Този всекидневен ибадет заема важно място в религиозния живот на мюсюлманите. Намазът, който осигурява постоянна връзка между мюсюлманина и неговият Създател е всекидневната храна на духа му. Има доста познания относно намаза, които са разгледани в науката фъкъх (ислямско право). Като задължителността на намаз; времето за кланяне на намаз; неговите видове; фарзове; сюннети; нещата, които го развалят и други. Някои от тези познания са споменати в този раздел. За повече знания за намаза, трябва да се обърнем към книгите по ислямско вероучение (илмихал).

Според фъкъхските постановления, намазът се разделя на фарз, ваджиб и нафиле, като всеки от тях се кланя в определеното за него време.

Петкратният и петъчният намаз са от намазите, които са фарз. А такива като витр и байрамските намази са от тези, които са ваджиб. Петъчният намаз се кланя един път седмично, а байрамските – два пъти годишно.

За да бъде валиден намазът, трябва да бъде изпълнен като се спазват неговите фарзове и ваджиби, а за да бъде отличен, трябва да е изпълнен с всички негови сюннети и мустехаби. А за да не стане муфсид трябва да се избягват нещата, които го развалят.

За болните, пътниците или инвалидите са осигурени някои улеснения в начина на кланяне на намаз.

Дженазе намазът, който е фарз-и кифайе, се кланя без рукю и седжде.

Сехив седжде се прави при положение, че поради грешка или забрава се забавя изпълнението на определен фарз или се пропуска някои от ваджибите на намаза.

А тиливет седжде се прави при прочитане или чуване на някои от айетите на Корана, в които има заповед за седжде.

Джамията заема важно място в ислямското общество. Тя играе голяма роля в сплотяването на мюсюлманите, както и за да се информират един за друг, да познават общите си проблеми и да ги решават. Затова в ислямската религия постоянно се набляга върху значението на джемаата.

Намазът е ибадет, който държи човека далеч от греховете, допринася да изгради добър нрав и да поддържа връзката си със Създателя постоянно жизнена.

ДА ПРЕГОВОРИМ РАЗДЕЛА

1. Защо намазът е определен като стълб на вярата?
2. Кой са условията и основите на намаза? Щом като и двете групи заемат място сред фарзовете на намаза, то тогава каква е разликата между условията (шарт) и основите (рукюн)?
3. Какви разлики има между дженазе намаза и останалите?
4. Какво означава джем? Кой намази могат да бъдат събирани? Има ли условия за събиране на намазите?
5. Каква е социалната роля на джамиите?
6. Какво допринася намазът за човека?

ТЕСТ

1. Кое от посочените е тилавет седжде?

- А) Седждето, което се прави при положение, че поради грешка или забравя се забавя изпълнението на определен фарз или се пропуска някой от ваджибите на намаза.
- Б) Седждето, което се прави поради четене или слушане на някой от айетите на Корана, в които има заповед за извършване на седжде.
- В) Седждето, което се прави без причина и единствено за задоволството на Аллах.
- Г) Седждето, което се прави, когато човекът има необходимост от нещо и го иска от Аллах Теаля.

2. Кое от посочените е религиозната норма за времето (вакит) относно намаза?

- А) Времето (вакит) е от условията на намаза
- Б) Времето (вакит) е от основите на намаза
- В) Времето (вакит) е от ваджибите на намаза
- Г) Времето (вакит) е от суннетите на намаза

3. Колко на брой са айетите, в които се заповядва седжде в Свещения Коран?

- А) 6666 Б) 111 В) 33 Г) 14

4. Колко рекята е дженазе намазът?

- А) Четири рекята Б) Два рекята
- В) Дженазе намазът няма рекяи Г) Един рекят

5. Кое от посочените не е от фарзовете на намаза?

- А) Къям Б) Четене на Фатиха в началото на всеки рекят
- В) Вакит (времето) Г) Седжде

МОЯТ ИБАДЕТ
МОЯТ ИБАДЕТ

РАЗДЕЛ

IV

ОРУЧЪТ

1. Значимостта на ибадета оруч
2. Основните понятия на оруча
3. Видовете оруч
4. Месец рамазан и задължителният оруч
5. Възнамерението (нийет) за оруча и времето му
6. обстоятелствата, при които е позволено да не се говее
7. Ситуациите, при които се разваля оруча
8. Кефаретът за оруча и ситуациите, при които се налага
9. Оручът впоследствие (казá оруч) и ситуациите, при които се налага
10. Положенията, при които оручът не се разваля
11. Нещата, които са мекрух за говеещия
12. Нещата, които оручът допринася за човека

ОТНОСНО РАЗДЕЛА

В този раздел:

- Ибадетът оруч се разглежда от различни аспекти.
- Разказва се за значимостта на ибадета.
- Поясняват се някои термини като ифтар, сахур, имсак, мукабеле и други, които са свързани с оруча и месец рамазан.
- Освен това в този раздел се дават важни знания по фъкъх относно оруча.
- Разглеждат се нещата, които ибадетът оруч допринася за човека.

УЧЕБНИ ЦЕЛИ

След като усвоим раздела, ще знаем:

1. Ще се сдобием с основни познания относно оруча.
2. Ще научим значението на термини като сахур, имсак, ифтар, фидйе, фитре и други, които често чуваме през месец рамазан.
3. Ще се сдобием с необходимите знания по фъкъх, които се отнасят до оруча и ще научим за кои е фарз; кои са основанията, при които е позволено да не се спазва оруч; кои са обстоятелствата, които го развалят и кои не са, и така нататък.
4. Ще имаме обща представа за нещата, които оручът допринася за човека.

ИЗУЧАВАНЕ НА РАЗДЕЛА

1. Опитайте се да разгледате темите, които се отнасят до оруча и месец рамазан и от други книги.
2. Проучете каква е връзката между месец рамазан и Свещения Коран.
3. Уточнете какви здравни ефекти може да има оручът върху тялото и духа на човека.
4. Като размишлявате върху жизнеността, която донася рамазанския месец в мюсюлманските общности, намерете и преценете кои са причините за тази жизненост.

1

Значимостта на ибадета оруч

Говеенето оруч, който е един от основните ибадети в исляма, е възнамерение за съзнателно въздържане от ядене, пиене и сексуален контакт от пукването на зората (преди сутрешния намаз) до залеза на слънцето. Оручът е фарз за всеки разумен и пълнолетен мюсюлманин или мюсюлманка. Тези споменати условия са задължителни от правна гледна точка за валидността и спазването на формалните изисквания на оруча. В същото време той не е ибадет, при който само се изоставят яденето, пиенето и сексуалните контакти.

В Свещения Коран оручът се споменава като средство за достигане на богобоязънта (таква) и ни представя неговата основна цел, която е човекът да осъзнае, колкото се може по-скоро отговорността си спрямо себе си, спрямо близките и далечните роднини, спрямо социалната и природна среда и спрямо Всевишния Аллах. Оручът е заповядан, за да бъде средство за постигането на тази основна цел. Когато този ибадет бъде разгледан от тази гледна точка, тогава по-добре ще осъзнаем неговото значение.

Както и другите ибадети, така и оручът се спазва единствено, за да изпълним повелята на Аллах Теаля. Но заедно с това може да проучим и научим неговите мъдрости. Защото в действителност учените, които изследват и разглеждат тези въпроси, доказват, че оручът носи доста ползи от социална, нравствена и здравословна гледна точка.

Говеещият печели способности като търпение, издръжливост пред трудностите, при глад и жажда, и пред желанията на нефса (душата). Осъзнава какво е бедност и изнемогване, а чрез това, печели благородни чувства като доброта, състрадание и желание да помогне и бъде полезен на хората. Осъзнава стойността на това, което притежава и избягва разхищението (исраф).

2

Основните понятия за оруча

Сахурът

Сахур се нарича храната, която се яде през нощта преди времето за започване на оруча наречено имсак. Свещения Коран, повелявайки **„Яжте и пийте, додето различите при [пукването на] зората белия конец от черния конец! После довършете говеенето до нощта...“**, (ел-Бакара, 2:-187) определя времето за сахур.

Пратеника на Аллах (с.а.с.) насърчавал хората да се хранят на сахур, казвайки, че в сахура има берекет (изобилие и благодат).

Пратеника на Аллах (с.а.с.) е казал: „Яжте на сахур, защото в храната на сахура има берекет.“ (Муслим, Съям, 45)

Имсакът

Речниковото значение на думата „имсак“ е „държане на нещо или въздържане от нещо“, а като религиозен термин означава: „Въздържане от ядене, пиене и сексуален контакт, както и други действия, които развалят оруча от пукването на зората сутрин до залеза на слънцето.“ Времето на имсака започва от пукването на зората „феджр-и садък“ (истинското зазоряване) и продължава до залез слънце.

Ифтарът

Ифтарът е противоположното на имсак. Значението му е: неспазване на оруч или вършене на нещо, което разваля оруча във времето, определено за говеене. Но днес този израз се използва повече за времето, през което говеещият разговява по определения начин след настъпването му.

Нека да отбележим

Пейгамбера (с.а.с.) е съветвал този, който говее, да не закъснява с разговяването след настъпването на времето за ифтар. Правенето на дуа по времето, когато се прекратява оруча, е мустехаб. Пратеника (с.а.с.) е известил, че дуата по време на прекратяване на оруча, ще бъде приета от Аллах Теалъ. По това време той правил следната дуа: „О, Аллах, за Твоето задоволство спазвахме оруч, с препитанието, с което Ти ни дари го прекратяваме, приеми го от нас; без съмнение, Ти си Всезнаещ, Всечуващ.“ (Ибн Мадже, Съям, 48; Даракутни, II, 185).

Мукабеле

Думата „мукабеле“ означава: „съпоставяне или среща лице в лице.“ В нашата традиция се използва за обичая, при който един човек чете Корана, а другите го слушат и следят четеното от него. Обикновено при изпълнението на този обичай, четящият Корана го чете наизуст, а тези, които го слушат, следят от мусхафа – Корана. Мукабеле се нарича още и изчитането на Корана от началото до края от хафъзите пред джемаата през месец рамазан.

Да проучим - да научим

Проучете откъде и кога е произлязла традицията мукабеле!

В нея има доста ползи, като: насърчване на хората да четат Корана; допринася за духовното спокойствие на тези, които го четат и слушат печели се севаб чрез четене на Корана и други.

Фидйе

Речниковото значение думата „фидйе“ се нарича откупа, който човек плаща, за да си получи свободата (от плен или задържане) или да се избави от трудно положение, в което се намира. А когато става дума за фидйе при оруча: това е стойността на откупа, която се заплаща на бедните от този, който поради определена причина не е държал оруч и няма начин и надежда да го издължи пропуснатото чрез казѧ.

Даването на фидйе (откуп) при оруча се отнася за възрастните или болните, които не са в състояние да спазват оруч, и при които няма надежда да издължат дните, които са пропуснали. Хората в подобно положение дават фидйе, като хранят по един беден сутрин и вечер или му дават стойността на храната за всеки един ден, през който не са спазвали оруч. Относно това в Свещения Коран се повелява: **„А който от вас е болен или на път – да се издължи в други дни. А за които не могат – откуп: да нахранят човек в нужда.“** (ел-Бакара, 2:-184)

Тези, които нямат сили да говеят поради болест или старост, и нямат надежда за оздравяване, заплащат по една фидйе за всеки ден от рамазана. Стойността му е колкото тази на садаката фитре. Този откуп (фидйе) може да бъде даден както в началото на месец рамазан, така и в средата или в края му. Този, който ще дава фидйе, ако иска може да даде всичко на един беден или да ги разпредели между няколко бедняка. Ако човекът няма възможност да дава фидйе, тогава иска прошка от Аллах Теалѧ.

Садаката фитре

Благодеянието фитре, наречено още и като „садака-и фитр“, донякъде може да се приеме и като милостиня, която се раздава поради настъпването на Рамазан байрам. То се определя сред хората като милостиня, давана като проява на благодарност за нашето сътворяване и се нарича още „садака за главата, за живота“.

Фитрето е садака, която мюсюлманите, които имат определено имущество над основните им потребности, са задължени да дадат както за себе си, така и за хората, които са под тяхно настояничество и отговорност. Стойността на нисаба, минималната граница на богатството, за което се изисква даване на зекят, е разгледан в раздела „Зекятът“. За задължителността на садака-и фитр тази минимална граница е равна на спестявания на стойност най-малко 80,18 грама злато или вещи и имоти на тази стойност, след като се задели това, което е необходимо за посрещане на основните потребности и задълженията.

Задължени да дават фитре са и тези, които не са спазвали оруч през месец рамазан.

Времето, в което даването на фитре става ваджиб, е сутринта на Рамазан байрам. Следователно, ако човек умре или обеднее в деня или вечерта преди намаза на Рамазан байрам, то тогава задължението отпада от него. А по същото правило, ако на човек, който според религията е задължен да дава фитре, му се роди дете в деня или вечерта преди намаза на Рамазан байрам, той е длъжен да даде фитре и за новороденото.

Нека да обсъдим

Проучете и научете от книгите по ислямско вероучение на кои и как се дава милостинята фитре, а после обсъдете темата с приятелите си в клас.

За разлика от зекята за милостинята фитре, не е задължително да е минала една година след придобиване на богатството равняващо се нисаба.

Когато се дава фитре, то трябва да е на стойността на храноден за един човек. Фитрето може да се дава както в храна, така и в парична сума – даващият може да прецени начина, по който ще я даде, според необходимостта на бедния.

Видовете оруч

Възможно е да разделим видовете оруч на четири основни групи – фарз, ваджиб, нафиле и мекрух. Нека накратко да ги разгледаме:

а) Оручът, който е фарз: Рамазанският оруч, казата (оручътвпоследствие) на рамазанския оруч, който е пропуснат поради определена причина или болест и оручът, който се извършва за кеффарет (наказателен откуп), са фарз. Оручът, който е фарз или ваджиб се разделя още на ограничен и неограничен с време. От тази гледна точка рамазанският оруч се окачествява като „ограничен фарз“, защото трябва да се изпълни в месец рамазан. А дните от рамазанския оруч, които са останали за казата (изпълняване впоследствие), се окачествяват като „неограничен фарз“, защото могат да се отговяват в останалите дни на годината. Дните, които са останали за казата от рамазана, могат да бъдат отговявани във всички дни на годината, освен тези, в които говеенето е мекрух.

б) Оручът, който е ваджиб: Обещаният оруч (незир, адак) и казата на нафиле оруч, който е започнат, но поради определена причина не е довършен, също е ваджиб. Ако оручът е обещан за определено време, то той е ограничен, но ако не е определено време за спазването му, то е неограничен с време, затова обещанието може да бъде изпълнено по всяко време, в което говеенето не е мекрух.

в) Оручът, който е нафиле: Всеки оруч, който се държи единствено за задоволството на Аллах извън тези, които са фарз или ваджиб, се приема за нафиле. Говеенето, което е суннет, мустехаб и мездуб, също влиза в категорията на нафиле оруча.

Да проучим - да научим

Научете от книгите по ислямско вероучение кой оруч е суннет, мустехаб, мездуб или нафиле!

г) Оручът, който е мекрух: Спазването на оруч в първия ден на Рамазан байрам и четирите дни на Курбан байрам е тахримен мекрух. Защото те са празници за мюсюлманите, дни за веселие. Поради това, че говеенето през тези дни може да бъде прието за незачитане и не празнуване на празниците, то оручът в тези дни не се одобрява. От друга страна, тези празнични дни са приети като дар и гощавка от Аллах за Неговите раби, затова според религията не е правилно да се отхвърлят.

Спазването на оруч само в деня на Ашуре или само в петъчния ден или само в събота, е тензихен мекрух. Същото се отнася и за непрекъснатия оруч, при който се говее и на следващия ден, без да се прекъсва вечерта.

При оруча, който е нафиле, желателно е, когато жената иска да говее, да иска позволенията на мъжа си. Същото се отнася и за хората, които работят срещу възнаграждение при други и има вероятност говеенето им да се отрази негативно на работата, при тях също е желателно да искат разрешение за нафиле оруч; това е изискване на чувствителното отношение на ислямската религия. Всяко действие противоположно на това е мекрух.

4

Месец рамазан и оручът, който е фарз

Аллах Теаля в Свещения Коран ни съобщава, че рамазанът е месец за говеене. Говеенето през този месец е задължително за мюсюлманите и се споменава в следния аят: *„Който от вас се окаже в този месец, да говее през него...”* (ел-Бакара, 2:-185)

Спазването на оруч от всеки разумен и пълнолетен мюсюлманин или мюсюлманка е фарз (задължително), освен при наличието на извинителна причина. Само хора, които са тежко болни или пътуват, могат да не говеят. Болните отговяват пропуснатите дни след като оздравеят, а пътниците – като се върнат. Ако болният няма надежда, че ще оздравее, то тогава дава фидйе за всеки ден, в който не държи оруч, т.е. храни всеки ден по един бедняк. Жените, които са в месечен цикъл (хайз) или следродилен период (нифас), през тези дни не говеят, а ги отговяват, когато имат възможност – ден за ден.

Който прекъсне говеенето извън времето за ифтар, знаейки и умишлено в ден от дните на рамазана, той е задължен да се издължи чрез *казá* и *кеффарет*.

Кеффаретът на оруча е говеене в продължение на два месеца без прекъсване, а ако няма сили за това – осигуряване на прехрана за 60 бедни.

„О, вярващи, предписано ви е говеенето, както бе предписано и за онези преди вас, за да се побоите.” (ел-Бакара, 2:-183)

5

Възнамерението (нийет) за оруч и неговото време

Както при всички останали ибадети, така и при оруча възнамерението е шарт (условие). Този, който не е направил нийет за оруч, не се смята за говял, дори и да е гладувал и жадувал. Поради това възнамерението е задължително, било то за фарз, ваджиб или нафиле оруч.

Нийетът е решението за някакво действие, което се формира в ума на човека. Ако реши да извърши нещо и тръгне да го изпълни, тогава той е възнамерил да го направи. Изразяването на това възнамерение с езика е прието за добро дело.

Ставането за сахур е прието като възнамерение за оруча. Но най-подходящо е този, който ще говее, да възнамери преди да започне да говее. Заедно с това ислямските учени са обхванали по-широко времето за нийет за оруч, като са казали:

Времето за правенето на възнамерение за рамазанския оруч, за нафиле оруч и фиксираният с време обещан оруч (незир), започва след залеза на слънцето и продължава до предиобеда. През цялото това време може да се направи нийет. Но за да се направи възнамерение след изгрева на слънцето, то дотогава не трябва да е извършил нищо, което да разваля оруча. Преди залеза на слънцето или когато е достигнало зенита си (по обяд) и по-късно, не се допуска нийет за нито един вид оруч.

И поради това, че всеки ден на рамазана се приема за отделен ибадет, то тогава и възнамерението трябва да се прави поотделно за всеки ден. Не се приема да се прави нийет в началото на рамазана за целия месец.

82

6

Обстоятелствата, при които е позволено да не се говее

Неспазването на оруч по време на рамазана, когато няма никакво извинение, е от големите грехове. Но има и обстоятелства, при които е позволено да не се говее. При тези ситуации човек може да не говее или да прекъсне вече започналият оруч. В общи линии извинителните обстоятелства, позволяващи да не се говее през рамазана, са следните:

- **Болест.** Мюсюлманинът, който се страхува от продължителното му заболяване или влошаването на здравето му, при положение, че спазва оруч, може да не говее. Той издължава пропуснатия оруч след като оздравее – ден за ден. Ако има такива, които са били болни без надежда за оздравяване и затова са давали фидйе, но след това са се оправили, те правят казъ на пропуснатите дни – ден за

ден. Това, че преди това са давали фидйе за тези пропуснати дни не опрощава задължението им.

- **Старост.** Възрастните хора, които поради напреднала възраст, нямат сили да държат оруд, също могат да не говеят. За дните, които са пропуснали, дават фидйе, което може да бъде дадено както в началото на месец рамазан, така и в средата или в края му. Също може да бъде дадено както на един беден, така и да бъде разпределено между няколко бедняка.
- **Пътник.** Човек, който е определен за пътник от религиозна гледна точка, ако иска може да не говее по време на рамазана. Но след това издължава дните, които е пропуснал – извършва казъ ден за ден. Но ако по време на пътуването не се затруднява да спазва оруд, то тогава по-добре за него е да говее и да не го оставя за казъ. А ако се затрудни или всички, които са с него не говеят, тогава по-добре за него е да не говее.
- **Жена по време на бременност или кърмене.** Жените, които са бременни или кърмят и се страхуват да не навредят на себе си или на децата, също могат да не говеят.
- **Силен глад и жажда.** Ако някой, който говее, се опасява, че ще погуби себе си от глад или жажда, или че неговото душевно и физическо здраве ще се поразят, той също може да не спазва оруд. Но след като се оправи и се почувства по-добре, той непременно е задължен да прави казъ на пропуснатите рамазански дни.
- **Вършене на много тежка и трудна работа.** Ако човек работи на тежка работа, като например в рудник, и не му се правят улеснения при настъпването на рамазана, поради което, примерно, изпитва силна необходимост от вода, но в същото време не може да напусне работата заради безработицата и му е да издържи на оруд, този мюсюлманин може да не говее и след това да прави казъ на пропуснатите дни.
- **Хайз и нифас.** Жените, които се намират в месечен цикъл (хайз) или след родилно състояние (нифас) не говеят. След това те издължават дните, които са пропуснали през рамазана – ден за ден.

Да проучим - да научим

Проучете при кои ситуации може да не се спазва оруд.

7

Ситуациите, при които се разваля оруд

Безпричинното неспазване или прекъсване на оруд по времето на рамазана е от големите грехове. При развалянето (прекъсването) му независимо от начина или причината, се налага казъ. Но отделно от това, ако прекъсването е станало съзнателно и нарочно, то тогава се налага както казъ, така и кеффарет. Например,

съзнателното и нарочно ядене и пиене, сексуален контакт и пушенето на цигари и подобни на тях вещества по време на рамазана, изискват както казѝ, така и кеффарет. И тъй като спазването на оруча се основава върху това човек да стои далеч от тези неща, то тогава директното извършване на едно от тях, разваля оруча.

Кеффаретът за оруча и ситуацияте, при които се налага

Няма оруч, освен рамазанския, при чието разваляне да се налага кеффарет. При всички останали видове оруч се налага само казѝ. За да се наложи заедно с казѝта и кеффарета при развалянето на рамазанския оруч е необходимо умишлено да е извършен сексуален контакт, ядене или пиене. Кеффаретът не е обезщетение за неспазването на оруча, а за умишленото му разваляне. Поради това за този, който въобще не е възнамерил да говее и не е говял през рамазана, не се налага кеффарет. Но такъв мюсюлманин, който без оправдание не говее през месец рамазан, извършва един от най-го-

лемите грехове. За това за него не се налага кеффарет, който е възможност за компенсиране, защото въобще не е започнал да говее. А поради това, че е извършил един от най-големите грехове и е изоставил един от фарзовете на исляма, директно се налага да се покае пред Аллах.

Да проучим - да научим

Вижте в книгите по вероучение (илмихал) за детайлите, които се отнасят за кеффарета на оруча.

Казѝта на оруча и ситуацияте, при които се налага

Основната цел на оруча е опазването и отдалечаването на душата (нефса) от нещата, които възбуждат желанията и страстите ѝ. Следователно, освен при забрава и

наложителни причини, всички неща, които вредят за постигането на тази основна цел, развалят олуча, а това изисква издължаване чрез казё. А налагането на кеффарет при нарочното прекёсване на рамазанския олуч е точно поради това, че разваля олуча както формално, така и смислово. В повечето случаи умишленото прекёсване на олуча се осёществява чрез ядене, пиене и сексуален контакт за задоволяване на страстите и желанията на нефса.

Сёответно на всичко това, при наложителното разваляне на олуча – поради болест, пътуване, старост, месечен цикъл при жените и подобните на тези ситуации се прави само казё и не се налага кеффарет.

Да поговорим заедно

Направете списък на ситуацияите, при които се налага казё на олуча и ги споделете сёс сёучениците си в класа.

10

Положения, при които олучът не се разваля

Има много случаи, които могат да бъдат споменати под това заглавие. Но това, което се има предвид тук, са ситуацияите, които постоянно се случват, и при които хората бъркат дали олучът е прекёснат или не. Някои от тях са следните:

- а) Яденето, пиенето и сексуалните контакти **при забравяне** не развалят олуча.
- б) Даването на кръв.
- в) Преглъщането на слюнката, която е в устата.
- г) Неволното попадане на прах или дим в устата и гърлото.
- д) Кёпането след времето на имсак на човек, който е станал джунуб преди имсак.

Да проучим - да научим

Проучете и научете и другите положения, при които не се разваля олуча!

11

Неща, които са мекрух за говеещият

Заедно с нещата, които развалят олуча, има и такива, чието извършване от страна

на говеещият е мекрух. Най-важните от тях са:

- а) Опитване на вкуса на нещо, без да се поглъща.
- б) Събиране на слюнката в устата и поглъщането ѝ наведнъж.
- в) Дъвчене и държене в устата на нещо, което не се разлага, няма вкус или цвят.
- г) Страстна прегръдка или целувка. Но ако тя доведе до оргазъм и еякулация при двойката, или единият от тях погълне слюнката на другия, то тогава оручът се разваля.
- д) Вършене на дейности, които причиняват безсилие и отпадане по време на рамазана. Поради това, че могат да станат причина за изоставянето на фарза или неговото непълно изпълнение, това е прието за мекрух.

86

12

Нещата, които оручът допринася на човека

Най-важната полза от оруча за индивида е, че го опазва от лошите постъпки и навици. Защото оручът, който ислямската религия изисква, е този, който се спазва от сърце и със съзнание. Основната цел на ибадета оруч е да насочи човека към добри дела и да го опази от лошите и непристойни навици.

В айета: „О, вярващи, предписано ви е говеенето, както бе предписано и за онези преди вас, за да се побоите.“ (ел-Бакара, 2:-183), се оповестява основната причина, поради която оручът е станал фарз. Целта е постигането на богобоязънта (таква) от страна на мюсюлманина.

Чрез оруча човекът троши веригите на непристойните си навици, които закоравяват сърцето и не им позволява да го водят към злините и лошотиите. Така изпитва щастие, поради това че използва волята си за извършването на добри и праведни дела. По този начин пречиства сърцето и го пази от мисли и наклонности, които са в противоречие с неговото съществуване. Разбиранията, които целят единствено страстите на земния живот, понижават човека и го докарват до нивото на животните. Оручът, лишавайки го за известно време от земните страсти, му предоставя възможността да се самоконтролира и да не гледа света единствено през прозореца на материалните удоволствия, а да види, че има други по-важни – духовните удоволствия.

Чрез оруча човекът придобива навик за преодоляване на нервите и гнева.

Оручът слага юзда на желанията и страстите, помага му да се самоконтролира и опазва целомъдрието му.

Оручът го учи на търпение и издръжливост, кара го да свиква с трудностите и проблемите, прави го по-зрял.

Човек научава най-добре стойността на нещата, които притежава, след като ги загуби. Оручът ни дава доста важни поуки. Този, който за известно време не може да се възползва от дадените му блага, след това по-добре ще осъзнае стойността им.

Оручът въздейства значително върху отношението на човека към дадените му блага и той се научава да ги използва по-точно и правилно.

Една от най-важните цели на оруча е човекът да развие чувството си за благодарност към Аллах Теаля за всички блага, с които Той го е дарил.

Тези, които притежават това чувство, ще могат да споделят тези блага, както Аллах им е повелил.

Чрез оруча чувствата за състрадание у човека спрямо бедните нарастват. Така той започва да ги съжалява, да проявява милост и да им помага. Чувството за съжаление у хората се появява най-често по време на страдание. Когато се разболеете, по-добре осъзнава състоянието на болните, а когато е гладен – това на гладните. Погледнато от тази гледна точка, оручът развива чувството за милост и състрадателност у човека. Защото ситият не може да възприеме състоянието на гладния, то може да бъде осъзнато единствено от този, който също е бил гладен.

Чрез оруча човекът изпълнява ибадет през целия ден. Той изпитва огромно удоволствие, когато искрено служи на Всевишния Аллах. Така този, който голее от сутринта до вечерта непрекъснато преживява това огромно удоволствие. Това състояние му дава възможност духовно да се възвиси до нивото на меляикетата. А щастие, което задоволството на Аллах предоставя в духовния свят на човека, е най-високата степен, за която оручът допринася.

„Яжте на сахур, защото в храната на сахура има берекет.“ (Муслим, Съям, 45)

„Онзи, който покани на ифтар човек, който е говял, печели награда колкото този, който е говял, а наградата на говеещия не се смалява с нищо.“ (Тирмизи, Савм, 82; Ибн Мадже, Савм, 45)

„Ако някой по време на оруч яде и пие, забравяйки, че е говял, нека не прекъсне оруча си, а да го продължи. Защото (в този случай) Аллах го е нахранил и напоил.“ (Бухари, Савм, 7)

Нека да отбележим

- Оручът предпазва човека от лошите дела.
- Оручът го предпазва от мислите и наклонностите, които са в противоречие с целите на човешкото съществуване.
- Оручът му помага да контролира себе си.
- Оручът кара човека да свиква с трудностите и проблемите.
- Оручът изгражда у него навик за преодоляване на яда.
- Оручът учи на търпение.
- Оручът дава възможност да се научи стойността на притежаваните блага.
- Оручът развива чувството за милост и състрадание.
- Оручът е стимул за духовното му възвисяване.

ДА ПРЕГОВОРИМ РАЗДЕЛА

88

1. Какво е сахур и може ли да се говее без сахур?
2. Какво е имсак и кога настъпва времето му?
3. Какво е мукабеле?
4. Какво е фидйе и какво е фитре?
5. Кои са извинителните обстоятелства, при които е позволено да не се спазва оруч?
6. Какво означава кеффарет за оруч?

ТЕСТ

1. Кое от посочените не е от извинителните обстоятелства, при които е мубах (позволено) неспазването на оруч?

- А) Да бъде бременна жена или кърмачка.
- Б) Да работи толкова тежка и трудна работа, че да не издържа на говеенето.
- В) Да е влязъл в итикяф.
- Г) Ако при говеене се увеличи времето за оздравяване.

2. Кое от посочените трябва да направи човек, който поради старост не може да спазва оруч?

- А) По възможност да дава фидйе за всеки ден, в който не е успял да говее.
- Б) Не трябва да дава фидйе, защото така или иначе не е способен да спазва оруч.
- В) Трябва да намери някой, който да говее вместо него.
- Г) Няма никакви религиозни задължения относно оруча.

3. Кое от долупосочените трябва да направи човек, който забравяйки, че е оруч, е ял или пил?

- А) Трябва да направи казá и отговее този ден.
- Б) Трябва да спре с яденето и пиенето и да продължи оруча си, като за това не се изисква казá.
- В) Ако оручът, който говее, е фарз (т.е. от месец рамазан), трябва да го отговее като казá, а ако е нафиле, не трябва да се отговява.
- Г) Трябва да даде фидйе за този ден.

4. Кое от посочените не е мустехаб за говеещия?

- А) Да става за сахур и да го забави до времето за имсак.
- Б) Да не закъснява с ифтара.
- В) Да прави дуа по време на ифтара.
- Г) Когато говее – да не говори и да мълчи.

5. Какво трябва да направи този, който е смятал, че времето за ифтар е настъпило и е разговял, а то все още не било дошло?

- А) Трябва да направи казá на този ден и да се издължи чрез кеффарет.
- Б) Да направи само казá на този ден.
- В) Не прави нищо, защото е приел, че времето за ифтар е настъпило и е разговял. Това не е направено съзнателно.
- Г) Плаща се само фидйе за този ден.

МОЯТ ИБАДЕТ
МОЯТ ИБАДЕТ

РАЗДЕЛ

V

The background of the page is a warm, golden-brown collage. It features several autumn leaves in various shades of orange, yellow, and brown, some with detailed vein patterns. Overlaid on these are several hands in a similar warm tone, some appearing to hold or support others. The overall effect is one of warmth, generosity, and care. There are also some sparkling light effects scattered across the image.

Споделянето и подпомагането в исляма: ЗЕКЯТЪТ И САДАКАТА

1. Чувството на човека да споделя и помага
2. Значението, което ислямът отдава на споделянето и подпомагането
3. Садаката
4. Зекятът като ибадет за споделяне и подпомагане
5. Основните понятия за зекята
6. Хората, които са длъжни да дават зекят
7. Хората, на които може да се даде зекят
8. Имуществата, които подлежат на зекят
9. Нещата, които зекятът допринася за човека
10. Нещата, които зекятът допринася за обществото
11. Споделяне на щастието и радостта
12. Споделяне на мъката и скръбта при нещастие
13. Учреждения за социално подпомагане в мюсюлманско-турската традиция

ОТНОСНО РАЗДЕЛА

В раздела се разглеждат:

- Зекятът и садаката, които са най-важните материални ибадети в ислямската религия.
- Приносът на зекята за обществото, обсъждат се и някои основни норми на науката фъкъх, които се отнасят до зекята.
- Редица теми, свързани със споделянето и подпомагането в ислямската религия, съобразно факта, че зекятът и садаката са практически примери за развиване на чувството за споделяне в исляма.
- Колкото е важно споделянето на благата и радостта, с която Аллах ни е дарил, толкова е важно и взаимното споделяне на неприятностите и мъките. За това се разглеждат и теми, свързани с посещението на болните и споделянето на техните мъки и притесненията им.
- В сферата за споделянето на благата, щастието и радостта се разглеждат и теми, свързани с честванията на байрамите и другите свещени дни и нощи.

УЧЕБНИ ЦЕЛИ

В този раздел:

1. Ще придобием основни познания относно зекята и садаката.
2. Ще научим значението на термини като зекят, садака, нисаб, фидйе, фитре и други, и ще видим каква е разликата между тях.
3. Ще научим за кого е фарз зекята, кои са имуществата, за които трябва да се дава, и в какви размери.
4. Ще разберем по-добре значението, което отдава ислямската религия на споделянето.
5. Във връзка със споделянето на щастието и радостта, ще придобием кратки познания относно религиозните празници и другите свещени дни и нощи.
6. В контекста на споделянето на мъките и неприятностите, ще се доберем до кратки познания, отнасящи се до религиозните задължения по отношение на посещенията на болните и участването в погребенията.

ИЗУЧАВАНЕ НА РАЗДЕЛА

1. Консултирайте се относно зекята с ваши близки и познати, които са давали зекят.
2. Ако вие самите не давате милостинята фитре, попитайте вашите родители дали са давали досега фитре за вас или не.
3. Научете повече за айетите в Свещения Коран, които директно говорят за взаимопомощ като зекята, садаката и инфака, и защо в тях се набляга толкова върху споделянето и подпомагането.
4. Опитайте се да научите повече за организациите, основани от мюсюлманите за социално подпомагане и солидарност, споменати в ислямската история.
5. Научете от книгите по ислямска история за побратимяването между енсарите и мухаджири-те, което Пратеника на Аллах (с.а.с.) осъществил веднага след преселението му от Мекка в Медина.

1

Чувството на човека да споделя и помага

Едно от качествата, които са вродени у човека е чувството за споделяне и подпомагане. Но той трябва да активира развиването му, което открай време е в неговата природа. Може би една от най-важните функции на зекята е да заздравя, и развие това вродено чувство, да не позволява да отслабне или изчезне под въздействието и влиянието на егоизма и алчността, които също са от вродените човешки чувства. Значително важно е от човешка гледна точка да се развие съзнанието за споделяне и подпомагане, вместо постоянният стремеж за печалба, който възниква под влиянието на алчността. На това разбиране се базират социалното подпомагане и солидарността в исляма. Зекятът не само развива това съзнание, а го институционализира, което може да бъде олицетворено като: „Спомняйки си за Даващият благата, раздай част от това, с което Той те е дарил на изпитващите необходимост“.

Това, че зекятът е едно религиозно задължение става повод тази помощ да бъде направена доброволно и от сърце. А когато нещо постоянно се прави доброволно и от сърце, то се превръща в навик у човека. Така зекятът се превръща в удоволствие за този, който го дава.

Подпомагането, което се споменава като *зекят*, *инфак* и *садака* и се насърчава почти във всяка сура на Свещения Коран, ако постигне реалното си развитие и функциониране, ще доведе до зараждането на завидното разбиране за солидарност и подпомагане.

93

2

Значимостта, която религията отдава на споделянето и подпомагането

Един от въпросите, върху които най-много се набляга и насърчава в Свещения Коран, е споделянето на препитанието, с което Аллах Теалъ е дарил рабите Си.

Първото поколение в исляма – сахабиите, които са получили обучението си директно от Пратеника на Аллах, са показали най-добрите примери за взаимно споделяне и подпомагане. За това се говори с похвала в Свещения Коран.

Също така мюсюлманите, които идват в поколенията след тях, са успели да запазят жизнена душевността на взаимното подпомагане в продължение на векове. Тяхното разбиране е станало причина за образуването на редица социални организации и институции - фондацииите и вакъфите са най-добрият пример за това.

Значението, отдадено на споделянето и подпомагането в исляма не е само реторика. Най-големият пример за това е братското разбирателство и солидарността между мединските мюсюлмани и преселниците от Мекка. Това разбирателство и

подпомагане между тях е невиджан и рядък пример, който не се е срещал нито преди тях, нито след тях в историята. Мединските мюсюлмани споделили всичките си средства с мюсюлманите, които единствено поради вярата си били прогонени от Мекка и за това били наречени енсар (помагачи). Сахабиите от Медина не помагали доброволно поради това, че били много богати, а както се споменава в Корана – поради това, че предпочитали своите братя пред себе си. Основата на това разбиране не се опира върху материалното богатство, а върху верското и духовното. В тази практика е възможно да се види конкретния подход на ислямската религия към същността на споделянето и солидарността.

Споделянето се заповядва в много айети на Свещения Коран. Даже добрите обноси към бедните от страна на тези, които нямат какво да им дадат, били приети и оценени от Всевишния Аллах като споделяне. Една от главите, в които усилено се набляга върху тази заповед, е сурата Исра. В нея заедно с айетите, които насърчават и заповядват споделянето, са разкрити и някои мерки относно етиката на споделянето. Тези мерки в същото време предлагат и стратегията на балансираното споделяне. Ето накратко как могат да бъдат представени тези правила: „Никога да не се забравя, че Аллах е Този, Който дава всичко; споделянето да се започва най-напред от близките роднини; да се отнася равнодушно към всички; да не се разхищава; да се дава и помага на бедните, нямащите, останалите на пътя и изпитващите необходимост, въпреки че не са поискали.”

94

„И отслужвайте молитвата, и давайте милостинята зекят, и каквото и благо да направите отнапред за душите си, ще го намерите при Аллах. Аллах съзира вашите дела.” (ел-Бакара, 2:-110)

3

Садаката

Понятието „садака”, което в повечето случаи се използва като термин, който изразява безвъзмездното даване на бедните и изнемогващите за печелене задоволството на Аллах или извършване на добри и благосклонни дела към тях, в действителност обхваща много по-широка сфера. Садаката може да бъде фарз, ваджиб или нафиле.

В основата на садаката, която е фарз, стои зекятът. Но понякога има и такива извънредни случаи, при които раздаването на богатството може да стане фарз за мюсюлманина. Като например, ако животът на един мюсюлманин е обвързан с даването на това богатство, то става фарз. А фитрето е садаката, която е ваджиб.

Садаката, която се дава извън сферата на фарза и ваджиба, се нарича *нафиле*. Тук под нафиле се има предвид тази, която не е задължителна, а се раздава за спечелване на севаб, награда от Аллах.

„Милостинята зекят е за бедняците и за нуждаещите се, и за онези, които я събират, и за приобщаването на сърцата [към исляма], и за [откуп на] робите, и за длъжниците, и за тези по пътя на Аллах, и за пътника [в неволя] – задължение от Аллах. Аллах е всезнаещ, премъдър.“ (ет-Тевбе, 6:-60)

Зекятът, който е фарз и фитрето, което е ваджиб, са от определените по количество садака. При първата условието е да се достигне нисаба и да измине една година след-достигането му, а при втората е достатъчно достигането на нисаба. А садаката, която се дава при извънредни сл учай на бедните и изнемогващи мюсюлмани, е в минимални размери, колкото да посрещне основните им нужди.

Въпреки че в повечето случаи под понятието „садака“ се разбира само финансовото подпомагане, всъщност не е така. Защото в широкия смисъл садаката включва всички видове добрини и подпомагания. Следователно, ако човек направи каквато и да е добрина, било то за хората или животните, или пък за природната и социалната среда, това се оценява в рамките на понятието садака. Както се споменава в един от хадисите на Пратеника (с.а.с.), дори и посрещането на хората с усмихнато лице е вид садака. Тя формира у човека съзнанието, че всички средства, които са в неговите ръце, са му дадени като дар от Аллах Теаля. Така той достига доблестта да дава на изпитващите необходимост от това, с което Аллах го е дарил. Той вижда всички хора, с които живее заедно, но нямат това, което той има, като членове на едно семейство и вярва, че трябва да развие чувството за взаимно подпомагане и солидарност между тях. С това чувство той пречиства душата си от алчността на егото и тя се препълва с желанието да извършва добрини. Обществото, измежду чиито индивиди се е разпространила садаката, животът се превръща в сфера за взаимно подпомагане и сътрудничество, на индивидите, а не в брутална и сурова среда.

„Праведността не е да обръщате лице на изток или на запад, праведността е у онзи, който вярва в Аллах и в сетния ден, и в ангелите, и в Писанието, и в пророците, и раздава от своя имот, въпреки любовта си към него, на роднините и сираците, и на нуждаещите се, и на пътника [в неволя], и на просяците, и за освобождаване на робите, и отслужва молитвата, и дава милостинята зекят; и у изпълняващите своя обет, когато са обещали, и у търпеливите в злочестие и беда, и във вихъра на битката. Те са искрените и те са богобоязливите“ (ел-Бакара, 2:-177)

Нека да отбележим

Някои милостини продължават да допринасят севаб на човека, дори и след смъртта му. Те се наричат „садака-и джарийе“, което означава „трайна, текуща садака, която допринася севаб без прекъсване“.

В един хадис, делата, които са извор за постоянна награда, са споменати по следния начин:

“Когато човек умре, неговите дела се прекратяват, освен три от тях: трайната садака (садака-и джарийе), полезната наука (ученик/книга) и възпитаното дете, което прави дуа за него.” (Муслим, Васиййе, 14; Ебу Давуд, Весая, 14; Тирмизи, Ахкям, 36).

Да поговорим заедно

Намерете и други примери, които влизат в сферата на садака-и джарийе и ги споделете с останалите.

Знаете ли какво е камък за поставяне на садака (садака ташъ)? Обсъдете го в клас!

Нека да коментираме

Ако при болен си отишъл,
и глътка вода си му дал,
утре пред теб ще бъде поднесено,
като истинско дженнетско пиво.

Юнус Емре

Разтълкувайте казаното от мъдрия поет Юнус Емре в по-горните стихове!

Нека да обсъдим

„Всяка законна и добре извършена работа е садака“ (Бухари, Едеб, 33; Муслим, Зекят, 53).

„Три неща следват мъртвия (до гроба): Неговите близки, богатството и делата му. (Когато той се погребее) близките и богатството му се връщат, а делата му остават с него.“ (Бухари, Рикак, 42; Муслим, Зухд, 5).

„Не пренебрегвай нищо от добротворството, дори само това – да срещаш своя брат с приветливо лице!“ (Муслим, Бирр, 144).

„Винаги щом мюсюлманин засади растение и от него яде човек, добитък или птица, това се приема като дадена от него садака, и така до съдния ден.“ (Муслим, Мусакат, 10).

„Когато някой човек изразходва за близките си средства, очаквайки единствено задоволството на Аллах, те за него са садака.“ (Бухари, Иман, 41, Мегази, 12, Нафакат, 1; Муслим, Зекят, 49; Несаи, Зекят, 60).

„Ръката, която дава, е по-добра от ръката, която взима. Първо дай на онези, които са под твоя издръжка. Най-добрата садака е даваната от излишъка на богатството. Който се въздържа (и не иска от хората), Аллах го предпазва от просия. Който се задоволява с малко, Аллах го обогатява“ (Бухари, Зекят, 18, Нефакат, 2; Муслим, Зекят, 94-97, 106, 124).

„Даването на садака не намаля богатството. И докато рабът опрощава грешките на другите, Аллах издига достойнството му. Който е скомроен заради Аллах, Той го издига.“ (Муслим, Бирр, 69).

Вземайки предвид споменатите по-горе хадиси, обсъдете значимостта на садаката!

4

Зекятът като ибадет за споделяне и подпомагане

Зекятът става фарз (задължителен) в Медина през втората година по хиджри. Значението на айети като: **„И отслужвайте молитвата, и давайте милостинята зекят...”** (ел-Бакара, 2:-43,110; ел-Хадж, 22:-78; ен-Нур, 24:-56; ел-Муджаделе, 58:-13; ел-Муземмил, 73:-2), споменати в Свещения Коран, са от доказателствата за задължителността на милостинята зекят.

Ислямската религия е обединила споделянето с вярата и е сторила зекята като едно от основните ѝ условия.

Според исляма, истинският собственик на богатството, което човек притежава, е Аллах. За това е задължен да дава от повереното му богатство и на другите. Този въпрос е споделен открито в изключително много айети (ен-Нур, 24:-33). Свещеният Коран споменава за качествата на смирените и чувстващи отговорност раби и специално се отделя място и на раздаващите в името на Аллах (ел-Бакара, 2:-2-3). Освен това в Корана се споменава, че бедните имат дял в имотите на богатите (ез-Зарият, 51:-19; ел-Меаридж, 70:-24-25), и се акцентира върху това, че това, което богатите дават на бедните, не е благоволение и милост от тях, а по-скоро е техен дълг и човешко задължение.

Зекятът е вземането един път годишно на определена част от имуществото на мюсюлманина, който според поставените от религията условия се смята за богат и може да дава на бедните.

Ислямът не е оставил подпомагането на бедните да бъде доброволно, а е повелил на всеки, който е достатъчно богат, да дава задължително зекят, защото е от имуществото, което Аллах е дал на богатите.

Зекятът ни допринася големи ползи както на този свят, така и в отвъдния. На този свят – доверие, изобилие, благодат и щастие, а в отвъдния – дженнет.

В айета: **„Вземи от техните имоти милостиня, за да се пречистят с нея и да им се въздаде! И се моли за тях! Твоята молитва е успокоение за тях. Аллах е всечуваш, всезнаещ.”** (ет-Тевбе, 9:-103), се изразява печалбата на даващите зекят, а в айета: **„Които трупат злато и сребро, и не раздават от него по пътя на Аллах – извести ги за болезнено мъчение”** (ет-Тевбе, 9:-34), загубите на недаващите.

Нека да обсъдим

Обсъдете в клас какво се има предвид под: „Зекятът осигурява берекет в имуществото.”

5

Основните понятия за зекята

За да се разбере по-добре значението му, трябва да научим някои основни понятия и термини. Нека разгледаме най-важните от тях:

Нисабът

В речника думата „нисаб“ има значения като същността на нещо, корена му, минималната граница и брой и други, а терминологичното ѝ значение е: определено количество, което е установено с цел да бъде критерий за богатството при ибадети като зекят, фитре и курбан. Нисабът, може да бъде определен още като, минималната граница, за да бъде считан някой за богат или минималният критерий за богатство. Този, който притежава богатство, което надхвърля неговите заеми и основните му потребности, от религиозна гледна точка е богат.

Не е позволено на хора, които от религиозна гледна точка не падат под границата на нисаба, да вземат садака, зекят или фитре, поради това, че те са за бедни. За тях е ваджиб, ако на Курбан байрам отговарят и на останалите условия да колят курбан, а през рамазана да дават фитре. Нисабът, който е приет като минималния критерий за богатството, е бил определен от Пратеника на Аллах съгласно условията на онзи период. Този минимален критерий в един аспект показва и средния финансов стандарт на мюсюлманското общество от онова време. Стоките, които се използват при определянето на нисаба, са били най-разпространеното средство за богатството в онзи период. Този метод е бил запазен и в следващите периоди, в които социалните и икономическите условия са останали еднакви и не са се променили.

Нека да отбележим

Нисабът е определеното количество, което е установено като критерий за задължителността на зекята. Следователно този, който има стоки или пари, които надминават минималния критерий за богатство, определен от религията, се смята за богат и е задължен да дава зекят. А тези, чиито стоки или пари не са достигнали тази граница или са достигнали, но върху тях не е минал срокът от една лунна година, не са задължени да дават зекят.

Хаваидж-и аслийе (основни потребности)

Думата „хаваидж-и аслийе“ означава естествени, основни потребности. А като религиозен термин – това са основните потребности, които се изключват от имуществото при изчисляването на нисаба за зекят, фитре или курбан.

Някои от тях са: лично жилище, превозно средство, хранителни продукти и облекла, които да стигнат за една година на семейството му, домашни потреби, лични книги, занаятчийските инструменти и всички останали неща, които са необходими в нормалния живот.

Критериите за основни потребности частично могат да се променят според времето, жизнената среда и условията, в които се живее. Например, за хората, които водят скитнически и чергарски живот – жилището не е основна необходимост, но за установените (муким) то е естествена необходимост. Съответно на това, основните потребности на човека се определят според мястото, времето и обстоятелствата, в които се намира. При изчислението на нисаба за зекят, фитре и курбан, тези основни потребности не се включват имуществото на лицето, защото са основните му необходими за

един нормален и съответстващ на човешкото му достойнство начин на живот.

6

Хората, които са длъжни да дават зекят

Тези, които са длъжни да дават зекят, са разумните, достигналите възраст на пубертета и имащите имуществва и богатство, което надминава определената от религията граница – нисаб. Съответно на това, условията, които трябва да са у лицето, което е длъжно да дава зекят, са следните:

- а) Да бъде мюсюлманин.
- б) Да е достигнал възрастта на пубертета (булюг).
- в) Да бъде разумен.
- г) Да няма заеми.

Хората, които не са мюсюлмани, тези, които не са достигнали зрелостната възраст и психично болните не са задължени да дават зекят. Също и тези, които имат стока и пари, които надминават границата на нисаба, но стигат единствено за заплаща-

нето на заемите им, не са задължени.

7

Хората, на които може да се даде зекят

„Милостинята зекят е за бедняците и за нуждаещите се, и за онези, които я събират, и за приобщаването на сърцата [към исляма], и за [откуп на] робите, и за длъжниците, и за тези по пътя на Аллах, и за пътника [в неволя] – задължение от Аллах. Аллах е всезнаещ, премъдър.“ (ет-Тевбе, 9:-60)

Хората, на които може да се дава зекят са:

- Бедните
- Нуждаещите се
- Задължените
- Пътниците
- Хората, които се борят за религията и тези, които я разпространяват.
- За приобщаване на сърцата на хората към исляма.
- Служителите, които са назначени от държавата за събиране на зекят.
- На робите, които искат да бъдат освободени.

Когато се дава зекят, за предпочитане е да се спазва следния ред. Да се дава най-напред на братята, сестрите и техните деца, на чичото, лелите, вуйчото и техните деца, на другите близки и роднини, на близките съседи, колеги и другите бедни, които се намират в обществото, в което живее даващият зекята. Ако има бедни сред близките и роднините на даващият зекят, най-добре е да започне от тях.

Зекятът не се дава на майката, бащата и техните майки и бащи (дядовците и бабите); на синовете, дъщерите и внуците; на съпрузите; на немюсюлманите и богатите. На тези, които не са мюсюлмани може да се дава садака, но зекят – не.

„Хората, които раздават своите имоти по пътя на Аллах, приличат на зърно, родило седем класа, а във всеки клас – по сто зърна. Аллах умножава комуто пожелае. Аллах е всеобхватен, всезнаещ. Онези, които раздават своите имоти по пътя на Аллах и после нито натякват, нито обиждат, имат наградата си при своя Господ. И не ще има страх за тях, и не ще скърбят. Добри думи и прошка са за предпочитане пред милостиня, последвана от обида. Аллах е над всяка нужда, всеблаг. О, вярващи, не проваляйте своята милостиня с натякване и обида, както онзи, който раздава своя имот за пред хората на показ, а не вярва в Аллах и в сетния ден! Той прилича на гладка скала с пръст отгоре, но щом над нея се изсипе силен дъжд, оголва я. Така са безсилни за онова, което са придобили. Аллах не напътва невярващите хора.“ (ел-Бакара, 2:-261-264).

Да поговорим заедно

Говорете с приятелите си относно айетите, споменати по-горе.

Имуществата, които подлежат на зекят

За да подлежи едно имущество на зекят, то трябва да е в повече от основната необходимост на човека, да е достигнало границата на нисаба, да е притежавано от лицето една лунна година и да е имущество с качеството да нараства (*нема*) в истинския (хакики) или религиозно-нормативния (хукми) смисъл на думата. Стоката или имуществото, което се увеличава чрез търговия като животните, земеделските и търговските стоки, са в категорията на истинското нарастване (*хакики нема*). А златото, среброто и парите, спадат към категорията на религиозно-нормативното нарастване (*хукми нема*), тъй като те имат способността да бъдат превърнати в инвестиции и да докарват приходи. В рамките на тези общи принципи, нека сега се опитаме да дадем кратка информация за стоките, които подлежат на зекят.

Зекятът на търговските стоки, златото, среброто и парите

Всички видове търговска стока, злато, сребро и пари подлежат на зекят. Този, който притежава някои от тези неща, когато дава зекят, ги оценява и пресмята заедно.

Зекятът на златото и среброто

Нисабът на златото, както беше споменато, е минимум 80,18 грама, а на среброто е 561 грама. В ранните години на исляма 80,18 грама злато се равнявали на 561 грама сребро. Но в наши дни среброто до голяма степен е загубило стойността си спрямо златото. Затова, когато в днешно време се изчисляват парите и другите подлежащи на зекят търговски стоки, се взема под внимание нисаба на златото. И ако някой притежава сребро, което по стойност се равнява или надвишава нисаба (т.е. 561 грама сребро), той пресмята неговата стойност и дава зекята си според нисаба му. Количеството, който трябва да се раздава е $1/40$ (2,5%).

Зекятът на парите

Ако стойността на притежаваните пари достигнат нисаба на златото, подлежат на зекят. Ако притежаваните пари не са достигнали нисаба, но лицето има злато и търговски стоки, тогава той ги събира, и ако стойността на всички заедно достигне границата на нисаба, дава зекят.

Количеството, който трябва да се раздава е $1/40$ (2,5%).

Зекятът на животните

Животните, които подлежат на зекят са: овца, коза, крава, биволица, камила и кон. Тези, които се отглеждат за развъждане, мляко или вълна и прекарват повечето от годината по баирите и пасбищата, когато достигнат броя на нисаба, подлежат на зекят.

Дребен добитък (овце и кози): на 40 овце или кози се дава една овца или коза.

Едър добитък (говеда и биволи): на 30 говеда или биволи се дава една юница, навършила година.

Камили: на 5 камили се дава една овца или коза.

Зекятът на земеделските стоки

За земеделските стоки, придобивани от места, които се поливат без труд – от дъжд, река или поток, се дава една десета ($1/10$) от реколтата за зекят. А за тези, които се поливат с труд и разходи, се дава една двадесета ($1/20$) от реколтата.

Да проучим - да научим

Проучете и научете начина, по който се дава зекятът.

Нещата, които зекятът допринася на човека

„Вземи от техните имоти милостиня, за да се пречистят с нея и да им се въздаде! И се моли за тях! Твоята молитва е успокоение за тях. Аллах е всечуващ, всезнаещ.“ (ет-Тевбе, 9:-103)

Споменатото в по-горния аyet пречистване чрез зекята може да бъде прието както от индивидуална, така и от обществена гледна точка. Зекятът прочиства и опазва духа на индивида от болести като скъперничество, вулгарност, егоизъм и завист. По този начин опазва обществото от хората с тези лоши характерни черти, които в повечето случай са първоначалната причина за появата на, враждебност и отнемане на чуждите права в обществото.

Зекятът се споменава на много места в Свещения Коран заедно с намаза, което показва колко важна роля заема той в духовното прочистване на човека. Защото намазът приближава раба до Аллах и по този начин осигурява нравственото му прочистване, а зекятът, който следва намаза навсякъде, помагайки му да се изчисти от слабостите, които изпитва към богатството, го кара да придобие чувството за подпомагане и солидарност.

От ислямска гледна точка богатството, за което не се дава зекят, се приема за нечисто. Имуществото се пречиства единствено с даването на зекята му. По този начин мюсюлманинът, който дава зекят, изпитва щастие и радост както от това, че духовно се е пречистил, така и от това, че е пречистил имуществото си. Чрез зекята той се отървава и от слабостите, породени от слабостта му към имането. Ако няма контрол, човек ще се опита да умножи своето богатство без да внимава, дали става по позволен или забранен начин. След това не би помогнал на никого. Зекятът предпазва човека и от такава участ...

Хората, които дават зекят, изпитват щастие и радост както от това, че са изпълнили заповедта на Аллах, зарадвайки бедните, а и от това, че всичко, което са похарчили, ще им бъде върнато отново. От друга страна, дуата на хората, които са зараждали, е още по-голям повод за щастieto и радостта им.

Друга радост, която вярващите ще преживеят с даването на зекята, е в резултат от изпълняването на дълга за благодарност към Аллах. Защото благодарността за дадено благо става чрез благо от същия род, т.е., ако Аллах те дарява с богатства, ти може да Му благодариш, като раздаваш от тях на бедните в знак на благодарност към Него.

От друга страна, зекятът влияе положително и върху бедните. Той ги предпазва от евентуални отрицателни чувства към имуществото на богатия – като ревност и омраза.

10

Нещата, които зекятът допринася на обществото

За да се живее в здравословно общество, съзнанието за споделяне е изключително важно. В обществата, където го няма доминира егоизмът и самолюбието. А там където властва егоизмът, появата на конфликти и разправии е неизбежно, което довежда до социално напрежение и безредици. Макар че чрез някои законни разпоредби до определена степен се контролират раздорите там, където не достига ръката на закона, те протичат доста безмилостно. Най-важната социална функция на зекята е да премахне егоизма и осигури надмощие на съзнанието за споделяне, и по този начин да се предотвратят потенциалните конфликти в обществото. В обществата, където се прилага зекятът, се разгръща щедростта и великодушието. Зекятът, казано буквално, възпламенява чувствата за солидарност и подпомагане. Враждебността към чуждото имущество и богатство намалява, засилва се доверие в обществото. Хората започват да се обичат и уважават, така се осигурява щастие и спокойствието в него.

Сътрудничеството и солидарността водят след себе си единството и сплотеността в радост и мъка, а оттам и до социалната взаимопомощ и спойка. Така зекятът се превръща в мост на добротата и състраданието от богатия към бедния; и любов и уважение от бедния към богатия.

104

11

Споделянето на щастието и радостта

Думите „Чрез споделяне щастието се увеличава, а тъгата намалява.“ е поговорка, която отразява самата истина на живота. Тя е общият постигнат резултат от колективния опит на обществото и в същото време е приета и препоръчана от ислямската религия.

Споделянето на щастието и тъгата на хората е едно от правата на мюсюлманинът към мюсюлманина. Приемането на покана за сватба или тържество, посещение на болните, отиването на погребение и изказването на съболезнование са от примерите за споделяне на мъките и радостта, споменати в хадисите на Мухаммед (с.а.с.). А самият той, споделяйки радостта и мъката на хората около себе си, на практика ни е показал това.

Байрамите

Мюсюлманите имат два религиозни празника в годината – Рамазан и Курбан байрам. За богатите е ваджиб по повод Рамазан байрам да дават фитре, а по повод Курбан байрам – да колят курбан. Това показва значимостта, която отдава ислямската религия на споделянето, на радостта и щастието през празничните дни.

Байрамите са дни на радост и щастие за мюсюлманите. По време на тях вярващите се радват на това, че са успели през рамазана – чрез говеенето, а през курбана – чрез коленето на курбан, да изпълнят заповедите на Аллах и да останат на правия път, който Той им е посочил.

През байрама вярващите се поздравяват един друг. А тези, които се намират надалеч, се поздравяват с картичка или с други комуникационни средства..

Посещават се родителите и другите възрастни роднини, взема се тяхната благословия. Помиряват се сърдитите. Взаимно се дават и получават подаръци, което увеличава щастieto и радостта. По този начин се осъществява сплотеността в обществото.

Свещените нощи

В Свещения Коран, споменавайки, че Нощта Кадир е превъзходна от хиляда месеца, се отдава специално място на нея. Защото низпославането на Свещения Коран започва тогава. Освен тази вечер, вечерта, в която е роден Пейгамбера (мевлид), вечерта, в която се осъществило нощното пътуване – исра и мирадж, нощта, която идва петнадесет дена преди рамазан – бераат, и нощта, която съвпада с първия петък на трите свещени месеци – реджеб, шабан и рамазан, са заели специално място в нашата религиозна култура и са били наречени „кандил“ (кандила, светли нощи).

Тези специални нощи са повод за радост и щастие при мюсюлманите, тъй като са причина за извинение и прошка от Аллах, за укрепване на единството, братството и солидарността между тях.

Тези нощи са повод за самоконтрол на вярващите. В тях те ревизират миналото си и се подготвят да отворят вратите на бъдещето.

В тези нощи вярващият с духовно спокойствие си припомня за отговорностите си към Създателя, семейството, родината и цялото човечество. По този повод изоставя прегрешенията и недостатъците, разтваря сърцето и ръцете си за всеки, до който може да достигне. И както самият той, така и всички останали около него се възползват от благодатта им.

Освен Нощта Кадир, в нашата култура заемат място и тези свещени нощи: Мирадж, Бераат, Мевлид и Регаиб.

Да проучим - да научим

Научете времето и датите на свещените нощи, вижте какво трябва да се прави в тях. После споделете знанията си по въпроса с вашите съученици.

Петъчният ден – джума

Петъчният ден е много важен за мюсюлманите по отношение на тяхното единство и сплотеност. Този свещен ден е като седмичен празник. Петъчният намаз не може да се кланя индивидуално, а групово, с джемаат. А това означава, че хората от което и да било населено място трябва веднъж седмично да се събират на едно място. Това, че изпълняването на джума намаз е един от най-важните фарзове и са използвани много тежки изрази за тези, които го пропускат, е доказателство за значимостта, която ислямската религия отдава на този ден. Така че тези, които религиозно са задължени да кланят намаз и нямат никакви извинителни причини, за да не отидат, за тях по време на джума не е джаиз (разрешено) да правят търговия; това е харам. А това също показва колко е важно участието на джума намаз.

„Който в петъчния ден се изкъпе и се почисти според възможностите си, среше косата и брадата си, после се парфюмира и се отправи за джамията, където не прескача и не притеснява хората, кланя (нафиле) намаз според възможното и след като имамаът се изкачи на минбера, мълчи, на него се опрощават грехове от едната до другата джума.“ (Бухари, Джума, 6, 19).

„В петъчния ден има час, в който ако се случи мюсюлманинът да кланя намаз и след това поиска нещо от Аллах, то непременно ще му бъде дадено.“ (Бухари, Джума, 37, Таляк, 24, Даават, 61; Муслим, Мусафирун, 166, 167, Джума, 13-15)

Ако хората не искат да бъдат откъснати един от друг поради индивидуализма; да не знаят нищо един за друг; да не търсят взаимно решения на проблемите си; да не споделят щастието и болката си, то тогава петъчният намаз е много голяма и важна възможност за предотвратяването на това.

Хадиси като: „Гусюлът в петъчния ден е задължителен за всеки, който е достигнал полова зрелост.“, поставят доста важни принципи относно това, че когато някой поиска да излезе сред обществото, не трябва да излиза по начин, по който ще притеснява останалите. Това показва колко внимателно трябва да се отнася мюсюлманинът в социалната среда към останалите.

Месец рамазан

Месец рамазан е периодът за ибадет, в който социалното подпомагане сред мюсюлманите достига връхната си точка. Със сутрешните закуски (сахур), с вечерните си гощавки (ифтар), с намаза си теравих и още много други културни и социални дейности, рамазанът заема специално място в ислямския свят.

Месец рамазан носи едно отделно щастие и радост в живота на мюсюлманина. Рамазанската култура, която с течение на времето е обогатена и с някои местни култури, от векове наред се е превърнала в очакван с копнеж и радост период.

В месец рамазан Чувствата на подпомагане при мюсюлманите се увеличават и

всеки се старае да помогне на колкото се може повече хора. Заедно със задължителните финансови ибадети, като фитрето и зекятът, се засилват и доброволните помощи, които те правят. И като че ли хората през рамазана се активират и превръщат в обществен рефлекс, за да споделят с всички рамазанската си радост. Така месец рамазан допринася за една цялостна обществена радост.

Други примери за обществено споделяне на щастието и радостта

Във връзка със споделянето на радостта и щастието, религиозно задължение за мюсюлманинът е да се отзовава на поканите на неговите братя мюсюлмани, когато го поканят за гощавка, на сватба или пък за празнуването на какъвто и да било друг щастлив ден. За да бъде разбрано значението, което ислямската религия е отдала на това – един мюсюлманин да споделя радостта на съседите, познатите и приятелите си, е достатъчно да се погледне следното постановление в книгите по фъкъх: Ако един човек е възнамерил да спазва нафиле оруч и бъде поканен за гощавка, при положение, че ще обиди собственика на гощавката, ако не отиде, той трябва да прекрати оруча си и после да го отговее като казѝ. Както бяхме споменали и по-горе, Пратеника на Аллах (с.а.с.) повелил, че едно от правата на мюсюлманите върху мюсюлманина е той да се откликне на техните покани. Този и подобните на него хадиси показват значението, което ислямската религия отдава на споделянето на радостта и щастието на останалите.

12

Споделянето на мъката и скръбта при нещастие

Човекът не винаги среща радост и щастие в живота си. Понякога може да се сблъска и с мъката и тъгата, които могат да са доста тежки. Като например, да загуби някого, когото много е обичал, да се разболее от тежка болест или да загуби цялото си богатство и имущество. В подобни ситуации той има потребност от хора, които да го утешат и подкрепят. Ако около него са хора, които го подкрепят като съпруга (съпруг), приятел, съсед и други познати, то това ще му помогне да преживее по-леко шока от сполетялото го нещастие. Поради тази причина, споделянето на мъките е доста важно от гледна точка на социалния живот. Ислямската религия е показала братското разбиране в това отношение. С помощта му хората успяват да преживеят по-леко мъката и тъгата, която ги е сполетяла. Нека разгледаме някои норми, които ислямската религия е поставила във връзка с това:

Посещението на болните

Човекът трябва да се занимава с проблемите на хората около него, да помага на слабите и бедните, да откликва на поканите го, да отива на погребенията, да посещава болните, които са от най-важните му задължения към обществото, в което живее. Ислямската религия е приела изпълнението им като религиозен дълг към обществото.

Посещението на болните е колкото човешки, толкова и религиозен дълг. За това ислямската религия е наблегнала върху него.

„Посещавайте болните, хранете гладните и спасете пленниците.“ (Бухари, Джихад, 1, Етиме, 1, Никях, 71, Мерда, 4).

Пратеника на Аллах (с.а.с.) е наблегнал върху посещението на болните, казвайки: „Мюсюлманинът има пет задължения към мюсюлманина: да отвърне на поздрав му, да посети болния, да участва в погребенията, да откликне на поканата и когато [мюсюлманин] кихне [и рече: „Елхамдулиллях! (Слава на Аллах!)]“, да каже: „Йерхамукяллах! (Аллах да се смили над теб!)“ (Бухари, Дженаиз, 2; Муслим, Селям, 4; Ибн Мадже, Дженаиз), припомня задълженията на мюсюлманите един към друг. В някои от преданията на този хадис се споменават шест задължения, което показва, че правата, посочени в хадиса са само част от тези на мюсюлманина върху мюсюлманите, а не всички.

Пратеника на Аллах (с.а.с.) посещавал както болните сред своите близки, така и болните от своята среда, и правел дуа за тях. Има много примери за тази му практика. Според предаденото от Айше (р.анха), когато някой от неговите близки се разболеел, той слагал дясната си ръка върху него и правел дуа по следния начин:

„О, Аллах, Господ на всички хора! Премахни страданието му и го излекувай! Единствено Ти Си Този, Който дава изцеление. Няма друг лек, освен Твоят. Излекувай го така, че да не остане никаква следа от болест в него.“

Ислямската религия е приела за дълг да се посещават болните и приютяват бездомните, без да се взема под внимание тяхната народност и религия; да се хранят гладните, били те от хората или животните; и да се спасяват и освобождават пленниците. Пейгамбера (с.а.с.) проявявал голяма милост и състрадание към чувстващите необходимост в обществото и завещал това и на своята общност.

Когато се отиде на посещение при болен да се отсяда по-малко, да се говорят неща, които ще му дадат кураж и да се прави дуа като „Аллах да те излекува и ти дава здраве“, е от благоприличните правила (едеб), които трябва да се съблюдават по време на посещение.

Помагането на тези, които са в трудно положение

Помагането на хората, които са в трудни положения и на тези, които имат необходимост от помощ, е въпрос, на който ислямската религия отделя значително

внимание. Според трудността на положението им, това помагане понякога може да бъде израз на доброволчество, но понякога да се превърне и в религиозен дълг към останалите. Понякога помагането на човек, изпаднал в крайна необходимост, излиза от рамките на добродетелността, която един мюсюлманин върши, за да спечели севаб и стане по-добър вярващ, и се превръща в задължителен дълг към него. Разбира се при такива случаи този мюсюлманин не губи нищо от своята награда, и също ще получи севаб за това, което е извършил. Като пример могат да се покажат състоянията, при които ако не се помогне на даден човек, той може да умре или да получи непоправими телесни увреждания, които по-късно не могат да бъдат премахнати. В такива случаи помощта става фарз-и кифайе за тези, които имат възможност да му помогнат. От която и народност или религия да е изпадналият в подобна беда, ако не му се помогне, то всички намиращи се в това общество носят както социална, така и религиозна отговорност за това.

Помагането на изпадналите в беда е от изискванията на братството в исляма. Една от най-важните положителни черти на мюсюлманина е отзивчивостта му към подобни ангажименти. Тези, които не се интересуват от проблемите на хората и мюсюлманите около тях, нямат истинско ислямско съзнание. В един от своите хадиси Пратеника на Аллах (с.а.с.) повелявал:

„Мюсюлманинът е брат на мюсюлманина – той не го угнетява и не го предава. Когато някой удовлетвори потребност на свой брат, Аллах ще удовлетвори неговата потребност. Когато някой избави мюсюлманин от затруднение, Аллах ще избави него в съдния ден. А когато някой прикрие мюсюлманин, Аллах ще го прикрие в съдния ден.“ (Теджрид-и Сарих, VII, 360; Рияз-ус-салихин, I, 205).

Обръщането на доста голямо внимание върху социалният живот е едно от характерните черти на исляма. Индивидите, които изграждат подобно общество, не са членове на обикновено общество, а са като едно тяло – щом някоя част заболее, цялото тяло страда от това (Бухари, Едеб, 27).

Всички членове на това общество са братя (ел-Худжурат, 49: 10).

Според думите на Пейгамбера (с.а.с.), членовете на ислямското общество са като част (камък, тухла) от постройка, всяка от която подсилва другата (Теджрид-и Сарих, XII, 134).

Никой от изпитващите необходимост в едно такова общество не трябва да остане без оказана помощ. Например, в айета, в който се поощрява удължаването на срока на заема, когато заемополучателят е в затруднение, се повелява: **„А ако [длъжник] е в затруднение, да има отсрочка до облекчение! И да се смилите е най-доброто за вас, ако знаете.“** (ел-Бакара, 2:-280)

Заедно с финансовите помощи, при необходимост може да се наложи и физическа помощ, която също се приема за садака от ислямската религия. Относно това Пратеника на Аллах (с.а.с.) е казал: „Който се грижи за вдовици и бедняци, е като бореция се по пътя на Аллах.“ (Рияз-ус-салихин, I, 228)

„Не ще се сдобиете с праведността, додето не раздадете от онова, което обичате. А каквото и да раздадете, Аллах го знае.“ (Ал-и Имран, 3:-92)

Една от финансовите помощи, върху която ислямската религия също обръща голямо внимание, е „карз-и хасен“ (прекрасен заем), което означава да се дава заем на хората, които имат необходимост. Заемът, който се дава безусловно, е от най-достойните дела пред Аллах Теаля.

Погребението и съболезнованието

„Кажи: “Смъртта, от която бягате, непременно ще ви срещне. После ще бъдете върнати при Знаещия неведомото и явното, и Той ще ви извести какво сте вършили.” (ел-Джума, 62:-8)

Религията ни е определила някои задължения на мюсюлманите към покойника - от смъртния му одър до полагането му в гроба.

Някои от задълженията към мъртвия, които са фарз-и кифайе за мюсюлманите са следните: измиване на покойника; обвиване с плат, наречен кефен; кланянето на дженазе намаз; изкопаването на гроба му; погребването му и всички останали неща, които са необходими да се направят при погребението. Когато част от мюсюлманите поемат и изпълнят тези задължения, то отговорността от останалите отпада. Но ако никой не поеме изпълнението им, то всички мюсюлмани са отговорни за това пред Аллах.

Неизоставянето на мъртвеца по пътя към гробищата и придружаването му до гроба е от важните човешки задължения. Ислямът настойчиво повелява това.

Да проучим - да научим

Кои са религиозните задължения, които трябва да се изпълнят за мъртвия – от смъртния му одър до гроба, а и след това? Проучете!

Поднасянето на съболезнования към близките на починалия, искането от Аллах да им дава търпение и отправянето на дуа към Всевишния за опрощаването на покойника, са от делата, чието извършване е мустехаб. Поднасянето на съболезнования се прави след погребението. Пратеника на Аллах (с.а.с.) казал: „Този, който поднесе съболезнования на човек, който е сполетян от беда, Аллах му дава награда, колкото наградата на сполетения.“ (Ибн Мадже, Дженаиз, 56; Тирмизи, Дженаиз, 71).

Мустехаб е роднините и съседите да поднасят храна на близките на починалия. Когато Пратеника на Аллах (с.а.с.) научил, че братовчед му Джафер (р.а.) станал шехид, казал: „Сгответе храна за семейството на Джафер, наистина бедата, която ги сполетя, е голяма.“ (Ебу Давуд, Дженаиз, 30). А обратното, което се прави в днешно време, т.е. приготвянето на храна и халва в къщата на починалия и тяхното раздаване на хората, е мекрух. Защото даването на гощавка и почерпка са неща, които се правят при радост и щастие.

Всички тези неща, които се правят, за да се сподели болката и скръбта на хората, които са загубили свой близък или са преживели тежка беда, са признак на доброто човешко поведение. Ислямската религия го приема като религиозен дълг към останалите хора.

Нека да коментираме

„Три неща следват мъртвия (до гроба): Неговите близки, неговото богатство и делата му. Когато той се погребва, близките и богатството му се връщат, а делата му остават с него.“ (Бухари, Рикак, 42; Муслим, Зухд, 5)

„Когато един раб попадне в беда и обръщайки се към Аллах, каже: „Ние принадлежим на Аллах и при Него ще се завърнем. О, Аллах, възнагради ме за търпението ми при бедата и след нея ми дай по-добро (от това, което загубих)“, Аллах ще го възнагради поради търпението му и ще му даде по-добро от това, което е загубил.“ (Муслим, Дженаиз, 4)

Нека да коментираме

Разтълкувайте споменатите по-горе хадиси от гледна точка на споделянето на мъката и скръбта. Споделете мислите си по въпроса с вашите приятели.

Посещението на гробищата и възпоменаването на предците ни

Гробищата са наречени „място за посещение“ (мезар). Посещението на гробищата е позволено в исляма с условието там да не се извършват дела, които противоречат на ислямската религия.

По време на посещението не трябва да се стъпва, сяда и обляга върху гробовете, или да се спи между тях. Всички тези неща са мекрух. Тъпченето на зелената растителна покривка в гробищата също е мекрух. Всички тези неща се приемат като неуважение към мъртвите, които са погребани там.

В посещението на гробищата има доста ползи за човека. Те му напомнят за съдния ден, да не забравя за смъртта и съдния ден; да не се обвързва повече отколкото трябва към светското богатство и да не угнетява хората; спомняйки си за добрините, извършени от вече покойните добри хора, да се старае да върши добрини и да бъде като тях; или за злините от лошите сред тях, да се старае да страни от лошото, за да не бъде като тях... Поради тези и много други ползи, посещението на гробищата било прието за мустехаб от ислямската религия.

Прието е за добре, когато се отиде в гробищата – без да се тъпчат – да се отседне до гроба, който се посещава и да се отправя дуа както за този, който лежи там, така и за всички останали мюсюлмани – живи и мъртви – с надеждата Аллах да извести мъртвите в гробището и ги зарадва с това посещение.

Други примери за споделянето на мъките и скръбта

Човекът през целия си живот може да се сблъска с различни трудности и мъки. Една случайна катастрофа може да го превърне в инвалид или пък това да се случи с някого от неговите близки. От друга страна, може да загуби цялото си имущество, което е жизнено важно за него. Всички тези и подобните на тях бедствия и катастрофи са от нещастията, с които човек може да се срещне и бъде изпитан в земния живот.

„И непременно ще ви изпитаме с малко страх и глад, и с отнемане от имотите, душите и плодовете. И благовествай търпеливите, които, щом беда ги сполети, казват: “Ние на Аллах принадлежим и при Него се завръщаме.” Върху тях има благослов и милост от техния Господ. Те са напътените.” (ел-Бакара, 2:-155-157)

Ситуациите, с които човек се среща в живота си, понякога са доста тежки. Тогава изпитва голяма необходимост от подкрепата на близките и приятелите си. Споделянето на мъките с някой близък – намалява неговата скръб. Той разбира, че не е сам и намира утеха в това, по този начин, по-лесно преодолява трудната ситуация, в която се намира.

Чувствителността на мюсюлманина не му позволява да остане сляп и глух пред проблемите и мъките на околните. Споделянето им, без да съблюдаваме народността и религията, е човешки и религиозен дълг.

112

13

Учреждения за социално подпомагане в мюсюлманско-турската традиция

Заедно със заповедите за подпомагане и солидарност, които са споменати в Корана и суннета, едни от най-важните фактори, които са подтикнали мюсюлманите към тези неща, са легендарните практики, показани специално от първото поколение сподвижници на Мухаммед (с.а.с.).

Акцентирането върху това, че този, който ляга сит, когато съседът му е гладен, не може да е истински вярващ, се е превърнало в общоприет лозунг.

Тези качества са били показани с най-добрите примери от първото поколение на ислямското общество. Безспорно най-красивият между тези примери е братската солидарност, проявена между мюсюлманите, пристигнали заедно с Пратеника на Аллах от Мекка (мухаджир) и местните медински мюсюлмани (енсар). Тогава енсарите поделили всичко, което имали с братята си мухаджири.

„Не е станал истински вярващ никой от вас, докато не обича за своя брат онова, което обича за себе си.“ (Бухари, Иман, 6)

В съответствие на тези общи принципи и приложения, още от самото начало, мюсюлманите са създали много хубава традиция за споделяне и солидарност. По-късно тя била развита още повече от турците и играла особено голяма роля в изграждането на стабилни и добре установени организации, които векове наред продължават да служат на хората.

Начело на тези турско-ислямски учреждения са вакъфите.

Да се състезава в извършването на добро, да се раздава в името на Аллах и да се помага на самотните, слабите и бедните са темите, върху които най-често се набляга в Свещения Коран. В много от айетите и хадисите се споменава, че това, което остава вечно, са само добрите дела. В Свещения Коран се повелява: **„Не ще се сдобие с праведността, додето не раздадете от онова, което обичате. А каквото и да раздадете, Аллах го знае.“** (Ал-и Имран, 3:-92)

В други айети се съветва: **„Надпреварвайте се в добрините!“** (ел-Бакара, 2:-148; ел-Маиде, 5:-48; ел-Муминун, 23:-61)

А в айета **„...а трети изпреварват в добрините с позволението на Аллах. Това е великата благодат.“** (Фатир, 35:-32) се споменава за голямата благодат, която ще получат тези, които се надпреварват в извършването на добрини.

Както самият Пейгамбер (с.а.с.) оставил в границите на Медина седем имота като вакъф, така и някои от неговите сахаби оставили дузина вакъфи от собствеността си. Всичко това допринесло разбирането за вакъфите да се установи сред мюсюлманите с девизи като: „Най-добрият сред хората е този, който е най-полезен за тях; най-доброто сред имуществата е това, което е раздадено в името на Аллах, а най-доброто сред имуществата, които са раздадени в името на Аллах е това, което е дадено на човек, когато има най-голяма необходимост от него.“

Знаем, че изразът „садака-и джарийе“ означава „трайна садака, която допринася севаб без прекъсване“. В един хадис, делата, които са извор за постоянна награда (севаб), са споменати по следния начин:

“Когато човек умре, неговите дела се прекратяват, освен три от тях: трайната садака (садака-и джарийе), полезната наука (ученик/книга) и възпитаното дете, което прави дуа за него.” (Муслим, Васиййе, 14; Ебу Давуд, Весая, 14; Тирмизи, Ахкям, 36)

Без съмнение по-горе споменатите вакъфи също влизат в рамките на „садака-и джарийе“. Така че споменатата в хадиса „трайна или текуща садака“ обхваща построяването на път, мост, чешма, училище, болница, месджид, джамия, обществена трапезария за бедни и бездомни и други. И докато хората се възползват от тези и подобни на тях постройки, то хората, които са помогнали с каквото и да било при тяхното изграждане, докато са живи и след смъртта им, ще продължават да получават севаб.

Виждаме, че почти няма сфера в която мюсюлманите в миналото да не са основавали и оставяли вакъфи. Като се започне с вакъфът, който подпомагал бедните

момичета и момчета при подготвянето на чеиза и сватбените дарове; вакъфът за изграждане на кервансарай, джамии, болници и училища; вакъфът за отглеждане на болни и бездомни животни; вакъфът за защита и опазване на прелетните птици... могат да се споменат и още много други вакъфи, основани с различни цели, които хората днес дори и не забелязват.

Едно от най-важните граждански организации, които мюсюлманско-турското общество основало в миналото за опазването на принципите за единство, братство и сплотеност сред хората, била гражданската организация „Ахилик“ (ахите, братята).

Тя приложила на практика братските принципи на ислямската религия, следвайки пътя на сдруженията „Футуввет“, които били основани със същата цел преди нея. Била приета от майсторите и занаятчиите със значително голям интерес, оставила легендарни примери за честна търговия и занаятчийство, както и за опазване на доверието и повереното.

Търговците или занаятчиите, които искали да влязат в братската организация на „ахите“, най-напред трябвало да приемат нейните принципи и да спазват търговските и етични правила на ислямската религия. Някои от характерните черти, които трябвало да ги има у членовете на организацията били: вяност и преданост, точност и щедрост, смиреност и доброта, прошка при грешка и покаяние при прегрешение, да се мисли и върши винаги добро за своите братя, да ги насърчава към доброто и насочва към правото. А лошите черти като: употреба на алкохол, лъжа, прелюбодеяние, клюкарство, измяна на доверието и измама били причина за отстраняване от организацията.

Значението на професионалните квалификации било един от най-важните принципи на организацията на „ахите“.

Тази добре организирана организация, която я имало във всички градове, села и махали, тоест в цялата държава, изиграло голяма роля в опазването на единството и братството сред анадолските мюсюлмани, когато монголците превзели Анадола. В същото време била най-добрият пример за интеграция между народа и държавата.

ОБОБЩЕНИЕ НА РАЗДЕЛА

Едно от качествата, които са вградени у човека още от раждането му е чувството за споделяне и подпомагане. Една от най-важните функции на зекята е да заздравя, активира и развие това вродено чувство. Зекятът предпазва човека от егоизма и му предоставя възможност за споделяне и дарение.

Споделянето на препитанието, с което Аллах Теаля го е дарил, с останалите Негови

раби, е едно от най-важните качества на мюсюлманина. Един от въпросите, върху които най-много се набляга и насърчва в Свещения Коран, е споделянето.

Садаката е практическото отражение на споделянето. Под широкия смисъл на този термин, влизат всички видове добрини и подпомагания. За това и зекятът в Свещения Коран бил наречен садака.

За да бъде задължен с даване на милостинята зекят, човекът трябва да бъде богат от религиозна гледна точка. Нисабът е мярка от религията. Всеки, който притежава богатство, което надхвърля неговите заеми и основните му потребности, от религиозна гледна точка се счита за богат. Нисабът може да бъде определен още като минималната граница за определяне на някой за богат или минималният критерий за богатство. Следователно, всеки, който има стоки или пари, които надминават минималния критерий за богатство, определен от религията, се смята за богат и е задължен да дава зекят. А тези, чиито стоки или пари не са достигнали тази граница или са достигнали, но за тях не е изминал срокът от една лунна година, не са задължени да дават зекят.

Думата „хаваидж-и аслийе“ означава естествени потребности. Това са основните потребности и дългове, които се изключват от имуществото при изчисляването на нисаба за зекят, фитре или курбан.

Някои от тези основни потребности са: лично жилище, домашни потреби, превозно средство, хранителни продукти, облекла и ученически разходи, които да стигнат за една година на семейството, занаятчийските инструменти, книги и всички останали неща, които са необходими в нормалния живот на човека.

Тези, които са длъжни да дават зекят, са разумните, достигналите възрастта на пубертета и имащите имущество и богатство, което да надминава определената от религията граница – нисаб.

Зекятът може да се дава на бедните, бездомниците, пътниците; хората, които се борят за религията и тези, които я разпространяват; за приобщаване на сърцата на хората към исляма; на служителите, които са назначени от държавата за събиране на зекят; и на роби, които искат да бъдат освободени.

За да подлежи на зекят едно имущество, то трябва да е в повече от основните потребности, да е достигнало границата на нисаба, да е притежавано една лунна година и да се увеличава (нема).

Стоката или имуществото, което се увеличава чрез търговия като животните, земеделските и търговските стоки, спадат в категорията на истинското нарастване (хакики нема). А златото, среброто и другите видове пари спадат към категорията на религиозно-нормативното нарастване (хукми нема).

Зекятът опазва човека от прекомерното снизхождение към имуществото и така го избавя от слабостите.

Ислямската религия отдава голямо внимание на социалната взаимопомощ. Споделянето на радостта и мъките на хората е религиозен дълг. Приемането на покана за сватба или тържество, посещението на болните, отиването на погребение и изказването на съболезнование, са от примерите за това, споменати в хадисите на Мухаммед (с.а.с.).

Някои от тях са свързани със споделянето на радостта и щастието, а други – със споделянето на мъката и нещастieto. Споделяйки щастието и мъката на околните, Пратеника на Аллах (с.а.с.) станал пример за нас.

Човекът не винаги среща радост и щастие в живота си. Понякога може да се сблъска и с мъка и тъга, които да са доста тежки. Като например – да загуби някого, който много е обичал, да се разболее от тежка болест или да загуби цялото си богатство и имущество. В подобни ситуации, човек има необходимост от хора, които да го утешат и подкрепят. Ако около него са тези като съпруг (съпруга), приятел, съсед и други познати, то това ще му помогне да преживее по-леко шока от сполетялото го нещастие. Поради тази причина, споделянето на мъките е доста важно от гледна точка на социалния живот. Ислямската религия е показала братско разбиране, с помощта на което хората успяват по-леко да преживеят мъката и тъгата, която ги е сполетяла.

116

ДА ПРЕГОВОРИМ РАЗДЕЛА

1. Каква е функцията на зекята относно изграждането на съзнание за споделяне?
2. Кои неща влизат в понятието и обхвата на садаката?
3. Какво означава нисаб? Каква е разликата между нисаба на зекята и нисаба на садаката фитре?
4. Какво означава „хаваидж-и аслийе“?
5. На кои хора се дава зекят?
6. Кои хора са задължени да дават зекят?
7. Кои имущества подлежат на зекят?
8. Какво допринася зекятът на човека?
9. Какво допринася зекятът на обществото?
10. Каква е ролята на вакъфите и организациите на „ахиите“ за изграждането на съзнание за споделяне?

ТЕСТ

1. Кои от посочените са задължени да дават садаката фитре?

- А) Тези, които достигнат байрама и са приети от религията за богати – дават фитре както за себе си, така и за тези, за които са отговорни.
- Б) Всички мюсюлмани дават, като няма значение дали са приети от религията за богати или не.
- В) Тези, които поради извинителни причини не са спазвали оруч през рамазана, дават по едно фитре за всеки ден, който са изпуснали.
- Г) Тези, които съзнателно са развалили оруча си в ден от дните на рамазана.

2. Този, който има къща извън тази, в която живее, трябва ли да дава зекят за втората или не?

- А) Дава зекят за втората къща според нейната стойност.
- Б) Прибавя стойността на къщата към останалото си имущество и ако надхвърля нисаба, дава зекят според общата стойност.
- В) Ако къщата е дадена под наем, дава зекят според стойността ѝ, а ако не е, не дава зекят.
- Г) Ако я използва като вила – не дава зекят, а ако не я използва – дава зекят според нейната стойност.

3. Какво трябва да направи човек, който има пари, които надхвърлят границата на нисаба и подлежат на зекят?

- А) Изважда тази част от парите, които са под нисаба и дава зекят на останалите.
- Б) Дава зекят за всички пари, които има.
- В) Когато тези пари надхвърлят границата на нисаба, прибавя към тях хаваидж-и аслийе и така изчислява зекята си.
- Г) Не се гледа никакъв нисаб, малко или много – щом има пари, трябва да даде зекят.

4. Кой от посочените термини не е от понятията, свързани със зекята?

А) Нисаб	Б) Вакфе
В) Хаваидж-и аслийе	Г) Садака

5) Коя от споменатите не е от свещените нощи?

А) Регаиб	Б) Кадир
В) Ашуре	Г) Бераат

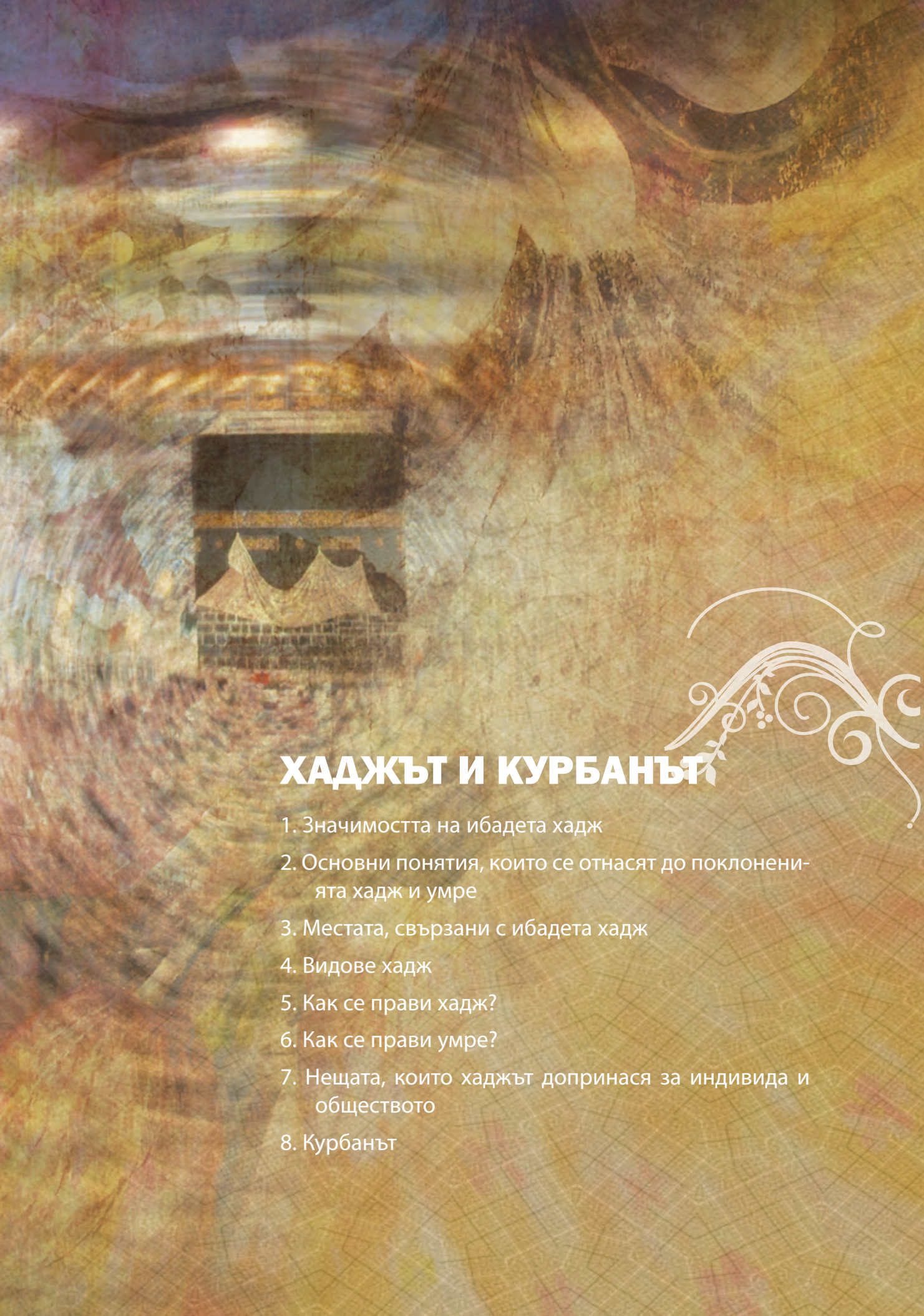
МОЯТ ИБАДЕТ
МОЯТ ИБАДЕТ

РАЗДЕЛ

VI

ХАДЖЪТ И КУРБАНЪТ

1. Значимостта на ибадета хадж
2. Основни понятия, които се отнасят до поклоненията хадж и умре
3. Местата, свързани с ибадета хадж
4. Видове хадж
5. Как се прави хадж?
6. Как се прави умре?
7. Нещата, които хаджът допринася за индивида и обществото
8. Курбанът

ОТНОСНО РАЗДЕЛА

- Разглеждат се темите, свързани с ибадетите хадж, умре и курбан.
- За да бъде извършен ибадетът хадж по най-добрия начин, има необходимост от опознаването на свещените земи, където се извършва. Затова накратко ще бъдат представени местата, където се извършва ибадетът хадж.
- Ще бъдат разгледани теми, които се отнасят до значимостта и начина, по който се извършва хаджът, после ще бъдат обяснени някои термини и символични значения на определени действия по време на хаджа.
- Разказвайки накратко за ибадета умре, ще бъдат споменати и разликите между него и хаджа.
- Ще бъдат посочени значенията на поклоненията хадж и умре за братството в исляма и ползите, които допринасят за мюсюлманите.
- И накрая, ще бъдат разгледани темите, свързани със същността на курбана, условията му и от гледна точка на взаимопомощта – какво допринася този ибадет за обществото.

УЧЕБНИ ЦЕЛИ

След като усвоим раздела, ще знаем:

1. Свещените места, където се прави хадж и умре.
2. Термини като ихрам, таваф, вакфе, са'й, които са свързани с поклоненията хадж и умре.
3. Как се извършват поклоненията хадж и умре.
4. Символичните значения на определени действия, които се извършват по време на поклоненията хадж и умре.
5. Ползите на поклоненията хадж и умре от индивидуална и социална гледна точка.
6. Същността на курбана, условията, целите и значението му относно съзнанието за социалното единство и споделянето.

ИЗУЧАВАНЕ НА РАЗДЕЛА

1. По възможност изгледайте дисковете „Копнеж за хаджа“ и „Умре“ изготвени от Председателството по религиозните дела - Диянет.
2. Опитайте се да получите информация за поклоненията хадж и умре от близки и познати, които вече са ги осъществили.
3. Прочетете книгите „Вероучение – илмихал за хаджа“, „Ръководство за хадж“ издадени от Председателството по религиозните дела - Диянет.

1

Значимостта на ибадета хадж

Речниковото значение на думата „хадж“ е „намерение и насочване“. А значението ѝ като религиозен термин е: „Посещение на Кябе и някои от свещените места около него, които се намират в свещения град Мекка, с намерение за ибадет в определения за хадж сезон, съблюдавайки определени правила.“ Хаджът е един от петте основни ибадети в исляма. Човекът, който е отишъл и го е изпълнил, се нарича хаджия.

„И дълг на хората към Аллах е поклонението хадж при дома – за онзи, който може да отиде.“ (Ал-и Имран, 3:-97)

Задължителността (фарзийет) на хаджа е доказано чрез Корана и Суннета. Всички мюсюлмани са единодушни по този въпрос. В Свещения Коран се повелява: **„И дълг на хората към Аллах е поклонението хадж при дома – за онзи, който може да отиде.“** (Ал-и Имран, 3:-97). А Пратеника на Аллах (с.а.с.) е казал: *„Ислямът е изграден върху пет (стълба): свидетелстване, че няма друг Бог, освен Аллах и че Мухаммед е пратеник на Аллах; извършването на молитвата намаз; даването на милостинята зекят; поклонението хадж при дома (Кябе) и говеенето оруч през месец рамазан.“* (Бухари, Иман, 1; Муслим, Иман, 19-22)

Хаджът е ибадет с изобилни символи, който събира в себе си всички измерения и начини за ибадет: материални, физически, индивидуални, социални, политически и други.

Хаджът засилва принципите на вярата и предоставя възможност на мюсюлманите да придобият морални качества като богобоязън, търпение, любов и уважение, братство, жертвоготовност, щедрост и други. С всички тези особености, хаджът е като кондензиран (сгъстен) процес за духовно пречистване.

Хаджът дава възможност всяка година милиони хора с различни езици, националности, раси, географски особености и култури, но с еднакви цели, да се събират на едно място, и всички заедно, правейки ибадет, да се обърнат към Аллах Теалая; да се запознаят и сблизят; да обсъждат проблемите на човечеството и да търсят общи решения.

Мюсюлманите, които по време на хаджа свалят всекидневните си дрехи и се обличат в ихрам, изоставяйки своята власт, чин и богатство, осъзнават и чувстват съдния ден, съживяването след смъртта и равенството между хората.

Чрез забраните, които са поставени за тези, които са в ихрам, мюсюлманинът свиква да не наранява никого, та дори и най-дребните насекоми, да проявява милост и състрадание към всички създания на Аллах, да изтърпява трудностите, пред които се изправя. Тези, които са изпълнили поклонението хадж и задължението си към Аллах, свикват да вършат само ползотворни дела или най-малкото се стараят да не пречат и притесняват околните.

„И запасете се! Най-добрият запас е богобоязливостта.“ (ел-Бакара, 2:-197)

2

Основни понятия, които се отнасят до поклоненията хадж и умре

Микатът

За хората идващи за поклонението хадж от различни области има определени места, където трябва да се обличат в ихрам; те се наричат „микат“. Има пет миката, които са определени от Пратеника на Аллах (с.а.с.).

Ихрамът

Ихрамът, който е от условията на хаджа, е забраната на някои неща и действия за определено време на този, който е възнамерил да направи хадж или умре, които при нормални условия са му позволени. Всичко това се нарича „влизане в ихрам“. Тогава мъжете се обвиват в плат, който се състои от две парчета.

Да проучим - да научим

- Научете повече от книгите по ислямско вероучение за местата, определени за микат.
- Проучете нещата, които трябва да направят кандидат-хаджиите преди да влязат в ихрам.

„Който заради Аллах направи хадж и се предпазва от изричането на лоши думи и извършването на грехове, се завръща у дома си безгрешен като в деня, в който се е родил от майка си.“ (Бухари, Хадж, 4)

Тавафът

Извършването на седем обиколки около Кябе, тръгвайки от ъгъла, в който е поставен Хаджер-ул-есвед (Черният камък), се нарича таваф. А всяка отделна обиколка „шавт“. Така седем шавта се равняват на един таваф.

Са'йът

Значението на думата са'й е: бързо ходене или тичане. А като религиозен термин означава да се измине седем пъти разстоянието между хълмовете Сафа и Мерве, намиращи се от източната страна на Кябе. Всяко отиване от хълма Сафа до Мерве по време на са'й се приема за шавт и всяко завръщане от Мерве за Сафа – също. Така, започвайки от хълма Сафа, имаме 4 отивания и три връщания, което прави седем шавта.

Правенето на са'й между Сафа и Мерве е ваджиб.

Същността му се основава на обиколките, които тичайки да намери вода, направила Хаджер – майката на Исмаил (а.с.), когато той бил още пеленаче.

Шавтът

Всяка отделна обиколка около Кябе се нарича шавт, а при са'й – отиване и завръщане между хълмовете Сафа и Мерва.

Вакфето

Речниковото значение на думата „вакфе“ е: спиране и стоене. А като религиозен термин означава „спиране и стоене на определено място за определено време, тоест на местността Арафат“. Времето за вакфето на Арафат започва от момента на зевал (зенита на слънцето) в деня Арефе и продължава до феджр-и садък (до пукването на зората) в първия ден на Курбан байрам. И тъй като вакфето е от най-важните стълбове на хаджа, то хаджията непременно трябва да остане на Арафат, дори и за много кратко време. Освен вакфето при Арафат, по време на хаджа има още едно вакфе, което се прави на Музделифе в нощта срещу байрама. Вакфето на Музделифе е от ваджибите на хаджа.

Пейгамбера (с.а.с.) повелил: „Хаджът се състои от Арафат“, което означава, че за този, който не е направил вакфе на Арафат, не е изпълнил хадж.

123

Местата, свързани с ибадета хадж

Месджид-и Харам

Месджид-и Харам е голямата джамия, построена около Кябе, в средата на град Мекка. Нарича се още и като „Харем-и Шериф“.

Да проучим - да научим

Проучете и научете за архитектурните промени върху Месджид-и Харам от първото му построяване до наши дни.

Кябе

Кябе, към което се обръщат мюсюлманите по време на намаз, е първата сграда, построена на земята. Това е каменна постройка във формата на куб, която е изградена върху площ от 145 м2 и се намира в средата на Месджид-и Харам. Кябе е покрито с черна покривка, която се сменя всяка година в сезона на хадж.

Сафа и Мерве

Това са имената на двата малки хълма, които се намират откъм източната част на Кябе. Днес те са в границите на джамията Месджид-и Харам. Между тях е и пространството, където се прави са'й.

Арафат

Арафат е наименованието на широкото пространство, което се намира на около 25 км югоизточно от Мекка. Вакфето, което е най-важният стълб на хаджа, се прави на това място. Границите на Арафат били очертани от самия Пратеник на Аллах (с.а.с.), днес те са отбелязани с табели.

Музделифе

Музделифе е наименованието на местността, разположена между Арафат и Мина в границите на Харем (свещената, неприкосновената зона). Границите на Музделифе в наши дни също са отбелязани с табели. Правенето на вакфе в тази местност е от ваджибите на хаджа. Тук хаджиите прекарват нощта срещу Курбан байрам и изпълняват заедно вечерния намаз с нощния, като ги събират.

124

Мина

Мина е местността, разположена между Мекка и Музделифе и се намира в границите на Харем. Тук се извършва и замерването на шейтана с камъчета (джемерат), което е от ваджибите на хаджа и се прави през 10, 11, 12 и 13-и ден на месец зилхидже. След което се коли курбан и се бръснат или подстригват косите

Месджид-и Небеви

Месджид-и Небеви е джамията на Пейгамбера, която е построил веднага след като се установил в Медина. Тя е едната от трите, към които се насърчава пътуването и кланянето на намаз. Другите две са: Месджид-и Харам и Месджид-и Акса в Кудюс (Йерусалим).

Мястото в джамията, намиращо се между гроба и минбера на Пратеника (с.а.с.), се нарича „Равза-и Мутаххара – пречистената градина.“ Пратеника на Аллах в повечето случаи кланял намаз на това място.

Когато се посещава гроба на Пейгамбера (с.а.с.), който е в Месджид-и Небеви, има определени норми и правила. Посетителите трябва да действат според тях.

4

Видовете хадж

Хаджът се прави по три различни начина: ифрад, теметту и къран.

Ифрад хадж се прави без поклонението умре. Ако в същата година, в сезона на хадж, без да се прави умре преди това, се възнамери и се влезе в ихрам, то извършеният хадж се нарича ифрад. Наименован е така, защото е извършен само ибадетът хадж.

Теметту хадж е правенето на умре и хадж с отделни възнамерения и ихрами в една и съща година в определения за хадж сезон. Поради това, че между двете поклонения има време, в което човек излиза от ихрам и се възползва от всичко, което е забранено в ихрам, този хадж е наречен теметту (възползване).

Къран хадж означава извършването на умре и хадж в една и съща година, в сезона на хадж, с едно възнамерение и един ихрам. Поради това, че и двата ибадета – хадж и умре – се правят с един и същи ихрам, без прекъсване, той бил наречен къран (събиране, обединяване).

Месеците за хадж според ислямския календар (хиджри) са: шеввал, зилкаде и първите десет дни от месец зилхидже.

Да проучим - да научим

Проучете кои са фарзовете, ваджибите и сюннетите на хаджа.

Нека да отбележим

Телбийе: „Леббейк, Аллахумме леббейк, леббейке ля шерике леке леббейк! Инне-л-хамде ве-н-нимете леке ве-л-мулк. Ля шерике лек!“

„Заповядай, о, Господи, заповядай! Заповядай, защото Ти нямаш съдружник. В очакване съм на Твоята заповед, заповядай! Възхвалата е за Теб, благодарта е от Теб и Ти си притежателят на всичко! Ти нямаш съдружник!“

Как се прави хадж?

Според видовете си хаджът се извършва по следния начин:

Теметту хадж

Това е правенето на умре и хадж с отделно влизане в ихрам в определения за хаджа сезон. Извършва се по следния начин:

Етапите на извършване на теметту хадж:

- Обличане в ихрам с възнамерение за умре.
- Извършване на таваф за умре.
- Извършване на са'й за умре.
- Подстригване на косата и излизане от ихрама.

- Влизане в ихрам с възнамерение за хадж.
- Вакфе на Арафат.
- Вакфе на местността Музделифе.
- Мина (замерване на шейтана с камъни).
- Заколване на курбан.
- Подстригване или бръснене на косата и излизане от ихрама.
- Зиярет таваф (обикаляне на Кябе като част от посещението на свещените земи).
- Веда таваф (прощално обикаляне на Кябе).

Ифрад хадж

Ифрад хадж се прави без умре по следния начин:

Етапите му са:

- Влиза се в ихрам с възнамерение за хадж.
- Извършва се кудум таваф (обикаляне на Кябе при пристигане в свещените земи).
- Са'й (по желание).
- Вакфе на Арафат.
- Вакфе на местността Музделифе
- Мина (замерване на шейтана с камъни)
- Подстригване или бръснене на косата и излизане от ихрама.
- Зиярет таваф (обикаляне на Кябе като част от посещението на свещените земи).
- Са'й (за тези, които не са направили са'й след кудум таваф).
- Веда таваф (прощално обикаляне на Кябе).

Къран хадж

Това е събирането на умре и хадж в една и съща година, в сезона на хадж, с едно възнамерение и един ихрам. Извършва се по следния начин:

Етапите му са:

- Влиза се в ихрам с възнамерение за хадж и умре.
- Таваф за умре.
- Са'й.

Забележка: На този етап не се подстригва косата и не се излиза от ихрама.

Извършва се кудум таваф (обикаляне на Кябе при пристигане в свещените земи).

- Вакфе на Арафат.
- Вакфе на местността Музделифе.
- Мина (замерване на шейтана с камъни).
- Заколване на курбан.
- Подстригване или бръснене на косата и излизане от ихрама.
- Зиярет таваф (обикаляне на Кябе като част от посещението на свещените земи).
- Веда таваф (прощално обикаляне на Кябе).

127

Как се прави умре?

Думата „умре“ означава посещение. А като религиозен термин: влизане в ихрам в неопределено време от годината, правене на таваф около Кябе и са'й между Сафа и Мерве, излизане от ихрам след бръснене или подстригване на косата.

Поклонението умре има два фарза: ихрам и таваф. Ихрамът е условие, а тавафът – основа. А ваджибите му са: са'й и излизане от ихрама след бръснене или подстригване на косата.

Специално за извършването на умре през рамазана има много голяма награда. Пратеника (с.а.с.) е казал относно него:

„Поклонението умре е изкупление за греховете, които са извършени до другото умре.“ (Муслим, Хадж, 437)

„Поклонението умре, направено през месец рамазан по севаб се равнява на един хадж.“ (Ибн Мадже, Меназик, 45)

Няма определено време за извършване на поклонението умре. То може да бъде направено по всяко време. Освен от сутринта на денят Арефе до вечерта на четвъртия ден на Курбан байрам.

Поклонението умре се извършва по следния начин:

Тези, които искат да извършат умре, след изискваната подготовка кланят два река-та намаз за влизане в ихрам, правят възнамерение по следния начин: „О, Аллах, искам да направя умре, единствено, за да спечеля Твоето задоволство. Дай ми улеснение при извършването на това дело и го приеми от мен.“ После казвайки телбийе (както беше посочено по-рано), се облича ихрам. След влизането в ихрам по този начин, прави се таваф около Кябе и са'й между Сафа и Мерве според определените правила, а накрая, подстригвайки или бръснейки косата изцяло, се излиза от ихрама. Така по този начин завършва поклонението умре.

Тези, които са извън границите на микат, влизат в ихрам за умре, когато пристигнат на определените места или преди това. А тези, които са в границите на Харем, излизат оттам и обличат ихрам. Що се отнася до хората, които се намират между границите на Харем и микат (т.е. в местността наречена Хилл), те влизат в ихрам от мястото, в се намират.

Нашите сънародници, които са в Мекка и искат да направят умре, в повечето случаи отиват до местността Теним, която се намира на 5 км от Харем-и Шериф, по главния път от Мекка за Медина и там влизат в ихрам. Днес там е джамията на Айше (р.анха).

При изпълнението на поклонението умре няма ритуални задължения (менасик) като: кудум и веда таваф, вакфе на Арафат и Музделифе и замерване на шейтана с камъни. Тези неща ги има само при хаджа.

7

Нещата, които хаджът допринася за индивида и обществото

Хаджът показва универсалността на ислямската религия. Той е от най-добрите показатели за единството и сплотеността на мюсюлманите, без да прави разлика между народността, расата, пола, езика и културата, той събира всички мюсюлмани около принципите за братството и равенството. Позволява им да се запознаят и научат повече за различните си култури. Милиони мюсюлмани с различни езици, раси, народности, държави, култури и социални положения, но вярвайки в едно и също нещо и преживявайки еднакви чувства, осъзнават, че са братя и че са единни. От тази гледна точка хаджът е една рядка възможност за мюсюлманите да се опознаят.

От друга страна, хаджът от векове наред играе ролята на център и научен съвет, в

който се събират ислямските учени от всички страни на света. Специално в миналото, учените се възползвали от хаджа като научавали за новите идеи и трудове на останалите, което допринасяло за сериозни промени в научния им живот.

Мюсюлманите, които идват по време на хадж от всички страни на света без предварително разбирателство между тях, правят едни и същи действия по един и същи начин. Така те забелязват, че без да са се уговаряли, полагат усилия към едни и същи идеали. Междувременно достигат до съзнанието, че освен тях милиони други хора споделят същите цели. Хаджът показва истината, че където и да се намират и от която и страна да са дошли, мюсюлманите имат едни и същи ценности, които формират тяхната обща основа. Молитвите и покаянията, които се правят по време на хаджа, се приемат. Така че тези, които успеят да завършат този ибадет, се пречистват от предишните си грешки и грехове и се завръщат към живота с нови чувства и жизненост.

„Който заради Аллах направи хадж и се предпазва от изричането на лоши думи и извършването на грехове, се завръща у дома си безгрешен (освен правата на хората) като в деня, в който се е родил от майка си.“ (Бухари, Хадж, 4; Несаи, Менасик-ул-хадж, 4; Муслим, Хадж, 438, I, 983)
 „Хората, които правят хадж и умре, са (като) пратеници на Аллах. Ако направят дуа, тя им се приема, ако поискат прошка от Него, Той ги опрощава.“ (Ибн Мадже, Менасик, 5)

Курбанът

Думата “курбан”, чието речниково значение е “приближаване, нещо, което е средство за приближаване към Аллах”, като религиозен термин означава, “колене на определено животно по съответния начин при определени условия в определено време с намерение за ибадет, или животно, заклано по този начин”.

Практиката за курбана е стара колкото историята на човечеството и съществува в почти всички религии, независимо от формата и целта на курбана в различните религии. В Свещения Коран се говори, че двата сина на Адем (а.с.) са представили курбан на Аллах (ел-Маиде, 5:-27). В друг айет пък се казва, че разпореждането за курбан било постановено във всички божествени религии (ел-Хадж, 22:-34). Курбанът заема много важно място в ислямската религия и още от миналото до наши дни мюсюлманите внимателно и с голям възторг продължават да изпълняват този ибадет.

Коленето на курбан с възнамерение за ибадет по време на Курбан байрам е ваджиб за всички мюсюлмани, които отговарят на определените от религията условия. Има и учени, които са на мнение, че това е суннет-и муеккеде.

Курбанът се изтъква и споменава в много от хадисите на Пратеника (с.а.с.). Той никога не е изоставил коленето на курбан.

“Онзи, който въпреки че има възможност не заколи курбан, да не се приближава към нашия месджид.” (Ибн Мадже, Едахи, 2; Ахмед ибн Ханбел, Муснед, II, 321)

“О, хора, коленето на курбан всяка година и за всяко семейство е ваджиб.” (Турмизи, Едахи, 18; Ибн Мадже, Едахи, 2)

За да се приеме за задължен с колене на курбан, човекът трябва да отговаря на четири условия:

1. Да бъде мюсюлманин.
2. Да бъде разумен (психически здрав) и пълнолетен.
3. Да е отседнал (да не е пътник)
4. Да бъде богат от религиозна гледна точка.

Въпреки че хората, които са приети за пътници от религиозна гледна точка, не са задължени да колят курбан, ако искат да заколят – няма пречка да го направят. Ако това не ги затруднява, то по-добре е да заколят и се възползват от севаба на курбана.

Мярката за богатството, която прави ваджиб коленето на курбан е нисабът. Всеки, който притежава богатство, надхвърлящо този минимум, независимо дали е нарастващо (доходносно) или не – е длъжен да коли курбан. Същите хора са

задължени и с даването на фитре, както беше споменато и по-горе.

Нисабът, който прави ваджиб коленето на курбан е еднакъв с този, който се търси при зекята и садаката фитре. Тоест, този, който извън основните му потребности, притежава 25 мискала злато (80,18 грама) или пари и имущество, равняващи се на тази стойност, е задължен с коленето на курбан.

Както при всички останали ибадети, така и при курбана, се символизира едно духовно приближаване, саможертва и себеотдаване на Аллах Теалю. Човекът по природа е същество, което изпитва постоянна необходимост от Аллаховата любов и близост. Според ислямската религия има безбройни пътища, чрез които човек може да се приближи до своя Създател. Курбанът е само един от тях, тъй като го има във всички небесни религии като „средство за приближаване към Аллах“. Освен това, Свещеният Коран, наблягайки върху това, че нито кръвта, нито месото на курбана, а богобоязънта (таква) ще достигне до Аллах, обръща внимание върху това, че основното нещо, което се цели с курбана и останалите ибадети не са физическите действия, а искреността и предаността към Аллах.

Освен това – при всяко колене на курбан мюсюлманите си припомнят как Ибрахим и Исмаил (а.с.) се подчинили и отдали безусловно на заповедта на Аллах Теалю. Така чрез коленето на курбана те показват символично, че също са готови да се подчинят на всички Негови заповеди.

Нека да отбележим

- Курбанът, както е и в примера на Ибрахим и Исмаил (а.с.), е безусловно отдаване на заповедите на Аллах, което означава, че понякога, когато се наложи, би трябвало да жертваме за Аллах дори и най-милото и ценното, което притежаваме.
- Курбанът не е само жертвоприношението на животно, което отговаря на определени условия, а израз на това, че човек спокойно раздава от това, което Аллах му е дал.
- Ибадетът курбан е съвкупност от мъдрости, съдържащи призив към закоравелите от ежедневните проблеми сърца и забравилите смъртта и отвъдното души.

Всекидневно се колят стотици хиляди животни за потребностите на хората извън курбаните през байрамските дни. Но в повечето случаи само богатите имат възможност да се възползват от тях. А курбанът е ибадет, който се отнася до споделянето с бедните благодатта, която Аллах Теалю е дал. От месото и кожата се възползват доста бедни хора. Коленето на животните, което през останалото време се прави само за хранителни и икономически цели, чрез курбана навлиза в религиозно и морално измерение. При курбана се извеждат на преден план не личните, а обществените интереси. Курбанът е пример за законно установена от ислямската религия хуманна и социална саможертва.

Но тук е много важно да се разбере и оцени истинската роля на курбана, без да се отклонява от естествената му цел.

„Кажете: „Моята молитва и моето служене, и моят живот, и моята смърт са за Аллах, Господа на световите.“ (ел-Енам, 6:-162)

Коленето на курбана

Не трябва да се забравя, че курбанът преди всичко е ибадет, който се изпълнява с животни, които отговарят на изискваните условия и качества. И коленето трябва да бъде осъществено от компетентни лица, защото е много важно да не се наказва животното, да не се нарушават ислямските принципи за милост и състрадание. От друга страна, всичко трябва да бъде направено в съответствие с хигиеничните правила. Освен това много е важно да се внимава да не се замърсява околната среда. Коленето на курбана е важен процес, който трябва да бъде извършен според принципите на ислямската религия, тоест по най-добрия начин.

Религиозни постановления относно коленето на курбана

Курбанът трябва да бъде от животни като овца, коза, крава, бивол и камила. Овцата и козата могат да бъдат заклани само за един човек, а кравата и камилата – най-много за седем души.

Животните като овцата и козата трябва да са навършили най-малко една година, кравата и биволът най-малко две, а камилата – пет. Но ако овцата, която е навършила 7-8 месеца, е подрасла и изглежда като на година, то и от нея става курбан.

Времето за колене на курбана са първите три дена от Курбан байрам, но най-добре е през първия ден. Времето за колене на курбана започва веднага след кланянето на байрамския намаз и продължава до вечерния намаз на третия ден от байрама.

Курбанът се поставя в легнало положение на лявата му страна обърнато към къбле, после се изричат думите: „Бисмиллях, Аллаху екбер“, и се коли. Всеки, който може, трябва сам да заколи своя курбан, ако ли не, тогава упълномощава друг мюсюлманин, и ако няма никакво заболяване или притеснение, той трябва да е там. Ако умишлено не се каже „бесмеле“ при коленето, то месото на този курбан не се яде. Хубаво е по времето на коленето да се чете айетът: **„Кажу: *“Моята молитва и моето служене, и моят живот, и моята смърт са за Аллах, Господа на световете.”*** (ел-Енам, 6:-162)

Доброто отношение на коляча към животното, което ще бъде заклано, когато го кара и използването на остър нож, за да не му причинява страдание, е от задълженията на религията.

Ако курбанът е адак (обещан), то собственикът, жената и децата, внуците, родителите, бабите и дядовците му, и всички, които се смятат за богати, не могат да ядат от месото му.

Мустехаб е най-малко една трета от курбана да бъде раздаден на бедните. Защото най-важната цел на курбана е да се предостави възможност на бедните да вкусят от него. Затова най-добре е да бъде разделен на три части, едната – да бъде раздадена на бедните, втората – да бъдат почерпени близките и роднините, а третата – да бъде запазена за семейството. Ако семейството е голямо и не е толкова богато, тогава може да се запази целият курбан за него. Поднасянето от месото на курбана на съседите и приятелите, които не са мюсюлмани, е също много добро поведение. Кожата на курбана не се продава, но може да бъде дадена на бедните.

Да проучим - да научим

Проучете животните с какви недостатъци не могат да бъдат заклани като курбан.

Някои хигиенични мерки и правила, които трябва да се спазват при коленето на курбан

Нашата религия заповядва всяка работа да бъде извършена по най-добрия начин. Понятието „ихсан“ има и следното значение: всяка работа да бъде извършена добре и според правилата ѝ. А това заема важно място в ислямската религия. Пейгамбера (с.а.с.) повелил: *„Когато колите, правете го по най-добрия начин.“* И за да се изпълни курбанският ибадет по най-добрия начин, то коленето трябва да бъде осъществено без да се наранява животното и от компетентен в тази област човек. Също много важно е курбанът да бъде заклан на подходящо място и подходящи условия, без да се замърсяват публичните пространства и пътищата.

Колкото е важно изпълнението на курбанския ибадет, толкова е важно и спазването на поставените принципи и цели. Чистотата, уважението към хората и състраданието към всички останали създания са принципи, които имат много специфично място за мюсюлманина. За това по време на коленето на курбана, съзнателното действие, спазването на хигиеничните правила и опазването на публичното пространство от неща, които могат да притеснят останалите, са важни религиозни и социални принципи. Тогава хората, които правят всичко това с цел извършване на ибадет, трябва да бъдат още по-внимателни.

Видовете курбан

Освен курбанът, който се коли по време на Курбан байрам има и други видове, които също се колят с намерение за ибадет. Те са:

1. Курбанът, който се коли по време на Курбан байрам (удхийе).
2. Курбанът, който се коли поради определено обещание (адак, незир).
3. Курбанът, който се коли за новородено дете като израз на благодарност към Аллах (акика). Този курбан може да бъде колен от деня, в който се ражда детето дотогава, когато достигне пълнолетие, но най-добре е да бъде заклан на седмия ден след раждането. Защото по принцип тогава се дава името на новороденото и се раздава определена сума за садака.
4. Курбан, който се коли от тези, които извършват къран или теметту хадж (хедй).
5. Курбанът, който се коли за наказание поради допуснатата грешка или извършено забранено действие по време на хадж.

Ако един човек преди да умре е завещал да се заколи курбан от негово име и ако е оставил имущество за посрещане на тези разходи, тогава неговите наследници трябва да го изпълнят.

Тешрик текбир

Денят преди Курбан байрам се нарича „Арефе“. Според лунния календар, денят Арефе е деветият ден на месец зилхиджже. Преди Рамазан байрам няма Арефе. Като се започне от сабах намаз на деня Арефе, до икинди намаз на четвъртия ден от байрама, в продължение на 23 вакита, след фарза на всеки намаз се прави „тешрик текбир“ по следния начин:

اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ وَاللَّهُ الْحَمْدُ

„Аллаху екбер, Аллаху екбер; ля иляхе илляллаху, валлаху екбер, Аллаху екбер ве лиллях-ил-хамд.“

„Аллах е най-велик, Аллах е най-велик; няма друг Бог, освен Аллах, Аллах е най-велик, и всички възхвалявания са за Него.“

Изпълняването на тези текбири в определените дни, според повечето от учените по фъкх, е ваджиб. Но има и други, които са казвали, че е суннет.

Нещата, които курбанът допринася за човека и обществото

„Не тяхното месо, не тяхната кръв ще стигне до Аллах, а вашата набожност ще стигне до Него. Така Той ви ги е подчинил, за да възвеличавате Аллах, че ви е напътил. И възрадвай благодетелните!“ (ел-Хадж, 22:-37)

Мюсюлманинът като коли курбан печели севаб, помага на бедните и прави саможертва. Както всички останали ибадети, така и курбанът доближава раба до Аллах Теаля. Както се споменава и в споменатия айет, не месото на курбана, не неговата кръв, а набожността на тези, които го колят, ще достигне до Аллах. Което означава, че най-важната и основна функция на курбана за искреният раб е да го доближи до неговия Създател.

Човекът, колейки курбан, преживява духовно щастие от това, че е успял да се отблагодари на Аллах за богатата, с които го е дарил.

Курбанът играе голяма роля в побеждаването на морални отклонения като егоизъм и скъперничество, както и за развитието на щедростта у хората и съзнанието да бъдат покорни раби на Аллах.

„И за всяка общност отредихме жертвоприношение, за да споменават името на Аллах над животното от добитъка, който Той им е дал.“ (ел-Хадж, 22:-34)

Курбанът опазва жизнено чувството за братство, взаимопомощ и солидарност в обществото. Допринася за осъществяването на социалната справедливост. Неговата роля се забелязва още по-силно в средите, където хората са толкова бедни, че почти нямат възможност да си закупят месо. Помага на богатия да споделе-

ля имането си според повелите на Аллах с бедните хора. А това помага бедните да се почувстват като активни членове на обществото.

Могат да бъдат споменати и някои ползи на курбана относно социално-икономическия живот, за развитието на някои промишлени сектори като фуражната, хранителната и кожарската промишленост.

„И сторихме за вас от обредите на Аллах да бъде едрият жертвен добитък. В него има благо за вас. И споменавайте името на Аллах, докато [животните] са изправени [за колене]! И когато рухнат по хълбок, яжте и хранете и доволстващия, и просяка! Така сме ви ги подчинили, за да сте признателни.“
(ел-Хадж, 22:-36)

ОБОБЩЕНИЕ НА РАЗДЕЛА

Хаджът, който е от основните ибадети на ислямската религия, се извършва чрез посещение на Кябе и някои от свещените места около него в определения за хадж сезон, съблюдавайки определени правила.

Хаджът се прави единствено в определения за него сезон, а това са месеците шеввал, зилкаде и първите десет дена от месец зилхиджже по лунния календар.

Извършването на поклонението хадж един път в живота е фарз за всеки мюсюлманин, който има възможност и средства за това. Човекът, който е отишъл и изпълнил този ибадет, се нарича хаджия.

Поклонението умре е влизането в ихрам в неопределено време от годината и извършване на таваф около Кябе според правилата, а също и са'й между Сафа и Мерве.

Хаджът дава възможност всяка година милиони хора с различни езици, националности, раси, географски особености и култури, но с еднакви цели, да се събират на едно място и всички заедно, правейки ибадет, да се обърнат към Аллах Теаля; да се запознаят и сблизат; да обсъждат проблемите на човечеството и да търсят общи решения.

Мюсюлманите, които по време на хаджа свалят всекидневните си дрехи и се обличат в ихрам, изоставяйки своята власт, чин и богатство, изживяват и осъзнават съдния ден, съживяването след смъртта и равенството между хората.

Хаджът има три фарза, те са: ихрам, правенето на вакфе на Арафат и извършването на таваф около Кябе. Хаджът има също ваджиби и суннети.

Хаджът се прави по три различни начина: ифрад, теметту и къран.

Ифрад хадж е този, който се прави без извършване на поклонение умре. Ако в

същата година, в сезона на хадж, се възнамери и се влезе в ихрам, без да се прави поклонение умре преди това, то извършеният хадж се нарича ифрад.

Теметту хадж е извършването на умре и хадж с отделни възнамерения и ихрами в една и съща година в определения за хадж сезон.

Къран хадж е събирането и изпълняването на умре и хадж в една и съща година, в сезона на хадж, с едно възнамерение и един ихрам.

Курбан е животното, което отговаря на определени условия и се коли единствено за спечелване на задоволството на Аллах.

Коленето на курбана с възнамерение за ибадет по време на Курбан байрам е ваджиб за всички мюсюлмани, които отговарят на определените от религията условия.

Нисабът, който прави ваджиб коленето на курбана е еднакъв с този, който се търси при зекята и садаката фитре. Курбанът може да бъде от следните животни: овца, коза, крава, бивол и камила. Овцата и козата се колят само за един човек, а кравата и камилата – най-много за седем души.

За да бъдат приети за курбан овцата и козата трябва да са навършили най-малко една година, кравата и биволът – най-малко две, а камилата – пет. Но ако овцата, навършила 7-8 месеца, е подрасла и изглежда като на година, то и от нея става курбан. При колене курбанът се поставя в легнало положение на лявата страна и обърнат към къбле, после се изричат изразите: „Бисмиллях, Аллаху екбер“, и се коли.

Курбанът опазва жизнено чувствата за братство, взаимопомощ и солидарност в обществото. Допринася за осъществяването на социалната справедливост. Неговата роля се забелязва още по-силно в средите, където хората са толкова бедни, че почти нямат възможност да си закупят месо. Помага на богатия да споделя имането си според повелите на Аллах с бедните, за да се почувстват и те активни членове на обществото.

ДА ПРЕГОВОРИМ РАЗДЕЛА

1. За кои хора е задължителен хаджът?
2. Има ли определено време за изпълнението на хаджа? Може ли да се прави през всички месеци на годината?
3. Каква е разликата между поклоненията умре и хадж?
4. Какво означават изразите таваф, са'й и вакфе; и имат ли символични значения?
5. Какво допринася хаджът от индивидуална и социална гледна точка?
6. Кои хора са задължени с коленето на курбан?
7. Каква е ролята на курбана за социалното подпомагане и сближаване.

ТЕСТ

1. Кое от посочените не е от условията (шарт), които правят хаджът задължителен?

- А) Да бъде мюсюлманин.
- Б) Да е оженил децата си.
- В) Да има сили и средства за отиването на хадж.
- Г) Да има имущество, което надхвърля границите на нисаба.

2. Кое от посочените е от основите (рукюн) на ихрама?

- А) Цялостното почистване на тялото.
- Б) Вземане на гусюл, ако не е възможно, извършване на абдест.
- В) Телбийе.
- Г) Влизането в ихрам.

3. Къде се намира Музделифе?

- А) На Арафат.
- Б) В средата на град Мекка.
- В) В град Медина.
- Г) Между Арафат и Мина.

4. Кое от посочените не е от начините, по който се прави хадж?

- А) Умре
- Б) Ифрад
- В) Къран
- Г) Теметту

5. Кое от споменатите превръща в задължение коленето на курбан?

- А) Човек да бъде приет от религията за богат.
- Б) Тези, които не са приети от религията за богати също са длъжни да колят курбан.
- В) Да бъде мъж.
- Г) Трябва задължително да живее в град.

МОЯТ ИБАДЕТ
МОЯТ ИБАДЕТ

РАЗДЕЛ

VII

МОЛИТВАТА ДУА И ПОКАЯНИЕТО ТЕВБЕ

1. Понятието дуа и същността ѝ
2. Определението и значението на дуата
3. Дуата като средство за комуникация
4. Нещата, които допринася дуата за човека
5. Примерни молитви от Корана и суннета на Пейгамбера (с.а.с.)
6. Понятието тевбе и същността му
7. Мястото на покаянието в живота на човека
8. Примери за покаяние от Свещения Коран

ОТНОСНО РАЗДЕЛА

В този раздел:

- Разглежда се молитвата дуа, която е същността на ибадета, и значимостта ѝ в ислямската религия, а също така и какво може да допринесе тя за човека.
- Показани са примери за дуа от Корана и суннета на Пратеника (с.а.с.).
- Разглежда се същността на покаянието тевбе в живота на човека, дадени са примери за покаяние от Свещения Коран.

УЧЕБНИ ЦЕЛИ

След усвояването на раздела, ще знаете:

1. Същността на дуа и тевбе
2. Кой са важните моменти при отправяне на дуа
3. Примерни дуи от Корана и суннета
4. Мястото на молитвата (дуа) и покаянието (тевбе) в живота на човека

ИЗУЧАВАНЕ НА РАЗДЕЛА

1. Ще се постарая да научим някои неща относно правилата на дуата.
2. Ще проучим кои са условията за приемането на покаянието тевбе.
3. Каква е разликата между тевбе и истигфар? Проучете!
4. Ще научим значението на „ет-Тевваб“ и „ел-Муджиб“, които са от най-прекрасните имена (есма-ул-хусна) на Аллах. Помислете върху връзката на тези имена с нашата тема.
5. Ще разгледаме някои айети от Свещения Коран и хадиси от суннета на Пейгамбера (с.а.с.), които са свързани с дуата.

1

Понятието дуа и същността ѝ

- Дуата е човекът да потърси закрила от своя Господ и да се обърне към него.
- Дуата е най-големият извор на утеха и надежда за човека.
- Дуата е завръщането на създанието към Създателя.
- Дуата е духът и същността на ибадета.

Дуата, която е арабска дума, означава призоваване, повикване, молене, молба и искане на помощ и изразява моленето на Аллах, искането от Него, призоваването Му, предоставянето на исканията и пожеланията си пред Него. Дуата е обръщането на рабът към Аллах с цялата му същност, искането и пожелаването от Него. А когато рабът се обърне по този начин към Аллах, Той не го оставя без отзив.

Дуата е човек да се опира на своя Господ, да склони към Него и да иска помощ от Него. Всъщност това е от вродените качества на човека. Правейки дуа, той намира спокойствие както духовно, така и физически. Човекът, който се страхува и притеснява; който се чувства сам, слаб и безпомощен; който има проблеми и потребности, прави дуа, за да се избави от тях и да постигне успех по отношение на това, което желае. Това, към което се обръща най-напред, когато е в безизходно и трудно положение, е дуата, която е най-големият извор на утеха и надежда за човека.

Дуата е осланянето на създадения на Създателя си и разкайването му пред Него за греховете и грешките, които са го обсадили.

Дуата е моментът, в който сърцето се препълва с божествена наслада, а тялото получава птича лекота.

Дуата е призив. И тъй като нищо не може да остане скрито пред Аллах, то най-важното в него е искреността и откровеността. Не е от толкова голямо значение дали този призив ще бъде устен, мисловен или физически – важно е искреността и откровеността. Следователно, докато дуата произтича от формата, а не от същността, ще бъде недостатъчна да изведе моления се към спасението.

Дуата е духът и същността на ибадета. И в действителност виждаме, че във всеки рекят на намаза, който е най-всеобхватният ибадет, се чете сура Фатиха. Всевишният Аллах сякаш е искал да покаже на рабите Си как трябва да Му се молят и затова е низпослал като пример най-прекрасните молитвени изрази в сура Фатиха, която се приема като ключа на Свещения Коран. В него има и други примери, които ни показват как да правим дуа.

Дуата е рабът да признае слабостта и безсилието си пред всемогъществото на Аллах и да иска Неговата благодат и помощ. А целта на дуата е човек да представи своето състояние пред Аллах и да иска помощ от Него.

2

Определението и значението на дуата

Като религиозен термин дуата означава рабът да изяви желание за нещо и да го поиска от Всевишния Създател, обръщайки се към Него с цялата си същност. С други думи, да иска помощ от Аллах, признавайки своето безсилие и немощ пред Неговата безпределна и безкрайна сила. Във всекидневието дуа се наричат и думите и изразите, в които рабът изрежда желанията си и се обръща към Аллах Теаля.

Дуата не означава само молене на Аллах, в същото време е и израз за показване на вярата и отдадеността ни към Създателя. Погледнато от тази страна, тя показва доверието и лоялността ни към Него.

142

Всевишният Аллах отдава значение на човека, който се моли. Защото правейки дуа, той показва своята обвързаност към Него и това, че само от Него иска и очаква помощ. Естествено, Аллах ще отдаде значение на човека, който Му се моли и иска помощ от Него. И обратно на това – този, който не вижда необходимост да прави дуа, като че ли иска да покаже, че няма потребност от Аллах и Неговата помощ. А единствено Той Всемогъщият не изпитва необходимост за помощ. Затова Аллах не отдава значение на хората, които действат по този начин. В един аят от Свещения Коран относно този въпрос се казва: **„Кажы: *“Не би ви обърнал внимание моят Господ, освен ако сте го призовавали.”* (ел-Фуркан, 25: -77)**

А в айета: **„И рече вашият Господ: “Зове́те Ме и Аз ще ви откликна! Онези, които от високомерие не Ми служат, ще влязат в ада унижени!”** (ел-Гафир, 40:-60), се оповестява, че изоставянето на дуата е нещо несъвместимо с подчинението и служенето на Аллах.

“Зове́те Ме и Аз ще ви откликна!” (ел-Гафир, 40: -60)

„И споменавайте Ме, за да ви споменавам и Аз...” (ел-Бакара, 2: -152)

Всевишният Аллах е удовлетворен, когато рабът се моли, иска и търси убежище при Него. Защото с това той показва, че приема Неговата безкрайна сила и мощ, че винаги се нуждае от Него и че ако не е Неговата благодат, съществуването му не би било възможно да продължи.

От друга страна, дуата допринася за духовно и физическо щастие и спокойствие у човека. Тя му помага да пречисти душата си и да превърне в съвестен и разумен раб.

Накратко, дуата е ключ, който отваря портите на съкровището с милосърдие на Милосърдния. Тя е източник на енергия за този, който се изправя срещу трудностите и страданията.

143

Дуата като средство за комуникация

Целта на дуата е чрез представянето на състоянието си пред Аллах, човекът да иска от Него. От тази гледна точка дуата е едно средство за директна комуникация между раба и неговия Създател. В основата на дуата лежи доверието и вярата в Аллах, тя е като мост между безсилния и слаб човек, и неговият Всесилен и Могъщ Създател. В този смисъл дуата е най-прекия път, по който рабът достига до своя Господ.

„Прославят Го седемте небеса и земята, и всичко по тях. И няма нищо, което да не прославя Неговата възхвала. Ала вие не разбирате прославата им. Той е всеблаг, опрощаващ.” (ел-Исра, 17:-44; ер-Раад, 13:-13; ел-Хащр, 59:-1; ес-Саф, 61:-1; ел-Джума, 62: -1; ет-Тегабун, 64:-1)

Нека да коментираме

„Дуата е същността на ибадета.” (Тирмизи, Давет, 1)

Какво разбирате от този хадис? Коментирайте...

Относно въпроса, с който бил запитан Пратеника на Аллах (с.а.с.) за връзката между раба и Аллах, в Свещения Коран се отговаря:

„И когато Моите раби те питат за Мен – Аз съм наблизно, откликвам на зова на зовящия, когато Ме позове. Нека и те Ми откликнат, и нека вярват в Мен, за да се напътят!“ (ел-Бакара, 2:-186)

Когато направената дуа с някои конкретни искания за този свят не се изпълни веднага, това не трябва да се разбира, че не е приета. Защото отговорът на тази дуа може би е оставен за другия свят.

Въпреки това, понякога Аллах приема дуата на раба, която е направена за този свят и като божествена благодат дава отговор на полезните за него искания. Пратеника на Аллах (с.а.с.) относно това е казал:

„Аллах откликва на дуата на всеки мюсюлманин, който го моли с дуа, която не съдържа грях или молба за прекъсване на родствениите връзки, или не бърза за отговор. Този отговор се дава или на този свят, или се отлага за отвъдния, или му се опрощават от греховете – в съответствие с дуата му.“ (Тирмизи, Даават, 133)

Тогава вярващият не трябва да бърза и да иска дуата му да бъде приета веднага. Пратеника на Аллах (с.а.с.) е казал още:

„Аллах приема вашите дуи, но не бързайте дуата ви да бъде приета веднага. И никога не казвайте: „Аз се молих и молих, но дуата ми не се прие...“ (Бухари, Даават, 22; Муслим, Зикр, 92)

И казал още: „Дуата на всеки раб ще продължи да бъде приемана, докато той не пожелае грях или прекъсване на родствениите връзки, и ако не бърза.“ (Муслим, Зикр, 25)

Нека да отбележим

Дуата е мост между слабия, ограничения и неспособен раб и неговият Всесилен и Всемогъщ Създател.

Да поговорим заедно

Споделете в класната стая примери за дуа от собствения ви житейски опит.

4

Нещата, които допринася дуата за човека

Най-важното нещо, което тя допринася за човека е душевното спокойствие, което изпитва след като е поднесъл желанията си пред Всемогъщия и Всесилен Аллах. Винаги след дуата, в сърцето му се появява сладко спокойствие. То се явява в следствие на дуата, която рабът е отправил към своят Създател. За това хората, които имат важни проблеми или неизлечими болести, но отправят дуа към Аллах, са по-силни и устойчиви в сравнение с тези, които имат същите проблеми, но не правят дуа.

Всеки човек, който вярва в един Всемогъщ Създател, отправя дуа към Него. Вижда се, че особено в трудните моменти дори тези, които не вярват в Аллах отправят дуа към Него (Юнус, 10:-12; Лукман, 31:-32). Това показва, че необходимостта от правенето на дуа е вродено в човека.

Дуата е средство, което приближава човека до Аллах. Този, който прави дуа, става още по-искрен в своите действия и поведение. Защото той знае, че Аллах знае, вижда и чува всичко и осъзнава, че нищо не може да се случи извън Неговото знание.

Дуата се прави единствено на Аллах и не е позволено да се отправя към някой друг. Човекът, който прави дуа, не служи (не робува) на никой друг, освен Аллах.

Човекът, който прави дуа, приема и признава съществуването на Аллах, Неговото всемогъщество и единство. Благодарни на Аллах за благодатта, с която го дарява; търси убежище при Него; моли Го за прошка и милост; и единствено от Него очаква помощ. Всичко това помага на този, който прави дуа, да придобие религиозно съзнание...

Най-важните моменти в живота на човека са тези, в които той остава сам самичък със своя Създател и се обръща с дуа към Него.

Примерни дуи от Свещения Коран и сюннета на Пейгамбера (с.а.с.)

Примери за някои дуи, заемащи място в Свещения Коран

- **„В името на Аллах, Всемилоствивия, Милосърдния!**

Хвала на Аллах Господа на световете, Всемилоствивия, Милосърдния, Владетеля на съдния ден! Само на Теб служим и Теб за подкрепа зовем. Насочи ни по правия път, пътя на тези, които си дарил с благодат, а не на [тези], над които тегне гняв, нито на заблудените!” (ел-Фатиха, 1:-1-7)

- **„Господи, не отклонявай нашите сърца, след като си ни напътил! И дари ни с милост от Теб! Ти си Вседаряващия.”** (Ал-и Имран, 3:-8)

- **„Господи, направи ни отдадени на Теб, и от нашето потомство общност, отдадена на Теб, и ни покажи нашите обреди, и приеми нашето покаяние! Ти си Приемащия покаянието, Милосърдния.”** (ел-Бакара, 2:-128)

- **„Господи наш, угнетихме себе си и ако Ти не ни опростиш, и не ни помилваш, ще сме от губещите.”** (ел-Араф, 7:-23)

- **„Господи наш, ние повярвахме. Опрости ни и помилвай! Ти си Най-милосърдният.”** (ел-Муминун, 23:-109)

- **„Господи наш, на Теб се уповаваме и пред Теб се покаяваме, и към Теб е завръщането.”** (ел-Мумтехине, 60:-4)

- **„Господи, разтвори гръдта ми!”** (Та-ха, 20:-25)

- **„Господи, аз угнетих себе си. Опрости ме!”** (ел-Касас, 28:-16)

- **“Няма друг Бог, освен Теб! Пречист си Ти! Наистина бях несправедлив.”** (ел-Енбия, 21:-87)

- **„Господи, опрости и помилвай! Ти си Най-милосърдният.”** (ел-Муминун, 23:-118)

- **„Господи, дари ми мъдрост и ме приобщи към праведните!”** (еш-Шуара, 26:-83)

- **„Господи наш, дари ни със съпруги и потомци радост за очите ни! И ни стори водители на богобоязливите!”** (ел-Фуркан, 25:-74)

- **„Прибери ме отдаден на Теб и ме приобщи към праведниците!”** (Юсуф, 12:-101)

- **„Господи, изпълни ни с търпение и прибери ни отдадени на Теб!”** (ел-Араф, 7:-126)

- „Господи мой, отреди ми да бъда признателен за дара, който Ти дари на мен и на родителите ми, и да върша праведни дела, които Ти одобряваш, и ме въведи с Твоята милост сред праведните Си раби” (ен-Немл, 27:-19)
- “Господи, въздай ни добрина в земния живот и добрина в отвъдния! И опази ни от мъчението на огъня!” (ел-Бакара, 2:-201)
- „Господи наш, опрости мен и родителите ми, и вярващите в деня, когато ще настане равностметката!” (Ибрахим, 14:-41)
- „Господи наш, опрости нас и братята ни, които ни изпревариха във вярата, и не влагай в сърцата ни омраза към онези, които повярваха! Господарю наш, Ти си състрадателен, милосърден.” (ел-Хашр, 59:-10)
- „Господи, излей търпение над нас и стъпките ни затвърди, и ни подкрепи срещу неверниците!” (ел-Бакара, 2:-250)
- „Ти си нашият Покровител, опрости ни, помилвай ни! Ти си Най-добрият от прощаващите.” (ел-Араф, 7:-155)

Да поговорим заедно

Намерете още примери за дуа от Свещения Коран и ги разгледайте заедно с приятелите си в клас.

147

Примери за дуа от любимия ни Пратеник (с.а.с.).

- „О, Аллах, Ти, Който преобръщаш сърцата, заздравя сърцето ми върху твоята религия.” (Тирмизи, Давет, 124)
- „О, Аллах, дари ме с обичта Си, и с обичта на тези, които Те обичат, и ми отреди да обичам всичко, което ще ме доближи до Теб.” (Тирмизи, Деават, 73)
- „О, Аллах, отреди ни да обичаме вярата и я разкраси в нашите сърца. И ни отреди да намразим неверието и непокорството към Теб. Стори ни от тези, които са на правия път.” (Хаким, Деават, 1868)
- „О, Аллах, дай благодат в религиозния и земния ми живот, в семейството и имуществото ми...” (Хаким, Деават, 1902)
- „О, Аллах, обедини нашите сърца. Оправи отношенията между нас и ни напъти по правия път. Изведи ни от тъмнината към светлината и ни опази от скритите и явни големи грехове.” (Ебу Давуд, Саят, 177, 178)
- „О, Аллах, моля те да ме дариш с напътствие, богобоязън, целомъдрие и (непрекалено) богатство.” (Муслим, Дуа, 72)
- „О, Аллах, дари ме с предано сърце и говорещ истината език.” (Тирмизи, Деават, 23)
- „О, Аллах, моля Те да ме опазиш от безполезната наука, от сърцето, което не се страхува (от Теб), от ненаситната душа и от дуата, която не се приема.” (Муслим, Дуа, 73; Несаи, Истиазе, 21)
- „О, Аллах, моля Те да ме опазиш от грижата и тъгата, от безсилието и мързела, от страха и скъперничеството, от закоравялото сърце и небрежността, от унижението и немотията.” (Бухари, Деават, 39)

- „О, Аллах, моля Те да ме опазиш, да не угнетя и да не бъда угнетен.” (Несаи, Истиазе, 14)
- „О, Аллах, опази ме от непокорството към Теб, от неочаквани злополуки и бедствия, които ще зарадват враговете ми.” (Несаи, Истиазе, 16)
- „О, Аллах, осланям се на Теб от Твоя гняв и наказание, и от изчезването на благодатта и здравето, с което Си ме дарил.” (Ебу Давуд, Витр, 32)
- „О, Аллах, стори ме от тези, които вършат добро и вземат своята награда, и от тези, които когато извършат грях се покаяват.” (Ибн Мадже, Едеб, 57)
- „О, Аллах, завърши с добро всяко наше дело. И ни опази от мизерията на този свят и от наказанието на отвъдния.” (Ибн Хиббан, Ед'ийе, 949)
- „О, Аллах, Ти си Опрощаващ, Щедър, обичаш да опрощаваш, опрости и мен!” (Тирмизи, Деават, 84)

Понятието тевбе и същността му

148

Речниковото значение на думата „тевбе” означава завръщане, връщане в обратна посока и завръщане на предишното място. А като религиозен термин означава, човекът да изостави лошите дела и вършенето на грехове и да се завърне на правия път, който Аллах му е посочил. После съжالياва за това, което е сторил, и се обръща към Него с дуа и покаяние.

Покаянието за извършен грях е фарз.

Основните принципи на покаянието са: осъзнаването, че извършването на грях е заблуда и грешка; изпитването на съжаление от извършеното; решаването за отърване и никога повече неизвършване на този грях; завръщането към истината и искането на прошка от Аллах Теаля.

Съжалението е човекът да изостави извършването на определен грях и да е настоятелен никога повече да не се завръща към него. Ако е отнел чужди права, да ги върне на собствениците им и да иска прошка от тях.

Едно от условията за приемането на покаянието тевбе е да изпълнява фарзовете и задълженията си и да се храни с хелял продукти.

Пратеника на Аллах (с.а.с.) е казал: „Който е отнел права на своя брат, нека му ги върне и поиска прошка от него, докато не е дошъл денят, в който ще бъдат взимани неговите добрини и ще бъдат давани на този, който има право върху него.” (Бухари, Мезалим, 10; Ахмед ибн Ханбел, Муснед, II, 506)

Покаянието, което човек е направил искрено, сериозно и с обещание никога повече да не се завръща към този грях, се нарича „насух тевбе” (искрено покаяние). В Свещения Коран се заповядва вярващите да правят тевбе по този начин.

Правенето на тевбе започва още от Адем (а.с.).

„О, вярващи, покайте се пред Аллах с искрено покаяние и вашият Господ ще отмахне от вас прегрешенията, и ще ви въздаде в градините, сред които реки текат – в деня, в който Аллах не ще посрами Пророка и вярващите заедно с него. Светлината им ще се устремява пред тях и в десниците им [отвсякъде]. Ще казват: „Господи, придай ни още светлина и ни опрости! Ти над всяко нещо имаш сила.“ (ет-Тахрим, 66:-8)

А Пратеника на Аллах както при всички останали въпроси, така и относно покаянието е станал пример за своята общност и многократно ги е насърчавал да се покайват (Бухари, Деават, 4; Муслим, Тевбе, 1, 78).

Едно от имената и атрибутите на Аллах е „ет-Тевваб“, което означава, „Много-приемащият покаянието“. Всемогъщият Аллах е повелил, че ще приеме покаянието на всеки, който съжалявайки за сторената грешка, се е покаял пред Него. В действителност покаянието е рабът да се откаже от греховете, а Създателя – да се откаже от наказанието. Тоест, рабът се завръща към неговия Създател, а Той приема неговото завръщане и се отказва от наказанието, което е подготвил за него.

Тевбето е напускане на греховете и завръщане към Аллах, Който знае всичко – скрито и явно; излизане от непоносимата атмосфера на греховете и навлизане в атмосферата на обвързаността към Аллах; изоставяне на лошите навици и завръщане към добрите нрави.

Пратеника на Аллах в някои от хадисите, в които насърчва покаянието, казва:

„Кълна се в Аллах, аз наистина моля Аллах за прошка и се покайвам пред Него повече от седемдесет пъти на ден.“ (Бухари, Деават, 3; Ибн Мадже, Едеб, 57)

„При покаянието на Свой раб Аллах наистина е по-радостен, отколкото би бил някой измежду вас, ако попадне на камила си, след като по-рано я е изгубил сред голата пустиня.“ (Бухари, Деават, 4; Муслим, Тевбе, 1, 7, 8)

„Който се покае преди слънцето да изгрее от запад, Аллах приема покаянието му.“ (Муслим, Зикр, 43)

„Аллах, Всемогъщият и Великият, приема покаянието на раба, докато го обземе предсмъртния хрип.“ (Тирмизи, Деават, 98; Ибн Мадже, Зухд, 30)

Както водата почиства дрехата от нечистотии, така и искреното тевбе почиства сърцето от греховете. Стига човек да съжалява за сторените грехове и да е решил никога повече да не се завръща към тях.

7

Мястото на покаянието в живота на човека

Според ислямската религия всеки друг, освен пейгамберите, е възможно да извърши грехове. Човекът може да допусне грешка, но важното е след като забележи това, да не продължава. В един хадис Пратеника на Аллах (с.а.с.) повелява: „Всички хора грешат, но най-добрите сред тези, които грешат, са покаяващите се.“ (Тирмизи, Къямет, 50; Ибн Мадже, Зухд, 30)

Покаянието е шанс, който Аллах Теаля предоставя на хората, които са прегрешили, за да се пречистят от греховете. За това човек колкото и да е прегрешил, никога не трябва да изпада в отчаяние. Трябва да се възползва от шанса, който Аллах му е предоставил и да се върне към Него. Разбира се, всичко това важи само за тези, които са попаднали в изкушение и са сторили грях, но не и за тези, които умишлено вършат грехове като си мислят, че Аллах така или иначе ще ги опрости. Положението на тези хора е доста критично, поради това че злоупотребяват с прошката на Аллах.

Една от най-големите опасности, които водят човека към безизходицата, е отчаянието. За да се спаси този, който е потънал в грехове и вижда грешките си, но вярва, че няма начин да бъде спасен, трябва отново да бъде убеден, че има шанс да се оправи и че никога не трябва да се отчайва. И както е казано в Свещения Коран, само неверниците се обезнадеждени по отношение на милостта на Аллах.

Милостта на Аллах е безкрайна. Той опрощава греховете на тези, които са осъзнали грешката си и искат прошка от Него. В свещения Коран Той повелява:

„Той е, Който приема покаянието от Своите раби и опрощава лошите дела, и знае какво вършите.“ (еш-Шура, 42:-25)

„Аз опрощавам всеки, който се покае и вярва, и върши праведни дела, сетне продължава по правия път.“ (Та-ха, 20:-82)

Вярващият мюсюлманин признава сторените от него грехове, завръща се към Аллах и, правейки тевбе, иска прошка от Него. Не настоява да извършва греха (Ал-и Имран, 3:-135), и знае, че само Аллах е Този, който приема покаянията. Той знае, че Аллах никога не връща обратно тези, които с искреност са се отправили към Него. В Свещения Коран се казва:

„И за онези, които щом сторят непристойност или угнетят сами себе си, споменават Аллах и молят опрощение за своите грехове, - а кой освен Аллах опрощава греховете? - и не упорстват в своите деяния, знаейки...“ (Ал-и Имран, 3:-135)

Греховете оскверняват душевния свят на човека и опетняват неговото сърце. А покаянието помага да възстанови и затвърди връзката си с Аллах и поправи повредената от греховете си духовна сфера.

Айетите и хадисите, които се отнасят до покаянието, посяват надежда в сърцата на отчаяните, спасяват ги от песимизъм и извършване на грехове.

Този, който вярва в Аллах, в съдния ден и повелите на религията, никога не трябва да изпада в отчаяние и да губи надежда от милостта на Аллах. Защото в Свещения Коран се повелява:

„Кажы: „О, раби Мои, които престъпвате в ущърб на себе си, не губете надежда за милостта на Аллах! Аллах опрощава всичките грехове [щом се покаете]. Той е Опрощаващия, Милосърдния.“ (ез-Зумер, 39:-53)

„Наистина Аллах обича каещите се и обича пречистващите се.“ (ел-Бакара, 2:-222)

„И моли прошка от Аллах! Аллах е опрощаващ, милосърден.“ (ен-Ниса, 4:-106)

В израз на безкрайната Си милост Аллах е дал възможност на човека да се покаява. Той не наказва своите раби веднага след като са извършили грях, а им предоставя възможност да се покаят. После опрощава тези, които се възползват от тази възможност. По този начин човекът има шанса да поднови и коригира духовния си живот.

Примери за тевбе от Свещения Коран

Както споменахме и по-напред, в Свещения Коран Аллах казва, че ще приеме покаянието на тези, които се покаяват. Някои от айетите, които изразяват това са следните:

„...Прославяй своя Господ с възхвала и Го моли за опрощение! Той винаги приема покаянието.“ (ен-Наср, 110:-3)

„Той е, Който приема покаянието от Своите раби и опрощава лошите дела, и знае какво вършите.“ (еш-Шура, 42:-25)

„Аллах приема покаянието на когото пожелае. Аллах е всезнаещ, премъдър.“ (ет-Тевбе, 9:-15)

„Аллах иска да приеме покаянието ви.“ (ен-Ниса, 4:-27)

„А който се разкае и поправи, след като угнети, Аллах ще приеме разкаянието му. Аллах е всеопрощаващ, милосърден.“ (ел-Маиде, 5:-39)

„Освен онези, които се покаят и поправят, и разкрият. От тях ще приема покаяние. Аз съм Приемация покаянието, Милосърдния.“ (ел-Бакара, 2:-160)

В тези и още много други айети, Аллах Теалъ е споменал, че ще приеме покаянието на своите раби, но има едно единствено условие – да бъде направено наистина с искреност и от сърце. Също така, покаянието не трябва да бъде оставяно за последния момент, когато човек остане лице в лице със смъртта, защото тогава то няма да бъде прието. В Корана имаме примери и за двете споменати състояния.

Нека най-напред споменем примера за искрено тевбе от Свещения Коран. Може би най-добрия пример за това е покаянието на първия човек и пейгамбер Адем (а.с.) и неговата съпруга. След като шейтанът ги заблудил и накарал да ядат от забранения плод, те осъзнали грешката си и заедно поискали от Аллах да ги опрости, а Той приел тяхното покаяние. В един от айетите, в които се споменава за тази случка, се казва:

„И получи Адем слова от своя Господ, и Той прие покаянието му. Той е Приемация покаянието, Милосърдния.“ (ел-Бакара, 2:-37)

А като пример за това, че не се приема покаянието на тези, които са застанали лице в лице със смъртта, е историята на фараона, който живял по времето на Муса (а.с.).

Нека да обсъдим

Намерете айетите, в които се разказва случката, в която фараонът се опитва да направи тевбе, и я обсъдете с останалите в класа.

Тевбето, което е направено, когато човек разбере, че ще умре, няма никакво значение и стойност. Защото вече всичко е свършило. Относно тази ситуация в Свещения Коран се повелява:

„Аллах приема покаянието на онези, които правят зло в неведение, после скоро се покайват. На тези Аллах приема покаянието. Аллах е всезнаещ, премъдър. И не е покаянието за онези, които правят злини, а щом дойде при някого от тях смъртта, казва: „Сега се покаях.“ - нито за онези, които умират неверници. За тях Ние сме приготвили болезнено мъчение.“ (ен-Ниса, 4:-17-18)

А Пратеника на Аллах (с.а.с.) е казал: „Онзи, който се покайва от греховете, е като този, който няма грехове.“ (Ибн Мадже, Зухд, 30)

Да проучим - да научим

Намерете още примери за покаянието от Свещения Коран.

„Когато рабът извърши грях, върху сърцето му се появява черна точка. И ако рабът поиска прошка от Аллах и се покае, тази точка се заличава. Но ако продължава да върши същия грях, то точките върху сърцето му се множат, докато достигне до такова положение, че обвият цялото му сърце. Това е ръждата, за която се говори в повелята на Аллах в сура ел-Мутафифин (83:-14): „Ала не! Сърцата им с ръжда покрива онова, което са придобили.“ (Муслим, Иман, 231; Тирмизи, Тефсир сура Мутафифин, 3331; Ибн Мадже, Зухд, 29)

ОБОБЩЕНИЕ НА РАЗДЕЛА

Молитвата дуа е рабът да се обърне към Аллах с цялата си същност и обръщайки се към Него, да моли и пожелава.

Целта на дуата е човекът да представи своето положение пред Аллах и да иска помощ от Него. От тази гледна точка дуата е средство за директна комуникация между раба и неговия Създател.

Когато направената дуа, с някои конкретни искания за този свят не се изпълни веднага, не трябва да се тълкува, че не е приета. Защото отговорът ѝ може би е оставен за другия свят. Въпреки това понякога Аллах приема дуата на раба, която е направена за този свят и като божествена благодат, дава отговор на полезните за него искания.

Расулюллах (с.а.с.) е съобщил, че исканията на този, който прави дуа ще бъдат дадени или на този свят или в отвъдния, или пък ще му бъдат опростени грехове, равностойни на пожеланото в дуата.

В дуата има духовно спокойствие. Този, който прави дуа, става още по-искрен в своите действия и поведение. Защото знае, че Аллах знае, вижда и чува всичко, затова осъзнава, че нищо не може да се случи извън Неговото знание. Дуата е същността на ибадета.

Покаянието тевбе е човек да изостави лошите дела и вършенето на грехове, и да се завърне на правия път, който Аллах му е посочил. После, съжалявайки за това, което е сторил, да се обърне към Него с дуа и покаяние.

Покаянието, което е направил искрено и сериозно и с обещание никога повече да

не се завръща към извършения грях, се нарича „насух тевбе“ (искрено покаяние). В Свещения Коран се заповядва вярващите да правят тевбе по този начин.

Тевбето е отвръщане от греховете и завръщане към Аллах, Който знае всичко – скрито и явно; излизане от непоносимата атмосфера на греховете и навлизане в тази на обвързаността към Аллах.

Според ислямската религия всеки друг, освен пейгамберите, е възможно да извърши грехове. Човек може да допусне грешка, но важното е след като забележи това, да не я повтаря.

Тевбето, което засилва вярата и дава надежди за нов живот, заема много важно място в живота на човека.

154

ДА ПРЕГОВОРИМ РАЗДЕЛА

1. Защо дуата е приета като същността на ибадета?
2. В Свещения Коран се споменава, че дори тези, които не вярват, когато попаднат в трудно положение се обръщат към дуата. Защо?
3. Според вас кое е най-важното в дуата?
4. Правилно ли е да се казва: „Направих дуа, но не се прие“? Защо?
5. Какво се пожелава най-много в примерите за дуа от Свещения Коран и суннета?
6. Какво е тевбе?
7. Какво означава „ет-Тевваб“?
8. Кои са условията за приемането на покаянието?

ТЕСТ

1. Кое от посочените твърдения не е правилно за покаянието на пейгамберите?

- А) Пратениците са правили тевбе, за да покажат на своите общности как да се покайват.
- Б) Няма граници в извисяването към Аллах. И тъй като пейгамберите всеки ден са се възвисявали на по-висока степен, те са правили тевбе за степента, в която са се намирали преди.
- В) Въпреки че са имали възможност да изберат по-доброто, понякога не са го направили, затова са се покайвали.
- Г) Покайвали са се поради това, че са извършили големи грехове.

2. Кое от посочените не е условие за приемането на тевбето?

- А) Кланянето на два рекята тевбе намаз.
- Б) Ако има отнети права от някого, да ги върне и да иска прошка от него.
- В) Да реши твърдо – никога повече да не се завръща към греховете.
- Г) Да изпълни фарзовете, които преди това не е извършил.

3. Кое от посочените е най-важното нещо за дуата?

- А) Когато се прави дуа, да се обръща към къбле и да е с абдест.
- Б) Дуата да започва с бесмеле, хамделе и салвеле.
- В) Да се прави дуа с примерите, които са посочени в Корана и сюннета.
- Г) Дуата да се прави с искреност и от сърце.

4. Какво е значението на молитвите, които са посочени в Корана и сюннета.

- А) Показват ни как да се молим и какво да искаме в молитвите си.
- Б) Това са молитвите, които трябва да наизустяваме и четем.
- В) Тези молитви трябва да бъдат наизустени на арабски и не е редно да бъдат четени по смисъл.
- Г) Не е позволено да се правят други молитви, освен тях.

5. Кое от посочените е правилно относно дуата?

- А) Поради това, че дуата е същността на ибадета, то този, който прави дуа не е задължен с други ибадети.
- Б) Дуата не премахва задължителността на останалите ибадети.
- В) Този, който не изпълнява останалите ибадети, не може да прави дуа.
- Г) Въпреки, че заема мястото на някои физически ибадети, като намаза, тя не може да заеме мястото на материалните ибадети, като зекята.

ОТГОВОРИ НА ТЕСТОВЕТЕ

РАЗДЕЛ I

1. Б; 2. В; 3. Г; 4. Б; 5. Б.

РАЗДЕЛ II

1. В; 2. Г; 3. В; 4. А; 5. Г

РАЗДЕЛ III

1. Б; 2. А; 3. Г; 4. В; 5. Б

РАЗДЕЛ IV

1. А; 2. Б; 3. В; 4. Б; 5. В

РАЗДЕЛ V

1. А; 2. В; 3. С; 4. В; 5. С

РАЗДЕЛ VI

1. Б; 2. В; 3. Г; 4. А; 5. А

РАЗДЕЛ VII

1. Г; 2. А; 3. Г; 4. А; 5. Б

[illegible]

Handwriting practice lines consisting of 25 horizontal dotted lines on a light pink background.

